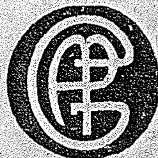
EPITOME
Historiæ Sacræ

AUCTORE C. F. LHOMOND
NOTIS SELECTIS ILLUSTRAVIT
A. MOTTET

AD USUM SCHOLARUM BRASILIENSIUM

CORREXIT ET ACCOMMODAVIT
Dr A. CASTRO LOPES

LIVRARIA A. GARNIER
109, Rua do Ouvidor, 109 | *6, Rue des Saints-Pères, 6*
RIO DE JANEIRO | PARIS

EPITOME

HISTORIÆ SACRÆ

AUCTORE C. F. LHOMOND

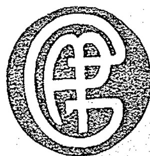
NOTIS SELECTIS ILLUSTRAVIT

A. MOTTET

AD USUM SCHOLARUM BRASILIENSIUM

CORREXIT ET ACCOMMODAVIT

Dr A. CASTRO LOPES

LIVRARIA GARNIER

109, Rua do Ouvidor, 109
RIO DE JANEIRO

6, Rue des Saints-Péres, 6
PARIS

Este livro pertence a
Darcy de Pinho Barbosa

PREFACIO

Deve a mocidade brasileira o apparecimento deste opusculo ao fortuito encontro, que tive com o illustrado Reitor do *Imperial Collegio de Pedro Segundo*, o Ill.mo Sr. Dr. Manoel Pacheco da Silva. Sempre sollicito pelo progresso das letras patrias, succedeu, que entre outros melhoramentos reclamados pelo ensino secundario, fallasse aquelle conspicuo funccionario da vantagem resultante de ser o vocabulario annexo ao *Epitome Historiæ Sacræ* vertido para portuguez, visto que os principiantes, ou ignoravão o francez ou começavão a estuda-lo conjunctamente com o latim. Desde logo tencionei realisar aquella idéa; e por feliz me dou em ter merecido este obscuro trabalho

a approvação do *Conselho de Instrucção Publica.*

Cumpre-me prevenir ao leitor que melhorei o vocabulario marcando com os accentos proprios as syllabas breves e longas, e que accrescentei-lhe algumas palavras que estando no texto tinhão escapado ao alphabeto do lexicographo; corrigindo alguns erros graves, taes como o de dar-se *supino* a verbos que o não tem; e finalmente que puz todo o empenho em que sahisse esta primeira edição extreme de erros typicos, que ainda se encontrão na edição européa de que me servi.

Rio de Janeiro, Fevereiro de 1856.

EPITOME

HISTORIÆ SACRÆ

1. *Deos cria o mundo em seis dias.*

Deus creavit cœlum et terram intra sex dies.

Primo die, fecit lucem.

Secundo die, fecit firmamentum, quod vocavit cœlum.

Tertio die, coegit aquas in unum locum, et eduxit e terrâ plantas et arbores.

Quarto die, fecit solem et lunam, et stellas.

Quinto die, aves quæ volitant in aere, et pisces qui natant in aquis [1].

Sexto die, fecit omnia animantia, postremò hominem [2], et quievit die septimo.

2. *Deos forma Adão do limo da terra, e depois Eva de uma das costellas daquelle.*

Deus finxit corpus hominis e limo terræ : dedit illi animam viventem ; fecit illum ad similitudinem suam, et nominavit illum Adamum.

Deinde immisit soporem in Adamum, et detraxit unam e costis ejus dormientis.

[1] In aquis. *Notem-se nas linhas precedentes as preposições* e e intra ; *e principalmente* in *construida com dous regimens differentes, accusativo, e ablativo, segundo a relação expressa pelo verbo.*

[2] *Subentende-se* fecit.

Ex eâ formavit mulierem quam dedit sociam Adamo : sicque [1] instituit matrimonium.

Nomen primæ mulieris fuit Eva.

3. Deos colloca o homem no paraiso terrestre, e lhe prohibe tocar no fructo da arvore da sciencia.

Deus posuit Adamum et Evam in horto amœnissimo, qui solet appellari paradisus terrestris.

Ingens fluvius irrigabat hortum : erant ibi omnes arbores jucundæ aspectu, et fructus gustu suaves. Inter eas arbor scientiæ boni et mali [2].

Deus dixit homini : Utere fructibus omnium arborum paradisi, præter fructum arboris scientiæ boni et mali; nam, si comedas illum fructum, morieris.

4. Adão e Eva desobedecem a Deos.

Serpens, qui erat callidissimum omnium animantium, dixit mulieri : Cur non comedis fructum istius arboris?

Mulier respondit : Deus id prohibuit. Si tetigerimus illum, moriemur.

Minimè, inquit serpens : non moriemini; sed eritis similes Deo, scientes bonum et malum.

Mulier, decepta his verbis, decerpsit fructum et comedit; deinde obtulit viro, qui pariter comedit.

1 Que *synonymo de* et; *colloca-se ordinariamente depois da primeira palavra da phrase incidente.*

2 *Subentende-se* erat

3 Callidissimum, *superlativo neutro, porque o seu complemento* animantium *em genitivo do plural é neutro.*

5. *Adão e Eva escondem-se e desculpão-se.*

Adamus, fugiens conspectum Dei, se abscondit. Deus vocavit illum : Adame, Adame!

Qui [1] respondit : Timui conspectum tuum, et abscondi me.

Cur times, inquit Deus, nisi quia comedisti fructum vetitum?

Adamus respondit : Mulier, quam dedisti mihi sociam, porrexit mihi fructum istum, ut ederem.

Dominus dixit mulieri : Cur fecisti hoc? Quæ [2] respondit : Serpens me decepit.

6. *Deos amaldiçôa a serpente e prediz a Eva as desgraças que hão de acabrunha-la.*

Dominus dixit serpenti : Quia decepisti mulierem, eris odiosus et exsecratus inter omnia animantia ; reptabis super pectus, et comedes terram.

Inimicitiæ erunt inter te et mulierem ; ipsa olim conteret caput tuum.

Dixit etiam mulieri : Afficiam te multis malis ; paries liberos in dolore, et eris in potestate viri.

7. *Deos declara a Adão e a Eva que elles gozarão de uma vida mortal e os expulsa do paraiso terrestre.*

Deinde Deus dixit Adamo : Quia gessisti morem uxori tuæ, habebis terram infestam ; ea fundet tibi spinas et carduos.

[1] Qui *em vez de* ille *referindo-se a Adão.*
[2] Quæ *em lugar de* illa.

Quæres ex eâ victum cum multo labore, donec abeas in terram e quâ ortus es.

Tum ejecit Adamum et Evam ex horto, ut ille coleret terram; et collocavit angelum, qui præferebat manu gladium igneum, ut [1] custodiret aditum paradisi.

8. *Caim e Abel, filhos de Adão, differentes perante o Senhor.*

Adamus habuit multos liberos, inter quos Cainus et Abel numerantur; hic [2] fuit pastor; ille, agricola.

Uterque obtulit dona Domino: Cainus quidem fructus terræ; Abel autem, oves egregias [3].

Dona Abelis placuerunt Deo, non autem dona Caini: quod Cainus ægre tulit.

Dominus dixit Caino: Cur invides fratri? Si rectè facies [4], recipies mercedem; sin autem malè, lues pœnam peccati.

9. *Abel morto por Caim.*

Cainus non paruit Deo monenti; dissimulans iram, dixit fratri suo: Age, eamus deambulatum.

Itaque unà ambo abierunt foras; et quum essent

[1] Ut *conjuncção significando* para, afim de que, *é sempre seguido do modo conjunctivo.*

[2] Hic, *este* (*Abel*); Ille, *aquelle* (*Caim*).

[3] Egregius, a, um, *escolhido no rebanho.* (Egregius *é formado de duas palavras,* e grege *do rebanho.*)

[4] Facies *no futuro em lugar do conjunctivo* facias *do verbo* facio.

in agro, Cainus irruit in Abelem, et interfecit illum.

Deus dixit Caino: Ubi est tuus frater? Cainus respondit: Nescio; num ego sum custos fratris mei?

10. *Punição de Caim.*

Deus dixit Caino: Caine, quid fecisti? Sanguis fratris tui, quem ipse fudisti manu tuâ[1], clamat ad me.

Infesta tibi erit terra, quæ bibit sanguinem Abelis; quum colueris eam longo et duro labore, nullos feret fructus: eris vagus in orbe [2] terrarum.

Cainus, desperans veniam, fugit.

11. *Noé constroe a arca segundo o aviso de Deos.*

Postquam numerus hominum crevit, omnia vitia invaluere. Quare offensus Deus statuit perdere hominum genus diluvio.

Attamem pepercit Noemo et liberis ejus, quia colebant virtutem.

Noemus, admonitus a Deo, exstruxit ingentem arcam in modum navis; linivit eam bitumine, et in eam induxit par unum [3] omnium avium et animantium.

[1] Manu tua, *o nome do instrumento com que se faz alguma cousa põe-se em ablativo sem preposição.*

[2] Eris vagus in orbe. *Movimento, mas sem sahir do lugar; por consequencia ablativo.*

[3] Par unum, *um par, um casal.*

12. *Diluvio.* (*Anno do mundo* 1656.)

Postquam Noemus ipse ingressus est arcam cum conjuge, tribus filiis et totidem nuribus, aquæ maris et omnium fontium eruperunt.

Simul pluvia ingens cecidit per quadraginta dies et totidem noctes.

Aqua operuit universam terram, ita ut superaret quindecim cubitis altissimos montes.

Omnia absumpta sunt diluvio : arca autem sublevata aquis fluitabat in alto [1].

13. *Fim do diluvio.*

Deus immisit ventum vehementem, et sensim aquæ imminutæ sunt.

Tandem mense undecimo, postquam diluvium cœperat, Noemus aperuit fenestram arcæ, et emisit corvum, qui non est reversus.

Deinde emisit columbam : quum ea non invenisset locum ubi poneret pedem, reversa est ad Noemum, qui extendit manum, et intulit eam in arcam.

Columba rursum emissa attulit in ore suo ramum olivæ virentis, quo finis diluvii significabatur.

14. *Noé sahe da arca; promessa de Deos.*

Noemus egressus est ex arcâ, postquam ibi inclusus fuerat per annum totum ipse et familia ejus ; eduxit [2] secum aves ceteraque animantia.

[1] In alto, *emcima, isto é, na superficie das aguas espalhadas sobre a terra.*
[2] Eduxit, *fez sahir,* ducere ex *subentende-se* arca.

Tum erexit altare, et obtulit sacrificium Domino. Deus dixit illi : Non delebo deinceps genus hominum ; ponam arcum meum in nubibus, et erit signum fœderis quod facio vobiscum.

Quum obduxero 1 nubes cœlo, arcus meus apparebit, et recordabor fœderis mei, nec unquam diluvium erit ad perdendum orbem terrarum.

15. *Os filhos de Noé estabelecem-se em diversos lugares. Começa a corrupção e impiedade.*

Omnes gentes propagatæ sunt a filiis Noemi. Semus incoluit Asiam, Chamus Africam, Japhetus Europam.

Pœna diluvii non deterruit homines a vitiis, sed brevi facti sunt pejores quàm 2 priùs.

Obliti sunt Dei creatoris : adorabant solem et lunam ; non verebantur parentes ; dicebant mendacium ; faciebant fraudem, furtum, homicidium : uno verbo, se contaminabant omnibus flagitiis.

16. *Vocação de Abrahão* (*Anno do mundo* 2083.)

Quidam tamen sancti viri coluerunt veram religionem et virtutem, inter quos fuit Abrahamus e genere Semi.

Deus fecit fœdus cum illo his verbis : Exi e domo paternâ, desere patriam, et pete regionem quam da-

[1] Obduxero *de* obducere, *pôr diante*. Quum obduxero nubes cœlo, *quando eu cobrir o céo com nuvens.*
[2] *Subentende-se* fuerant.

turus sum posteris tuis ; augebo te prole numerosâ, eris pater multarum gentium, ac per te omnes orbis nationes erunt bonis cumulatæ. Aspice cœlum ; dinumera stellas, si potes; tua progenies eas æquabit numero.

17. *Nascimento de Isaac.*

Abrahamus jam senuerat, et Sara ejus uxor erat sterilis.

Quibus tamen Deus promisit filium ex eis nasciturum.

Habebis, inquit, filium ex Sarâ conjuge tuâ.

Quod audiens Sara risit, nec statim adhibuit fidem promissis Dei, et idcirco reprehensa est a Deo.

Abrahamus autem credidit Deo pollicenti.

Et verò, uno post anno, filius natus est Abrahamo, qui vocavit eum *Isaacum.*

18. *Abrahão dispõe-se a immolar seu filho sobre uma fogueira.*

Postquam Isaacus adolevit, Deus tentans fidem Abrahami, dixit illi : Abrahame, tolle filium tuum unicum quem amas, et immola eum mihi in monte quem ostendam tibi.

Abrahamus non dubitavit parere Deo jubenti; imposuit ligna Isaaco : ipse verò portabat ignem et gladium.

Quum iter facerent simul, Isaacus dixit patri : Mi pater, ecce ligna et ignis ; sed ubinam est hostia immolanda ? Cui Abrahamus : Deus, inquit, sibi providebit hostiam, fili mi.

19. *Deos suspende a mão de Abrahão por intermedio da voz de um Anjo, e envia-lhe uma victima.*

Ubi pervenerunt ambo in locum designatum, Abrahamus exstruxit aram, disposuit ligna, alligavit Isaacum super struem lignorum, deinde arripuit gladium.

Tum angelus clamavit de cœlo : Abrahame, contine manum tuam ; ne noceas puero; jam fides tua mihi perspecta est, quum non peperceris filio tuo unico : et ego favebo tibi ; remunerabo splendidè fidem tuam.

Abrahamus respexit, et vidit arietem hærentem cornibus inter vepres, quem immolavit loco filii.

20. *Eliezer, servo de Abrahão, vai em busca de uma esposa para Isaac.*

Postea Abrahamus misit servum suum Eliezerem ad cognatos suos qui erant in Mesopotamiâ, ut inde adduceret uxorem filio suo Isaaco.

Eliezer sumpsit decem camelos domini sui, et profectus est, portans secum munera magnifica, quibus donaret [1] puellam destinatam Isaaco, et ejus parentes.

Ubi pervenit in Mesopotamiam, constitit cum camelis prope puteum aquæ ad vesperum, quo tempore mulieres solebant convenire ad hauriendam aquam.

[1] Quibus donaret... Donare aliquem aliqua re ; *presentear a alguem com alguma cousa.*

21. *Eliezer consulta a Deos para saber qual é a esposa destinada a Isaac, e encontra Rebecca.*

Eliezer oravit Deum his verbis : Domine Deus Abrahami, fac ut puella quæ dabit potum mihi petenti, ea sit quam Isaaco destinas.

Ecce statim Rebecca, virgo eximiâ pulchritudine, prodiit, gerens urnam humeris; quæ descendit ad puteum, et implevit urnam.

Tunc Eliezer, progressus obviàm puellæ : Da, inquit, potum mihi. Cui Rebecca : Bibe, ait, domine mi ; et simul demisit urnam.

Quum ille bibisset, Rebecca obtulit etiam aquam camelis. Hoc indicio cognovit Eliezer quod scire cupiebat.

22. *Eliezer interroga a Rebecca ácerca de sua familia.*

Eliezer protulit inaures aureas et armillas, quas dedit Rebeccæ ; tum interrogavit illam cujus esset filia; num in domo patris esset locus ad commorandum.

Cui Rebecca respondit : Ego sum filia Bathuelis; avus meus est frater Abrahami; est domi [1] locus ad commorandum amplissimus; est etiam plurimùm feni et palearum ad usum camelorum.

Quod audiens Eliezer egit gratias Deo, qui tribuisset iter prosperum sibi.

[1] Domi *está em genitivo* (*em casa*).

23 *Eliezer é recebido em casa de Bathuel, pai de Rebecca.*

Rebecca properavit domum et narravit matri suæ ea quæ sibi [1] contigerant.

Labanus, frater Rebeccæ, quum audivisset sororem narrantem, adiit hominem, qui stabat ad fontem cum camelis, et compellans eum : Ingredere, inquit, domine mi ; cur stas foris ? Paravi hospitium tibi et locum camelis.

Dein deduxit eum domum, eique cibum apposuit.

24. *Rebecca é dada em casamento. Eliezer lhe offerece, assim como a toda a sua familia, os presentes de Isaac.*

Continuò Eliezer exposuit parentibus Rebeccæ causam itineris suscepti, rogavitque ut annuerent postulationi suæ.

Qui responderunt : Ita voluntas Dei fert; nec possumus Deo obsistere. En Rebecca; proficiscatur tecum, nuptura Isaaco.

Tum Eliezer deprompsit vasa aurea et argentea, vestesque pretiosas, quas dedit Rebeccæ; obtulit etiam munera matri ejus et fratri, et inierunt convivium.

25. *Rebecca parte em companhia de Eliezer.*

Postridie Eliezer, surgens manè, dixit parentibus Rebeccæ : Herus meus me exspectat; dimittite me, ut redeam ad illum.

[1] Sibi, *a ella (Rebecca) e não* illi.

Qui responderunt : Vocemus puellam, et perconctemur ejus sententiam.

Quum Rebecca venisset, sciscitati sunt an vellet discedere cum homine. Volo, inquit illa.

Dimiserunt ergo Rebeccam et nutricem illius, precantes ei omnia prospera.

26. *Isaac vê Rebecca, e esposa-a.*

Isaacus fortè tunc deambulabat rure, vidit camelos venientes. Simul Rebecca, conspicata virum deambulantem, desiluit e camelo, et interrogavit Eliezerem : Quis est ille vir?

Eliezer respondit : Ipse est herus meus. Illa statim operuit se pallio.

Eliezer narravit Isaaco omnia quæ fecerat.

Isaacus introduxit Rebeccam in tabernaculum matris suæ, et lenitus est dolor quem capiebat ex morte matris.

27. *Esau vende o seu direito de primogenitura por um prato de lentilhas.*

Rebecca edidit uno partu duos filios : Esaum et Jacobum. Qui [1] prior editus est pilosus erat; alter verò lenis : ille fuit venator strenuus, hic autem placidus et simplex moribus.

Quâdam die quum Jacobus sibi paravisset pulmentum ex lentibus, venit Esaus fessus de viâ, et dixit fratri: Da mihi hoc pulmentum; nam redeo rure exanimatus lassitudine.

Cui Jacobus [2] : Dabo, si concedas mihi jus primogeniti.

[1] *Subentende-se* ille (*Esau*).
[2] *Subentende-se* dixit.

Faciam libenter, inquit Esaus. Jura ergo, ait Jacobus.

Esaus juravit, et vendidit jus suum.

28. *Isaac manda Esau caçar.*

Isaacus, qui delectabatur venatione, amabat Esaum: Jacobus verò erat carior Rebeccæ.

Quum Isaacus jam senuisset et factus esset cæcus, vocavit Esaum: Sumito, inquit, pharetram, arcum et sagittas; affer mihi et para de venatione pulmentum, ut comedam, et apprecer tibi fausta omnia, antequam moriar.

Esaus itaque profectus est venatum.

29. *Rebecca aconselha a Jacob que se apresente a Isaac primeiro do que Esau.*

Rebecca audierat Isaacum loquentem: vocavit Jacobum, et: Afferto, inquit, mihi duos hædos opimos; conficiam pulmentum, quo pater tuus valde delectatur; appones ei cibum, et bene precabitur tibi.

Jacobus respondit: Ego non ausim id facere, mater. Esaus est pilosus, ego sum lenis; si pater me attrectaverit, succensebit mihi: ita indignatio patris et damnum mihi evenient pro ejus benevolentiâ.

30. *Rebecca prepara a comida para Isaac, e cobre as mãos e braços de Jacob com a pelle de um cabrito.*

Rebecca institit: Ne timeas, inquit, fili mi. Si quid adversi inde sequatur, id totum sumo mihi. Tu verò ne dubites facere quod jussus es.

Itaque Jacobus abiit, et attulit matri duos hædos; illa paravit seni cibum quem noverat suavem esse palato ejus.

Deinde induit Jacobum vestibus fratris; aptavit pellem hædi manibus ejus et collo.

Tum : Adi, inquit, patrem tuum, et offer illi escam quam appetit.

31. *Isaac, illudido pelo disfarce de Jacob, abençoa-o tomando-o por Esau.*

Jacobus attulit patri suo escam paratam a matre.

Cui Isaacus dixit : Quisnam es tu ? Jacobus respondit : Ego sum Esaus primogenitus tuus; feci quod jussisti, pater; surge et comede de venatione meâ.

Quomodo, ait Isaacus, potuisti invenire tam citò ? Inveni, pater : Deus ita voluit.

Isaacus [1] rursum : Tune es Esaus primogenitus meus ? accede propriùs ut attrectem te.

Ille accessit ad patrem, qui dixit : Vox quidem est Jacobi ; sed manus sunt Esai.

32. *Esau volta, pede a benção de Isaac, e lamenta-se profundamente ao saber do engano.*

Isaacus, amplexatus Jacobum, anteposuit eum fratri, et tribuit illi omnia bona primogeniti.

Non multò post Esaus rediit a venatione, et ipse obtulit patri pulmentum quod paraverat.

Cui Isaacus mirans dixit : Quis est ergo ille qui modò attulit mihi cibum, et cui apprecatus sum omnia fausta, tanquam primogenito ?

[1] *Subentende-se* dixit.

Quod audiens Esaus edidit magnum clamorem, et implevit domum lamentis.

33 *Rebecca persuade a Jacob que parta afim de escapar ás ameaças de Esau.*

Esaus, ardens irâ, minabatur mortem Jacobo.

Quare Rebecca mater, timens [1] dilecto filio suo : Fuge, inquit, fili mi ; abi ad Labanum avunculum tuum, et commorare apud eum, donec ira fratris tui defervescat.

Jacobus, dimissus a patre et matre, profectus est in Mesopotamiam.

Iter faciens pervenit ad quemdam locum, ubi fessus de viâ pernoctavit; supposuit lapidem capiti suo, et obdormivit.

34. *Visão de Jacob.*

Jacobus vidit in somniis scalam, quæ innixa terræ pertinebat ad cœlum, atque angelos Dei ascendentes et descendentes ; audivit Dominum dicentem sibi [2] : Ego sum Deus patris tui, dabo tibi et posteris tuis terram cui incubas : noli timere ; ego favebo tibi ; ero custos tuus, quòcumque perrexeris, et reducam te in patriam, ac per te omnes orbis nationes erunt bonis cumulatæ.

Jacobus expergefactus adoravit Dominum.

35. *Jacob chega á Mesopotamia, e procura por Labão.*

Jacobus iter persecutus pervenit in Mesopotamiam ; vidit tres pecorum greges propter puteum

[1] Timere aliquem, *temer alguem ;* timere alicui, *temer por alguem.*
[2] Sibi, *a elle* (*Jacob*).

cubantes. Nam ex eo puteo greges solebant adaquari. Os putei claudebatur ingenti lapide [1].

Jacobus accessit illuc, et dixit pastoribus : Fratres unde estis? Qui responderunt : Ex urbe Haran.

Quos interrogavit iterum : Nostisne [2] Labanum? Dixerunt : Novimus. Valetne? Valet, inquiunt; ecce Rachel filia ejus venit cum grege suo.

36. *Jacob encontra Rachel, e é bem recebido por Labão.*

Dum Jacobus loqueretur cum pastoribus, Rachel, filia Labani, venit cum pecore paterno; nam ipsa pascebat gregem.

Confestim Jacobus, videns cognatam suam, amovit lapidem ab ore putei : Ego sum, inquit, filius Rebeccæ, et osculatus est eam.

Rachel festinans id nuntiavit patri suo, qui agnovit filium sororis suæ, deditque ei Rachelem in matrimonium.

37. *Regresso de Jacob; seu irmão Esau lança-se-lhe nos braços.*

Jacobus diu commoratus est apud Labanum ; interea mirè auxit rem suam [3], et factus est dives.

Longo post tempore admonitus a Deo rediit in patriam suam.

Extimescebat iram fratris sui ; ut placaret animum ejus, præmisit ad eum nuntios, qui offerrent ei munera.

[1] Nam ex eo puteo greges solebant adaquari, *porque os rebanhos costumavão beber neste poço.*
[2] Nostisne *em lugar de* novistisne, *conheceis?*
[3] Rem suam, *sua fortuna.*

Esaus mitigatus occurrit obviàm Jacobo advenienti; insiliit in collum ejus; flensque osculatus est eum, nec quidquam illi nocuit.

38. *Infancia de José; seus irmãos o odeião.*

Jacobus habuit duodecim filios, inter quos erat Josephus: hunc pater amabat præ ceteris, quia senex genuerat eum. Dederat illi togam textam e filis varii coloris.

Quam ob causam Josephus erat invisus suis fratribus, præsertim postquam narravisset eis duplex somnium, quo futura ejus magnitudo portendebatur. Oderant illum tantopere ut non possent cum eo amicè loqui.

39. *José conta a seus irmãos os dous sonhos que teve.*

Hæc porrò erant Josephi somnia: Ligabamus, inquit, simul manipulos in agro; ecce manipulus meus surgebat et stabat rectus; vestri autem manipuli circumstantes venerabântur meum.

Postea vidi in somniis solem, lunam et undecim stellas adorantes me.

Cui fratres responderunt: Quorsum spectant ista somnia? Num tu eris rex noster? num subjiciemur ditioni tuæ? Fratres igitur invidebant ei; at pater rem tacitus considerabat.

40. *Os irmãos de José resolvem-se a mata-lo.*

Quâdam die quum fratres Josephi pascerent greges procul, ipse remanserat domi. Jacobus misit eum ad fratres, ut sciret quomodo se haberent.

Qui videntes Josephum venientem, consilium ceperunt illius occidendi : Ecce, inquiebant, somniator venit; occidamus illum et projiciamus in puteum; dicemus patri : Fera devoravit Josephum. Tunc apparebit quid sua illi prosint somnia.

11. Ruben, o mais velho de seus irmãos, busca desvia-los deste criminoso designio.

Ruben, qui erat natu maximus, deterrebat fratres a tanto scelere.

Nolite, inquiebat, interficere puerum ; est enim frater noster; dimittite eum potiùs in hanc foveam.

Habebat in animo liberare Josephum ex eorum manibus, et illum extrahere e foveâ, atque ad patrem reducere.

Reipsa his verbis deducti sunt ad mitius consilium.

12. José é vendido por seus irmãos a mercadores, que o levão para o Egypto.

Ubi Josephus pervenit ad fratres suos, detraxerunt ei togam, quâ indutus erat, et detruserunt eum in foveam.

Deinde quum consedissent ad sumendum cibum, conspexerunt mercatores qui petebant Ægyptum cum camelis portantibus varia aromata.

Venit illis in mentem Josephum vendere illis mercatoribus.

Qui emerunt Josephum viginti nummis argenteis, eumque duxerunt in Ægyptum.

3. Mandão a seu pai a toga de José tinta de sangue.

Tunc fratres Josephi tinxerunt togam ejus in sanguine hædi quem occiderant, et miserunt eam ad patrem cum his verbis: Invenimus hanc togam; vide an toga filii tui sit.

Quam quum agnovisset, pater exclamavit : Toga filii mei est! fera pessima devoravit Josephum! Deinde scidit vestem, et induit cilicium.

Omnes liberi ejus convenerunt ut lenirent dolorem patris, sed Jacobus noluit accipere consolationem, dixitque : Ego descendam mœrens cum filio meo in sepulcrum.

14. Putiphar compra José, e deposita neste toda a confiança.

Putiphar Ægyptius emit Josephum a mercatoribus.

Deus autem favit Putiphari causâ Josephi : omnia ei prosperè succedebant.

Quam ob rem Josephus benignè habitus est ab hero, qui præfecit eum domui suæ.

Josephus ergo administrabat rem familiarem Putipharis : omnia fiebant ad nutum ejus, nec Putiphar ullius negotii curam gerebat.

15. José, accusado pela mulher de Putiphar, é preso.

Josephus erat insigni et pulchrâ facie; uxor Putipharis eum pelliciebat ad flagitium.

Josephus autem nolebat assentiri improbæ mulieri.

Quâdam die mulier apprehendit oram pallii ejus; at Josephus reliquit pallium in manibus ejus, et fugit.

Mulier irata inclamavit servos, et Josephum accusavit apud virum, qui, nimiùm credulus, conjecit Josephum in carcerem.

46. *Sonhos de dous criados do rei Pharaó.*

Erant in eodem carcere duo ministri regis Pharaonis : alter præerat pincernis; alter [1] pistoribus.

Utrique obvenit divinitus somnium eâdem nocte.

Ad quos quum venisset Josephus manè, et animadvertisset eos tristiores solitò, interrogavit quænam esset mœstitiæ causa.

Qui responderunt : Obvenit nobis somnium, nec quisquam est qui illud nobis interpretetur.

Nonne, inquit Josephus, Dei solius est [2] prænoscere res futuras? Narrate mihi somnia vestra.

47. *José explica o sonho do copeiro-mór.*

Tum prior sic exposuit Josepho somnium suum : Vidi in quiete vitem in quâ erant tres palmites : ea paulatim protulit gemmas; deinde flores eruperunt, ac denique uvæ maturescebant.

Ego exprimebam uvas in scyphum Pharaonis, eique porrigebam.

Esto bono animo, inquit Josephus; post tres dies Pharao te restituet in gradum pristinum : te rogo ut memineris meî.

[1] Alter *repetido significa um, outro.*
[2] *Subentende-se* munus.

48. *José explica tambem o sonho do padeiro-mór.*

Alter quoque narravit somnium suum Josepho : Gestabam in capite tria canistra in quibus erant cibi quos pistores solent conficere.

Ecce autem aves circumvolitabant, et cibos illos comedebant. Cui Josephus : Hæc est interpretatio istius somnii : tria canistra sunt tres dies, quibus elapsis, Pharao te feriet securi, et affiget ad palum, ubi aves pascentur carne tuâ.

49. *Realisão-se ambos os sonhos; mas o copeiro-mór não se lembra de José.*

Die tertio, qui dies natalis Pharaonis erat, splendidum convivium parandum fuit.

Tunc rex meminit ministrorum suorum, qui erant in carcere.

Restituit præfecto pincernarum munus suum : alterum verò securi percussum suspendit ad palum. Ita res somnium comprobavit.

Tamen præfectus pincernarum oblitus est Josephi, nec illius in se meriti recordatus est.

50. *Sonho do rei Pharaó.*

Post biennium rex ipse habuit somnium.

Videbatur sibi adstare Nilo flumini; et ecce emergebant de flumine septem vaccæ pingues, quæ pascebantur in palude [1].

[1] Et ecce septem vaccæ pingues, quæ pascebantur in palude, emergebant de flumine (*Nilo*).

Deinde septem aliæ vaccæ macilentæ exierunt ex eodem flumine, quæ devorarunt priores.

Pharao experrectus rursum dormivit, et alterum habuit somnium. Septem spicæ plenæ enascebantur in uno culmo, aliæque totidem exiles succrescebant et spicas plenas consumebant.

51. *O copeiro-mór falla de José ao rei.*

Ubi illuxit, Pharao perturbatus convocavit omnes conjectores Ægypti, et narravit illis somnium; at nemo poterat illud interpretari.

Tunc præfectus pincernarum dixit regi: Confiteor peccatum meum; quum ego et præfectus pistorum essemus in carcere, uterque somniavimus eâdem nocte.

Erat ibi puer hebræus, qui nobis sapienter interpretatus est somnia; res enim interpretationem comprobavit.

52. *Jose explica o sonho do rei, e indica-lhe as providencias que deve dar.*

Rex arcessivit Josephum, eique narravit utrumque somnium. Tum Josephus Pharaoni: Duplex, inquit, somnium unam atque eamdem rem significat.

Septem vaccæ pingues et septem spicæ plenæ sunt septem anni ubertatis mox venturæ: septem verò vaccæ macilentæ et septem spicæ exiles sunt totidem anni famis, quæ ubertatem secutura est.

Itaque, rex, præfice toti Ægypto virum sapientem et industrium, quid partem frugum recondat in horreis publicis, servetque diligenter in subsidium famis secuturæ.

3. *José é nomeado governador de todo o Egypto.*

Regi placuit consilium; quare dixit Josepho: Num quis est in Ægypto te sapientior? Nemo certè fungetur meliùs illo munere. En tibi trado curam regni mei.

Tum detraxit e manu suâ annulum, et Josephi digito inseruit; induit illum veste byssinâ, collo torquem aureum circumdedit, eumque in curru suo secundum collocavit.

Josephus erat triginta annos natus, quum summam potestatem a rege accepit.

54. *José reserva parte dos cereaes, que depois vende.*

Josephus perlustravit omnes Ægypti regiones, et per septem annos ubertatis congessit maximam frumenti copiam.

Sécuta est inopia septem annorum, et in orbe universo fames ingravescebat.

Tunc Ægyptii, quos premebat egestas, adierunt regem, postulantes cibum.

Quos Pharao remittebat ad Josephum. Hic autem aperuit horrea, et Ægyptiis frumenta vendidit.

55. *Jacob manda seus filhos ao Egypto, ficando sómente em sua companhia Benjamim.*

Ex aliis quoque regionibus conveniebatur in Ægyptum ad emendam annonam.

Eâdem necessitate compulsus Jacobus misit illuc filios suos.

Itaque profecti sunt fratres Josephi ; sed pater retinuit domi natu minimum, qui vocabatur Benjaminus.

Timebat enim ne quid mali ei accideret in itinere.

Benjaminus ex eâdem matre natus erat quâ Josephus, ideoque ei longè carior erat quàm ceteri fratres.

56. *José finge toma-los como espiões.*

Decem fratres, ubi in conspectum Josephi venerunt, eum proni venerati sunt.

Agnovit eos Josephus, nec ipsus est cognitus ab eis.

Noluit indicare statim quis esset, sed eos interrogavit tanquam alienos : Unde venistis, et quo consilio ?

Qui responderunt : Profecti sumus e regione Chanaan ut emamus frumentum.

Non est ita, inquit Josephus ; sed venistis huc animo hostili : vultis explorare nostras urbes et loca Ægypti parum munita.

At illi : Minimè, inquiunt ; nihil mali meditamur. Duodecim fratres sumus ; minimus retentus est domi a patre ; alius verò non superest.

57. *José retem a Simeão até que Benjamim venha á sua presença; arrependimento dos irmãos de José.*

Illud Josephum angebat quod [1] Benjaminus cum ceteris non aderat.

[1] Illum Josephum angebat quód... *isto affligia a José porque* : e melhor : *o que affligia a José era que...*

Quare dixit eis : Experiar an verum dixeritis, maneat unus ex vobis obses apud me, dum adducatur huc frater vester minimus ; ceteri, abite cum frumento.

Tunc cœperunt inter se dicere : Meritò hæc patimur ; crudeles fuimus in fratrem nostrum : nunc pœnam hujus sceleris luimus.

Putabant hæc verba non intelligi a Josepho, quia per interpretem cum eis loquebatur.

Ipse autem avertit se parumper, et flevit.

58. *Os irmãos de José voltão; seu espanto ao achar nos saccos o dinheiro que José mandou alî pôr.*

Josephus jussit fratrum saccos impleri tritico, et pecuniam quam attulerant reponi in ore saccorum ; addidit insuper cibaria in viam.

Deinde dimisit eos, præter Simeonem, quem retinuit obsidem.

Itaque profecti sunt fratres Josephi ; et quum venissent ad patrem, narraverunt ei omnia quæ sibi acciderant.

Quum aperuissent saccos, ut effunderent frumenta, mirantes repererunt pecuniam.

59. *Jacob não quer deixar partir Benjamim.*

Jacobus, ut audivit Benjaminum arcessi a præfecto Ægypti cum gemitu questus est.

Orbum me liberis fecistis ; Josephus mortuus est : Simeon retentus est in Ægypto : Benjaminum vultis abducere.

Hæc omnia mala in me recidunt ; non dimittam

Benjaminum; nam, si quid ei adversi acciderit in viâ, non poterò ei superstes vivere, sed dolore oppressus moriar.

60. *Seus filhos instão para que elle consinta na partida de Benjamim, por isso que se obrigárão a leva-lo ao Egypto.*

Postquam consumpti sunt cibi quos attulerant, Jacobus dixit filiis suis : Proficiscimini iterum in Ægyptum, ut ematis cibos. Qui responderunt : Non possumus adire præfectum [1] Ægypti sinè Benjamino; ipse enim jussit illum ad se adduci.

Cur, inquit pater, mentionem fecistis de fratre vestro minimo?

Ipse, inquiunt, nos interrogavit an pater viveret, an alium fratrem haberemus. Respondimus ad ea quæ sciscitabatur; non potuimus præscire eum dicturum esse : Adducite huc fratrem vestrum.

61. *Jacob cede ás supplicas de Judas, et consente emfim na viagem de Benjamim.*

Tunc Judas, unus e filiis Jacobi, dixit patri : Committe mihi puerum; ego illum recipio in fidem meam; ego servabo, ego reducam illum ad te; nisi fecero, hujus rei culpa in me residebit; si voluisses eum statim dimittere, jam secundò huc rediissemus. Tandem victus pater annuit : Quoniam necesse est, inquit, proficiscatur Benjaminus vobiscum, deferte viro munera et duplum pretium, ne fortè errore factum sit ut vobis redderetur prior pecunia.

[1] Adire præfectum, *isto é*, ire ad præfectum.

62. *José manda preparar um grande jantar para seus irmãos, e acalma-lhes a inquietação.*

Nuntiatum est Josepho eosdem viros advenisse, et cum eis parvulum fratrem.

Jussit Josephus eos introduci domum, et lautum parari convivium.

Illi porrò metuebant ne arguerentur de pecuniâ quam in saccis repererant; quare purgaverunt se apud dispensatorem Josephi.

Jam semel, inquiunt, huc venimus; reversi domum invenimus pretium frumenti in saccis; nescimus quonam casu id factum fuerit; sed eamdem pecuniam reportavimus.

Quibus dispensator ait : Bono animo estote. Deinde adduxit ad illos Simeonem, qui retentus fuerat.

63. *Elles são admittidos á audiencia de José, que os saúda e dirige-lhes algumas perguntas.*

Deinde Josephus ingressus est in conclave, ubi sui eum fratres exspectabant[1], qui eum venerati sunt offerentes munera.

Josephus eos clementer salutavit, interrogavitque: Salvusne est senex ille quem vos patrem habetis? vivitne adhuc?

Qui responderunt : Salvus est pater noster; adhuc vivit.

Josephus autem, conjectis in Benjaminum oculis[2], dixit : Istene est frater vester minimus, qui domi

[1] Ubi sui fratres exspectabant eum.
[2] Conjectis oculis, *depois de ter lançado os olhos.*

remanserat apud patrem? Et rursus : Deus sit tibi propitius, fili mi ; et abiit festinans, quia commotus erat animo , et lacrimæ erumpebant.

64. *José manda pôr o seu copo de prata no sacco de Benjamim.*

Josephus, lotâ facie, regressus continuit se, et jussit apponi cibos. Tum distribuit escam unicuique fratrum suorum ; sed pars Benjamini erat quintuplo major quàm [1] ceterorum. Peracto convivio [2], Josephus dat negotium dispensatori, ut saccos eorum impleat frumento, pecuniam simul reponat, et insuper scyphum suum argenteum in sacco Benjamini recondat.

Ille fecit diligenter quod jussus fuerat.

65. *José manda em procura de seus irmãos o seu mordomo, que os accusa de ter roubado o copo de seu amo.*

Fratres Josephi sese in viam dederant, necdum procul ab urbe aberant.

Tunc Josephus vocavit dispensatorem domûs suæ, eique dixit : Persequere viros, et quum eos assecutus fueris, illis dicito : Quare injuriam pro beneficio rependistis ?

Subripuistis scyphum argenteum quo dominus meus utitur ; improbè fecistis.

Dispensator mandata Josephi perfecit ; ad eos confestim advolavit ; furtum exprobravit ; rei indignitatem exposuit.

[1] *Subentende-se* pars.
[2] Convivio peracto, *abl. absol. depois do jantar.*

66. *O copo é encontrado no sacco de Benjamim.*

Fratres Josephi responderunt dispensatori : Istud sceleris longè a nobis alienum est ; nos, ut tute[1] scis, retulimus bonâ fide pecuniam repertam in saccis : tantùm abest ut furati simus scyphum domini tui; apud quem furtum deprehensum fuerit, is morte mulctetur.

Continuò deponunt saccos et aperiunt ; quos ille scrutatus invenit scyphum in sacco Benjamini.

67. *Elles voltão á cidade, cheios de pezar ; punição que lhes é infligida por José.*

Tunc fratres Josephi mœrore oppressi revertuntur in urbem.

Adducti ad Josephum, sese abjecerunt ad pedes illius. Quibus ille : Quomodo, inquit, potuistis hoc scelus admittere ?

Judas respondit : Fateor, res est manifesta ; nullam possumus excusationem afferre, nec audemus petere veniam aut sperare; nos omnes erimus servi tui.

Nequaquam, ait Josephus ; sed ille apud quem inventus est scyphus, erit mihi servus : vos autem abite liberi ad patrem vestrum.

68. *Judas se offerece para soffrer a escravidão em lugar de Benjamim.*

Tunc Judas accedens propriùs ad Josephum : Te oro, inquit, domine mi, ut bonâ cum veniâ me audias ; pater unicè diligit puerum ; nolebat primò eum dimittere ; non potui id ab eo impetrare, nisi

[1] Tute é o pronome *tu* e a particula *te*, tu mesmo.

postquam spopondi eum tutum ab omni periculo fore; si redierimus ad patrem sinè puero, ille mœrore confectus morietur.

Te oro atque obsecro ut sinas puerum abire [1], meque [2] pro eo addicas in servitutem; ego pœnam, quâ dignus est, mihi sumo et exsolvam.

69. *José faz-se conhecer a seus irmãos.*

Interea Josephus continere se vix poterat; quare jussit Ægyptios adstantes recedere.

Tum flens dixit magnâ voce : Ego sum Josephus; vivitne adhuc pater meus ?

Non poterant respondere fratres ejus nimio timore perturbati.

Quibus ille amicè : Accedite, inquit, ad me; ego sum Josephus, frater vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Ægyptum; nolite timere [3]; Dei providentiâ id factum est [4], ut ego saluti vestræ consulerem.

70. *Josè encarrega-os de trazer seu pai ao Egypto.*

Josephus hæc locutus fratrem suum Benjaminum complexus est, eumque lacrimis conspersit.

Deinde ceteros quoque fratres collacrimans osculatus est. Tum demum illi cum eo fidenter locuti sunt.

Quibus Josephus : Ite, inquit, properate ad patrem meum, eique nuntiate filium suum vivere, et

[1] Puerum abire, *accusativo sujeito do infinito* abire.
[2] Meque *em lugar de* et me. *Subentende-se a conjuncção* ut; ut addicas me in servitutem.
[3] Nolite timere, *não temais.*
[4] Id factum est, *isto aconteceu.*

apud Pharaonem plurimùm posse; persuadete illi ut in Ægyptum cum omni familiâ commigret.

71. *Pharaó envia presentes a Jacob, e manda carros para transporta-lo e a sua familia.*

Fama de adventu fratrum Josephi ad aures regis pervenit; qui dedit eis munera perferenda ad patrem cum his mandatis: Adducite huc patrem vestrum et omnem ejus familiam, nec multùm curate supellectilem vestram, quia omnia [1], quæ opus erunt vobis, præbiturus sum, et omnes opes Ægypti vestræ erunt.

Misit quoque currus ad vehendum senem, et parvulos, et mulieres.

72. *Os irmãos de José annuncião a seu pai que seu filho é vivo: espanto de Jacob.*

Fratres Josephi festinantes reversi sunt ad patrem suum, eique nuntiaverunt Josephum vivere, et principem esse totius Ægypti.

Ad quem nuntium Jacobus, quasi e gravi somno, excitatus, obstupuit, nec primùm filiis rem narrantibus fidem adhibebat; sed, postquam vidit plaustra et dona sibi a Josepho missa, recepit animum; et [2]: Mihi satis est, inquit, si vivit adhuc Josephus meus; ibo, et videbo eum antequam moriar.

73. *Jacob parte com toda a sua familia para o Egypto.*

Jacobus, profectus cum filiis et nepotibus, pervenit in Ægyptum, et præmisit Judam ad Josephum, ut eum faceret certiorem de adventu suo.

[1] *Subentende-se* negotia.

[2] Et inquit: (hoc) est satis mihi, si...

Confestim Josephus processit obviàm patri; quem ut vidit, in collum ejus insiliit, et flens flentem complexus est [1].

Tum Jacobus : Satis diu vixi, inquit; nunc æquo animo moriar, quoniam conspectu tuo frui mihi licuit, et te mihi superstitem relinquo.

74. Pharaó acolhe benignamente os irmãos de José.

Josephus adiit Pharaonem, eique nuntiavit patrem suum advenisse; constituit etiam quinque e fratribus suis coram rege.

Qui eos interrogavit quidnam operis [2] haberent; illi responderunt se esse pastores.

Tum rex dixit Josepho : Ægyptus in potestate tuâ est; cura ut pater et fratres tui in optimo loco habitent; et, si qui sint inter eos gnavi et industrii, trade eis curam pecorum meorum.

75. *José apresenta seu pai a Pharaó, e estabelece a seus irmãos na parte mais fertil do Egypto.*

Josephus adduxit quoque patrem suum ad Pharaonem, qui, salutatus a Jacobo, percontatus est ab eo quâ esset ætate.

Jacobus respondit regi : Vixi centum et triginta annos, nec adeptus sum senectutem beatam avorum meorum. Tum bene precatus regi, discessit ab eo.

Josephus autem patrem et fratres suos collocavit in optimâ parte Ægypti, eisque omnium rerum abundantiam suppeditavit.

[1] Et flens complexus est (patrem) flentem.
[2] Quidnam operis *em lugar de* quodnam genus operis.

76. Jacob pede para ser sepultado no tumulo de seus pais.

Jacobus vixit septem et decem annos, postquam commigrasset in Ægyptum.

Ubi sensit mortem sibi imminere, arcessito Josepho dixit : Si me amas, jura te id facturum esse quod a te petam : scilicet ut ne me sepelias in Ægypto, sed corpus meum transferas ex hac regione, et condas in sepulcro majorum meorum. Josephus autem : Faciam, inquit, quod jubes, pater.

Jura ergo mihi, ait Jacobus, te certò id facturum esse.

Josephus juravit in verba patris.

77. José appresenta seus dous filhos a Jacob para que elle os abençoe.

Josephus adduxit ad patrem duos filios suos : Manassem et Ephraimum; posuit Manassem, qui natu major erat, ad dextram senis ; Ephraimum veró minorem, ad sinistram ejus [1].

At Jacobus decussans manus, dextram imposuit Ephraimo, sinistram autem Manassi, et utrique simul bene precatus est.

Quod Josephus animadvertens ægrè tulit, et conatus est manus patris commutare [2].

At pater restitit, dixitque Josepho : Scio, fili mi, scio hunc esse majorem natu, et illum minorem ; id prudens feci.

Ita Jacobus Ephraimum Manassi anteposuit.

[1] *Subentende-se* posuit.
[2] Commutare, *mudar de lugar as mãos de seu pai.*

78. *Morte de Jacob.*

Ut vidit Josephus exstinctum patrem, ruit super eum flens, et osculatus est eum, luxitque illum diu.

Deinde præcepit medicis ut condirent corpus; et ipse cum fratribus multisque Ægyptiis patrem deportavit in regionem Chanaan.

Ibi funus fecerunt cum magno planctu, et sepelierunt corpus in speluncâ, ubi jacebant Abrahamus et Isaacus; reversique sunt in Ægyptum.

79. *José consola seus irmãos, receiosos de alguma vingança da sua parte.*

Post mortem patris, timebant fratres Josephi ne ulcisceretur injuriam quam acceperat; miserunt igitur ad illum rogantes nomine patris, ut eam oblivisceretur, sibique condonaret.

Quibus Josephus respondit: Non est quod timeatis; vos quidem malo in me animo fecistis; sed Deus convertit illud in bonum; ego vos alam et familias vestras. Consolatus est eos plurimis verbis, et leniter cum illis locutus est.

80. *Morte de José; sua ultima supplica a seus irmãos.*

Josephus vixit[1] annos centum et decem: quumque esset morti proximus, convocavit fratres suos; et illos admonuit se brevi moriturum esse.

Ego, inquit, jam morior; Deus vos non deseret, sed erit vobis præsidio; et deducet vos aliquando

[1] Josephus vixit annos centum et decem. *Subentende-se* per centum et decem annos.

ex Ægypto in regionem, quam patribus nostris promisit; oro vos atque obtestor ut illuc ossa mea déportetis.

Deinde placidè obiit. Corpus ejus conditum est, et in feretro positum.

81. *Depois da morte de Jose, os Israelitas são perseguidos pelos successores de Pharaó.*

Interea posteri Jacobi, seu Hebræi, numero aucti sunt mirum in modum, et eorum multitudo crescens in dies metum incutiebat Ægyptiis.

Rex novus solio potitus est [1], qui Josephum non viderat, nec merita ejus recordabatur.

Is igitur, ut Hebræos opprimeret, primùm duris illos laboribus conficiebat; deinde edixit etiam ut parvuli eorum recèns nati in flumen projicerentur.

82. *Nascimento de Moisés.* (*Anno do mundo* 2453.)

Mulier hebræa peperit filium; quem quum videret elegantem, voluit servare.

Quare abscondit eum tribus mensibus; sed, quum non posset eum diutius occultare, sumpsit fiscellam scirpeam, quam linivit bitumine ac pice :

Deinde posuit intus infantulum, et exposuit eum inter arundines ripæ fluminis.

Habebat secum unam comitem, sororem pueri, quam jussit stare procul, ut eventum rei exploraret.

[1] Rex novus solio potitus est, *inverta-se* potitus est solio ex novus, qui.

83. *A filha de Pharaó salva a criança, e dá-lhe o nome de Moisés.*

Mox filia Pharaonis venit ad flumen, ut ablueret corpus. Prospexit fiscellam in arundinibus hærentem, misitque illuc unam e famulabus[1] suis.

Apertâ fiscellâ, cernens parvulum vagientem, miserta est illius: Iste est, inquit. unus ex infantibus Hebræorum.

Tunc soror pueri accedens: Visne, ait, ut arcessam mulierem hebræam, quæ nutriat parvulum? Et vocavit matrem.

Cui filia Pharaonis puerum alendum dedit, promissâ mercede.

Itaqua mater nutrivit puerum, et adultum reddidit filiæ Pharaonis, quæ illum adoptavit, et nominavit Mosem, id est, servatum ab aquis.

84. *Moisés emprehende libertar seu povo.*

Moses, jam senex, jubente Deo, adiit Pharaonem, eique præcepit, nomine Dei, ut dimitteret Hebræos.

Rex impius renuit parere mandatis Dei.

Moses, ut Pharaonis pertinaciam vinceret, multa et stupenda edidit prodigia, quæ vocantur plagæ Ægypti.

Quum nihilominus Pharao in sententiâ perstaret, Deus interfecit primogenitum ejus filium et omnes primogenitos Ægyptiorum.

Tandem metu victus rex paruit, deditque Hebræis discedendi facultatem.

[1] Famulabus *ablativo do plur. de* Famula.

85. *Os Hebreos sahem do Egypto conduzidos por uma columna de fogo.*

Profecti sunt Hebræi ex Ægypto ad[1] sexcenta millia virorum, præter parvulos, et promiscuum vulgus.

Illis egredientibus præibat columna nubis interdiu, et columna ignis noctu, quæ esset dux viæ; nec unquam per quadraginta annos defuit illa columna.

Post paucos dies, multitudo Hebræorum pervenit ad littus maris Rubri, ibique castra posuit.

86. *Pharaó manda perseguir os Hebreos; Deos ordena a Moisés que divida as aguas do mar.*

Brevi regem pœnituit[2] tot millia hominum dimisisse, et, collecto ingenti exercitu, eos persecutus est.

Hebræi, quum vidissent ex unâ parte se mari interclusos esse, ex alterâ parte instare Pharaonem cum omnibus copiis, magno timore correpti sunt.

Tunc Deus Mosi : Protende, inquit, dexteram tuam in mare, et divide aquas, ut illæ Hebræis gradientibus iter siccum præbeant.

87. *Os Hebreos passão em secco por meio do mar.*

Fecit Moses quod jusserat Deus. Quum teneret

[1] Ad sexcenta millia virorum, *perto de seiscentos mil homens.*
[2] Regem pœnituit, *o rei arrepende-se de...*

manum extensam super mare, aquæ divisæ sunt, et intumescentes hinc et inde pendebant[1].

Flavit etiam ventus vehemens, quo exsiccatus est alveus.

Tunc Hebræi ingressi sunt in mare siccum; erat enim aqua tanquam murus a dextrâ eorum et lævâ.

Rex quoque ægyptius Hebræos gradientes insecutus, non dubitavit mare, quâ patebat, ingredi cum universo exercitu.

88. *Os Egypcios são engulidos pelas ondas.*

Quum Ægyptii progrederentur in medio mari, Dominus subvertit eorum currus et dejecit equites.

Metu perculsi Ægyptii cœperunt fugere; at Deus dixit Mosi: Extende rursus dextram in mare, ut aquæ revertantur in locum suum.

Paruit Moses, et statim aquæ refluentes obruerunt Ægyptios, et eorum currus, et equites.

Deletus est universus exercitus Pharaonis in mediis fluctibus; nec unus quidem nuntius tantæ cladis superfuit.

Sic Deus liberavit Hebræos ab injustâ servitute Ægyptiorum.

89. *Deos sustenta o seu povo no deserto.*

Hebræi, trajecto mari Rubro, diu peragrarunt vastam solitudinem.

Deerat panis, at Deus ipse eos aluit; e cœlo per

[1] Hinc et inde pendebant, *as aguas ficarão suspensas de cada do do seu leit*

annos quadraginta cecidit cibus, quem appellaverunt manna.

Inerat huic cibo gustus similæ cum melle mixtæ [1].

Interdum etiam defuit aqua; at, jubente Deo, Moses percutiebat rupem virgâ; et continuò erumpebant fontes aquæ dulcis.

90. *Deus publica a sua lei no monte Sinái, no meio de trovões e relampagos.*

Mense tertio, postquam Hebræi egressi sunt ex Ægypto, pervenerunt ad montem Sinæ.

Ibi Deus dedit eis legem cum apparatu terrifico.

Cœperunt exaudiri tonitrua [2], micare fulgura; nubes densa operiebat montem, et clangor buccinæ vehementiùs perstrepebat.

Stabat populus præ metu trepidus ad radices montis [3] fumantis.

Deus autem in monte loquebatur et mediâ nube inter fulgura et tonitrua.

91. *Principaes artigos da lei.*

Hæc porrò sunt verba quæ protulit Deus: Ego sum Dominus qui eduxi vos e servitute Ægyptiorum.

Non erunt vobis dii alieni; ego [4] unus Deus, et non est alius præter me.

[1] Gustus similæ mixtæ cum melle inerat huic cibo: *este alimento tinha gosto, etc.*

[2] Tonitrua cœperunt exaudiri.

[3] Ad radices montis, *ao pé da montanha.*

[4] Ego unus Deus, *subentende-se* sum.

Non usurpabitis nomen Dei vestri temerè et sinè causâ.

Sabbato nullum opus facietis; colite patrem vestrum et matrem vestram : non occidetis, non adulterabitis.

Non facietis furtum; non dicetis falsum testimonium adversùs proximum vestrum; non concupiscetis rem alterius.

92. *Construcção do tabernaculo e da arca. Moisés morre.*

Moses, a Deo monitus, confici jussit tabernaculum ex pellibus et cortinis pretiosissimis, insuper arcam fœderis auro puro vestitam, in quâ reposuit tabulas legis divinæ.

Quum jam in conspectu haberet terram a Deo promissam, mortuus est[1] vir sapientiâ et ceteris virtutibus plane admirabilis.

Luxit eum populus diebus triginta.

Successit in locum Mosis Josue, quem ipse priùs designaverat.

93. *Os Hebreus, sob a direcção de Josué, atravessão o rio Jordão a pé enxuto.*

Ut Hebræi in terram promissam introducerentur, Jordanis erat trajiciendus[2] : nec erat iis navium copia, nec vadum præbebat amnis, tunc pleno alveo fluens.

Deus venit eis auxilio : Josue jussit præferri arcam fœderis, et populum sequi.

[1] *Subentende-se* hic.
[2] Erat trajiciendus, *tinha de ser atravessado.*

Appropinquante arcâ, aquæ, quæ supernè defluebant, steterunt instar muri; quæ autem infra[1], descenderunt, et alveum siccum reliquerunt.

94. *Josué eleva um monumento em memoria deste milagre.*

Hebræi incedebant per arentem alveum, donec ripam oppositam attingerent.

Tum reversæ sunt aquæ in locum pristinum.

Josue verò duodecim lapides e medio amne sublatos erexit, ut essent perenne rei monumentum.

Dixit Hebræis : Si quando vos interrogaverint filii vestri quorsum spectet ista lapidum congeries, respondebitis : Sicco pede trajecimus Jordanem istum; idcirco positi sunt lapides ad sempiternam facti memoriam, ut discant quanta sit Dei potentia.

95. *As muralhas de Jericó cahem por si mesmas ao som da trombeta.*

Erat[2] in his locis urbs validissimis muris ac turribus munita, nomine Jericho, quæ nec expugnari, nec obsideri facilè poterat.

Josue divino auxilio fretus, non armis aut viribus, urbem aggressus est.

Arcam circumferi jussit circa muros, sacerdotesque antecedere, et tubâ canere.

Quum arca septies circumlata fuisset, muri et turres illico corruerunt.

Urbs capta et direpta est.

[1] Autem (aquæ) quæ (defluebant) infra, etc.
[2] Erat in his etc. *Havia* etc.

96. *Josué afugenta os reis de Chanaan, e faz parar o sol.*

Reges Chanaan, conjunctis viribus, progressi sunt adversùs Hebræos.

At Deus dixit Josue : Ne timeas eos ; tua erit victoria.

Josue igitur magno impetu illos [1] adortus est, qui subitâ formidine correpti fugerunt.

Tunc in eos cecidit grando lapidea, et multos interfecit.

Quum autem dies in vesperum inclinaret, re nondum confectâ, Josue jussit solem consistere : et verò stetit sol, et diem produxit, donec deletus fuisset hostium exercitus.

97. *Josué estabelece os Hebreos na terra promettida, e morre. Seus successores* (*Anno do mundo* 2570.)

Josue, devictis omnibus Palæstinæ populis, Hebræos in sede destinatâ collocavit : agros et oppida capta singulis tribubus divisit, et mortuus est.

Deinde summa potestas delata est ad judices, inter quos eminuere [2] Gedeon, Samson et Samuel.

Varia deinceps fuit Hebræorum fortuna pro [3] variis eorum moribus. Ii sæpe in Deum peccaverunt ; tunc divino præsidio destituti ab hostibus superabantur ; quoties ad Deum conversi, ejus auxilium imploraverunt, placatus Deus eos liberavit.

[1] Illos (reges).
[2] Eminuere ou eminuerunt.
[3] Pro, *em razão de.*

98. *Um anjo apparece a Gedeão, e manda-lhe libertar o seu povo.*

Hebræi a Madianitis vexati opem a Deo petierunt; Deus illorum preces audivit.

Angelus adstitit Gedeoni : Dominus [1] tecum, inquit, vir fortissime.

Respondit Gedeon : Si Deus nobiscum est, cur durâ premimur servitute?

Ait angelus : Macte animo; liberabis populum tuum a servitute Madianitarum.

Nolebat primò Gedeon tantum onus suscipere [2]; sed, duplici miraculo confirmatus, non abnuit.

99. *Gedeão reune um exercito, e marcha contra os Madianitas.*

Gedeon, contracto exercitu, profectus est cum duobus et triginta millibus hominum, et castra castris hostium contulit.

Erat porrò infinita multitudo in exercitu Madianitarum; nam cum iis rex Amalecitarum se conjunxerat.

Tamen Deus dixit Gedeoni : Non opus est tibi tot millibus hominum; dimissis ceteris, retine tantùm trecentos viros, ne victoriam suæ virtuti tribuant, non potentiæ divinæ.

[1] *Subentende-se* est.
[2] *Tentar tão grande empreza;* litteralmente : *carregar tão grande peso.*

100. *Gedeão, avisado por Deos, attaca os inimigos só com trezentos combatentes, e ganha a victoria.*

Gedeon trecentos viros in tres partes divisit, deditque illis tubas et lagenas testaceas, in quibus erant lampades accensæ.

Hi, mediâ nocte ingressi castra hostium, cœperunt tubis clangere, et collidere inter se lagenas.

Madianitæ, audito tubarum sonitu et visis lampadibus, turbati sunt, et turpi fugâ, quò quisque potuit [1], dilapsi sunt.

Denique gladios in se invicem converterunt, et mutuâ cæde se trucidarunt.

Gedeon hostium reges persecutus est, et comprehensos neci dedit.

101. *Nascimento de Sansão; sua força extraordinaria.*

Quum Hebræi in potestate essent Philistæorum, et ab illis affligerentur, natus est Samson, futurus ultor hostium.

Hujus mater diu sterilis fuerat, sed ei angelus Domini apparuit, prædixitque eam parituram filium qui cives suos in libertatem aliquando vindicaret.

Enixa puerum, nomen Samsonis ei indidit.

Puer crevit ; intonsam habuit comam ; nec vinum, nec siceram bibit ; incredibili fuit corporis robore ; obvium leonem manu interfecit.

[1] *Subentende-se* fugere.

102. *Sansão, depois de crescido, torna-se temido dos Philisteus.*

Samson adultus Philistæos multis affecit cladibus; cepit trecentas vulpes, quarum caudis accensas lampades alligavit, et in hostium agros immisit [1].

Tunc fortè messis matura erat : ita facile incendium fuit.

Omnes segetes, vineæ et oleæ exustæ sunt, nec inimicam gentem variis incommodis vexare destitit.

Traditus Philistæis rupit vincula quibus constrictus fuerat, et, arreptâ maxillâ asini, hoc telo [2], quod casus dederat, mille hostium prostravit.

103. *Sansão, encerrado em uma cidade, arromba as portas desta.*

Quâdam die Samson urbem Philistæorum ingressus est, ibique pernoctaturus videbatur.

Philistæi occasionem captantes, portas obserari jusserunt; ne quis exiret [3].

Per totam noctem exspectabant silentes [4], ut Samsonem manè exeuntem interficerent.

At Samson mediâ nocte surrexit, venitque ad portam urbis; quam, quum invenisset clausam, humeris sustulit cum postibus et seris, atque inverticem montis vicini supportavit.

[1] Eas vulpes.

[2] *Com aquella arma.*

[3] Ne quis exiret *em vez de* ut aliquis non exiret, *ou* ut nemo exiret.

[4] Silentes, *calando-se ;* e melhor, *em silencio.*

104. *Sua mulher subornada pelos Philisteus atraiçôa-o.*

Tandem Philistæi, qui Samsonem comprehendere nequiverant, illius uxorem pecuniâ corruperunt, ut ea virum proderet.

Mulier viro persuasit, ut sibi indicaret causam tantæ virtutis; et ubi rescivit vires ejus in capillis sitas esse, caput dormientis totondit [1], atque ita eum Philistæis tradidit.

Illi, effosis oculis, vinctum in carcerem conjecerunt, diuque ludibrio habuerunt.

Sed spatio temporis crinis accisus crescere, et cum crine virtus redire cœpit; jamque Samsom conscius recepti roboris justæ ultionis tempus opperiebatur.

105. *Sansão morre fazendo perecer tres mil Philisteus.*

Erat Philistæis mos, quum dies festos agerent, producere Samsonem quasi in pompam publicam, captoque [2] insultare.

Die quâdam quum publicum convivium celebraretur, Samsonem adduci jubent.

Domus in quâ omnis populus et principes Philistæorum epulabantur, subnixa erat duabus columnis miræ magnitudinis.

Adductus Samson inter columnas statuitur.

Tum ille occasione utens columnas concussit, e

[1] *Subentende-se* illius, Totondit caput illius dormientis, *ella rasvou a cabeça delle que dormia :* ou *ella raspou-lhe a cabeça emquanto dormia.*

[2] *Subentende-se* ei.

turba omnis obruta est ruinâ domûs; simulque Samson ipse, cum hostibus, non inultus occubuit.

106. *Nascimento de Samuel; elle torna-se estimado de Deos.*

Quum Heli esset summus sacerdos, natus est Samuel; hunc adduxit mater ad sacerdotem, et obtulit Domino ut ei in sacrificiis faciendis [1] ministraret.

Puer crescebat egregiâ præditus indole, eratque Deo et hominibus carus; cui mater sua certis temporibus afferebat parvam tunicam, quam ipsa confecerat.

Heli verò habebat filios perditis moribus, adeo ut populum a colendo Deo [2] abducerent, nec satis graviter eos unquam reprehendit.

Quamobrem Deus erat et liberis et patri iratus.

107. *Deos revela a Samuel o castigo que prepara para Heli.*

Quadam nocte, quum jaceret Heli in lectulo, Dominus vocavit Samuelem, qui ratus se a sacerdote arcessi, cucurrit, dixitque : En adsum ; vocasti enim me.

At Heli : Non te vocavi, inquit, fili mi; revertere in lectulum tuum. Idque iterum et tertiò factum est.

[1] In sacrificiis faciendis, *nos sacrificios que devião ser feitos* : e melhor, *na celebração dos sacrificios.*

[2] A colendo Deo, *de Deos que deve ser adorado* : e melhor, *da adoração de Deos.*

Tandem præmonitus a sacerdote Samuel respondit Deo vocanti : Loquere, Domine; audit enim servus tuus.

Tum Deus Samueli : Ego, ait, afficiam domum Heli iis malis quæ nemo audire possit, quin ei ambæ aures tinniant, propterea quòd in liberos suos plus æquo indulgens fuerit, illorumque vitia nimiùm patienter tulerit.

108. *Samuel descobre a Heli o que Deos lhe tinha dito.*

Arctior deinde somnus Samuelem complexus est, qui dormivit usque manè.

Ubi dies illuxit, surgens e lectulo aperuit ostium tabernaculi, uti facere consueverat; non audebat autem sacerdoti indicare sermonem Dei.

Heli compellans eum : Oro te, inquit, et obtestor, indica mihi ea quæ dixit tibi Deus; cave ne me quidquam celes eorum quæ audivisti.

Jubenti paruit Samuel, illique enarravit omnia verba Domini. Cui Heli : Dominus est, ait; faciat quod sibi libuerit.

109. *Heli e seus filhos são victimas do infortunio.*

Paulò post bellum exortum est inter Philistæos et Hebræos.

Hebræi arcam fœderis in pugnam deferunt, et cum eâ filii sacerdotis procedunt; sed, quia Deus illis erat offensus arca detrimento magis quàm adjumento fuit.

Victi sunt Hebræi, occisi filii sacerdotis, arca ipsa capta est.

Heli, audito tantæ cladis nuntio, e sellâ decidit, et fractâ cervice, mortuus est.

110. *Samuel, ultimo juiz dos Hebreos. Saúl é escolhido para seu rei.* (*Anno do mundo* 2900.)

Samuel fuit postremus Hebræorum judex, eorumque res in summâ pace et perpetuâ tranquillitate administravit.

At quum senuisset, et filii ejus a moribus paternis desciscerent, populus novitatis amans ab illo regem petiit.

Samuel primò rem [1] dissuasit, Hebræosque ab isto consilio dimovere conatus est; sed illi in sententiâ perstiterunt.

Quare admonitus a Deo Samuel annuit eorum postulationi, et Saulem regem consecravit.

Erat Saulis ingens statura, et forma excellens, adeo ut dignitas corporis dignitati regiæ pulchrè conveniret.

111. *Primeira desobediencia de Saúl.*

Philistæi in agrum Hebræorum irruptionem fecerunt.

Quapropter Saul adversùs illos processit, et apud Galgala, urbem insignem istius regionis, castra posuit.

Porrò Samuel edixerat ut se per septem dies exspectarent, neve [2] manum cum hoste priùs

[1] *Subentende-se* populo.
[2] Neve consererent manum cum hoste, priusquam ipse veniens faceret etc.

consererent, quâm ipse veniens Deo sacrificium faceret.

Die septimo, quum Samuel moraretur, et populus moræ pertæsus dilaberetur, Saul ipse sacrificium fecit loco sacerdotis.

Vix peracto sacrificio, venit Samuel, regemque graviter reprehendit quòd munus proprium sacerdotum sibi temere arrogavisset.

112. *Jonathas, filho de Saúl, derrota o exercito dos Philisteos.*

Quum Hebræi a Philistæis premerentur, Jonathas, Saulis filius, audax consilium cepit et perfecit.

Solo armigero comite, castra hostium ingressus est, et viginti fere Philistæis interemptis, universum exercitum terrore perculit.

Itaque Philistæi perturbati cœperunt non jam ordines servare, non imperia exsequi, sed fugæ se committere.

Quod ubi Saul animadvertit, copias castris eduxit, et fugientes persecutus insignem victoriam retulit.

113. *Saúl quer azer morrer seu filho Jonathas ; o povo todo oppõe-se a tal designio.*

Saul, dum persequeretur Philistæos, edixerat ne quis [1], nisi confectis hostibus, cibum sumeret, mortem cum juramento minatus illi qui contra edictum fecisset [2].

[1] Ne quis...*em vez de* ut aliquis non sumeret cibum, *ou* ut nemo sumeret cibum.

[2] Fecisset *em lugar de* faceret.

Jonathas tunc aberat, nec regis imperium audierat.

Accidit ut exercitus trajiceret silvam in quâ esset plurimùm mellis agrestis.

Jonathas, edicti paterni nescius, extendit virgam quam manu tenebat, eamque in mel intinctam ori admovit.

Id ubi rex cognovit, filium morte plecti voluit; sed recens meritum periculo juvenem exemit, nec populus tulit juvenem ad supplicium trahi.

114. *Saúl desobedece segunda vez a Deos; é rejeitado, e David sagrado rei em seu lugar.*

Saul postea, jubente Deo, bellum Amalecitis intulit. Primò rem bene gessit. Cæsi sunt hostes, et eorum rex captus est.

Sed deinde Saul Deum graviter offendit. Vetuerat Deus ne quid ex spoliis hostium reservaretur; Saul verò, Amalecitis cæsis, partem prædæ servavit.

Quam ob causam rejectus est a Deo, et in ejus locum David adhuc juvenis e tribu Judæ electus est, et a Samuele unctus.

115. *David é chamado á côrte para acalmar Saúl agitado pelo demonio.*

Saulem, postquam Dei mandata sprevisset, invasit spiritus malus, ita ut ille in furorem sæpe incideret.

Tunc aulici ei suaserunt ut aliquem arcesseret, qui citharam sciret pulsare, ad deliniendum ægrum ejus animum.

Arcessitus est David hujusce [1] artis peritus, qui, ob illud munus, inter ministros regios habebatur.

Itaque statim ac Saulem spiritus malus corripiebat, David citharam pulsabat, et regis furor considebat.

116. *O gigante Goliath desafia os Hebreos; mas nenhum delles ousa affronta-lo.*

Secutum est bellum cum Philistæis. Quum duæ acies in conspectu essent, Philistæus quidam, nomine Goliathus, vir miræ magnitudinis, progressus est ante ordines, et unum ex Hebræis sœpe provocabat ad singulare certamen.

Loricâ squamatâ induebatur; ocreas in cruribus æreas habebat; cassis ærea caput ejus operiebat, et clypeus æreus tegebat humeros.

Tum Saul magna præmia, imò et filiæ nuptias ei promisit qui provocantis spolia retulisset [2].

At nemo contra illum exire audebat; et Goliathus suam Hebræis ignaviam, cum irrisu ac ludibrio, exprobrabat.

117. *David, cheio de confiança em Deos, apresenta-se para bater Goliath.*

David commotus ignominiâ populi sui, se sponte ad pugnandum obtulit.

Itaque adductus est ad Saulem, qui consideratâ ejus ætate, diffidebat pugnæ.

[1] Hujusce... hujus *e a particula* ce, *deste : é o mesmo que* hujus.

[2] Retulisset *em vez de* referret.

Non poteris, inquit, adolescentulus cum viro robustissimo pugnare.

Respondit David: Ne timeas, o rex; quum pascerem oves patris mei, leo invasit gregem, ovemque corripuit: ego illum persecutus occidi, et ovem e faucibus illius eripui. Ursum pariter interfeci. Deus qui me defendit a leone et urso, me quoque a Philistæo isto defendet. Tum Saul: Abi, inquit, cum istâ fiduciâ: Deus te adjuvet.

118. *David toma como armas apenas uma funda, e marcha contra Goliath.*

Saul ipse sua juveni arma voluit accommodare; galeam capiti ejus imposuit, loricâ pectus circumtexit, latus gladio accinxit.

David verò, iis impeditus armis, quibus non erat assuetus, vix poterat incedere.

Quare onus incommodum deposuit; sumpsit autem pedum pastorale, quo uti consueverat, et fundam cum quinque lapidibus in sacculo. Sic armatus adversùs Philistæum processit.

119. *David mata a Goliath; os Philisteos fogem espavoridos.*

Accedebat ex adverso Goliathus, qui, viso adolescente: Num, inquit, me canem esse putas, qui me cum baculo aggrediaris?

Cui[1] David respondit: Tu venis ad me cum gladio et hastâ et clypeo; ego autem venio in nomine Domini exercituum, quem probris ausus es lacessere.

[1] Cui *em vez de* illi.

Tunc, misso fundâ lapide, Philistæum in front percussit, et humi prostravit, currensque suum ja centi gladium detraxit, quo caput illi præcidit.

Eâ re perculsi Philistæi, in fugam versi sunt, et victoriam Hebræis concesserunt.

120. *Honras conferidas a David; inveja de Saúl por este motivo.*

Redeunti Davidi obviàm itum est. Hebræi gratulantes victorem deducunt ad urbem; ipsæ mulieres, domibus egressæ cum tympanis, laudes ejus canebant.

Tantus populi favor invidiam Saulis accendit, qui deinceps malevolo fuit in Davidem animo, nec jam eum benignis oculis aspiciebat. Longè alia fuit mens filii ejus Jonathæ. Virtutem Davidis admirans, illum singulari amore complexus est, suoque balteo, arcu et gladio donavit.

121. *Saúl não quer cumprir a promessa que tinha feito.*

Saul victori filiam suam spoponderat uxorem; at promissis non stetit, novamque conditionem proposuit, si nempe David centum Philistæos interfecisset[1].

Malo animo id faciebat rex invidus; sperabat scilicet juvenem audacem facilè periturum; at sua eum spes delusit.

Nam David, occisis ducentis Philistæis, rediit illæsus, atque ita regis filiam in matrimonium accepit.

[1] Interfecisset *em vez de* interficeret.

122. *Saúl tenta matar David.*

Crescebat in dies Saulis odium, stimulante invidiâ : quare non jam occultè, sed palam, Davidi necem parabat.

Bis eum lanceâ confodere conatus est; sed David ictum lethalem declinatione corporis effugit.

Saul mandatum dedit Jonathæ, ut Davidem occideret; sed Jonathas noluit crudeli patris [1] imperio obsequi : imó cum lacrimis illum obtestatus est ut tam iniquum consilium deponeret.

Denique Saul misit satellites, qui [2] Davidem domi, in oculis [3] uxoris, trucidarent : hæc verò maritum demisit per fenestram, atque ita eripuit periculo.

123. *David obrigado a fugir deixa de matar Saúl que o perseguia.*

David, ut vidit implacabilem esse Saulis in se animum, excessit aulâ, et solitudinem petiit.

Saul illum persecutus est ; at, Deo favente, David inimici manus effugit, et ipse Saulis vitam non semel servavit.

Erat in deserto spelunca vasto recessu patens ; ibi David cum suis comitibus in interiore parte latebat.

Fortè Saul solus in illam speluncam ingressus est, nec latentes vidit, oppressusque somno quievit.

[1] *Subentende-se* sui.
[2] Qui trucidarent, *para que matassem.*
[3] In oculis uxoris, á *vista de sua mulher.*

Sui Davidem comites hortabantur ut[1] opportunam Saulis interficiendi occasionem[2] arriperet ; sed David noluit, quum impunè posset[3], inimicum occidere.

124. *Saúl morre em um combate contra os Philisteos.*

Motum est rursus bellum cum Philistæis ; adversùs quos Saul cum exercitu processit.

Commissâ pugnâ, Hebræi fusi sunt ; tres filii regis in acie ceciderunt : Saul ipse ex equo delapsus, ne vivus in potestatem hostium veniret, uni comitum latus transfodiendum præbuit.

Regis mortem omnium Hebræorum fuga consecuta est, et, eo die, victoriâ insigni potiti sunt Philistæi.

125. *David pranteâ a morte de Saúl, seu inimigo.*

David, auditâ Saulis morte, lacrimas profudit ; montes Gelboe, ubi cædes illa facta fuerat, exsecratus est. Illum qui a se Saulem occisum esse jactitabat, et regia insignia attulerat, perimi jussit[4], in pœnam violatæ majestatis regiæ.

Civibus urbis Jabes, quòd Saulis ejusque filiorum corpora sepelivissent, gratiam retulit.

[1] Sui Davidem comites hortabantur, *traduza-se*, hortabantur Davidem sui comites, *exhortavão a David os seus companheiros.*

[2] Occasionem Saulis interficiendi, *occasião de Saul haver de ser morto : occasião de matar Saúl.*

[3] Posset *em vez de* potuisset.

[4] Jussit illum qui jactitabat Saulem occisum esse a se, et attulerat insignia regia, perimi, etc.

Admirandum [1] sanè veri ac sinceri erga inimicum amoris exemplum!

126. *David commette dous grandes crimes.*

David, postquam solium conscendit, duplex scelus, et quidem gravissimum, commisit.

Adamavit mulierem, nomine Betsaben, eamque ad flagitium compulit.

Mulieris maritus, nomine Urias, vir fortissimus, tum in castris erat, et egregiam patriæ operam navabat.

Hunc David iniquo pugnæ loco hostibus objici jussit, atque ita necandum curavit.

At Deus ad Davidem misit prophetam, qui illum admoneret, eique pœnam sceleris denuntiaret subeundam.

127. *O propheta propõe ao rei criminoso uma parabola.*

Sic Davidem allocutus est propheta : Erant in eâdem urbe duo homines; alter dives multos boum, caprarum atque ovium greges alebat : alter verò nihil habebat præter ovem unam quam ipse emerat, et apud se diligenter nutriebat.

Venit ad hominem divitem hospes quidam; quumque ei parandum esset convivium [2], dives ille peper-

[1] *Vocativo*, o exemplum sane mirandum veri ac sinceri amoris erga inimicum!

[2] Cumque convivium esset parandum ei, *e tendo um jantar de ser preparado por elle :* ou melhor, *e tendo elle de preparar um antar.*

cit suis ovibus, et oviculam pauperis vi ereptam, hospiti edendam apposuit.

Tuum est [1], o rex ! de hoc facto judicare.

128. *O propheta applica a parabola a David.*

Rex indignans respondit : Iniquè fecit, quisquis ille est ; pro ove ablatâ quatuor oves reddet.

Tum propheta apertè [2] : Tu, ait, tu es iste vir ; te Deus bonis omnibus cumulavit, te regem fecit, te ab irâ Saulis liberavit, tibi regiam domum, regias opes tradidit.

Cur ergo uxorem Uriæ rapuisti ? cur virum innoxium, virum tibi [3] militantem, gladio hostium interfecisti ?

His prophetæ verbis motus David culpam agnovit et confessus est.

Cui propheta [4] : Tibi, inquit, Deus condonat peccatum tuum ; attamen filius, qui natus est tibi, morietur.

129. *David jejúa, e pede pela vida de seu filho ; sua impiedade.*

Paulò post infans in gravem morbum incidit ; per septem dies David in magno luctu fuit, cibo abstinens et orans.

Die septimo, infans mortuus est, nec ausi sunt famuli id regi nuntiare.

[1] *Subentende-se* munus, *dever*.
[2] Propheta ait illi apertè : Tu, *etc.*
[3] Tibi, *por ti, em teu favor.*
[4] Propheta inquit cui (*em vez de* illi).

Quos ut vidit David mussitantes, intellexit id quod erat, mortuum [1] esse infantem.

Tunc, luctu deposito, jussit sibi apponi cibos; mirantibusque aulicis dixit : Ægrotante puerulo [2], jejunus orabam, sperans scilicet Deum placari posse; nunc autem quum mortuus sit, cur frustra lugeam? num potero illum ad vitam revocare?

130. *Absalão revolta-se contra seu pai.*

Ad hunc dolorem alius accessit dolor. Absalon, filius Davidis, paternum regnum affectavit : concitatâ multitudine imperitâ, adversùs patrem rebellavit.

Id ubi cognovit David, excessit Hierosolymâ, veritus ne, si ibi remaneret, Absalon cum exercitu veniens urbem regiam obsideret, eamque ferro et igne vastaret.

Quare egressus cum suis [3] qui in officio manebant, conscendit montem Olivarum, flens, nudis pedibus, et operto capite.

131. *Paciencia admiravel de David.*

Fugienti occurrit [4] vir quidam e genere Saulis, nomine Semei, qui cœpit Davidem ejusque comites maledictis et lapidibus appetere.

Quod illi indignè ferentes volebant ulcisci injuriam, et maledici conviciatoris caput amputare.

[1] *Subentende-se* nempe, *a saber*, infantem, etc.
[2] Puerulo ægrotante, *traduza-se como se estivesse* dum puerulus ægrotabat.
[3] *Subentende-se* militibus.
[4] Occurrit fugienti quidam vir e genere Saulis, etc.

At David eos cohibuit : Sinite, inquit, istum mihi maledicere ; forsitan Deus his quæ patior malis placatus meî miserebitur, et rem afflictam restituet.

Incredibilem regis patientiam admirati comites dicto ægrè paruerunt.

132. *David reune um exercito contra Absalão.*

Absalon, profecto patre, ingressus est Hierosolymam, ibique aliquandiu moratus est; quæ res saluti fuit Davidi ; nam interim David collegit copias, seque ad bellum comparavit.

Jam aderat Absalon cum exercitu, et prælium mox erat committendum ; suaserunt regi sui comites ut ne interesset certamini [1].

Quapropter David Joabum suis copiis præfecit, seque in urbem vicinam contulit.

Abiens autem præcepit Joabo ceterisque ducibus ut Absaloni parcerent, sibique filium incolumem servarent.

133. *Absalão é vencido, e fica suspenso pelos cabellos a uma arvore.*

Acriter pugnatum est [2] utrinque; sed, Deo favente, victoria penes Davidem fuit. Terga verterunt Absalonis milites, e quibus viginti duo millia ceciderunt.

Absalon fugiens mulo insidebat; erat autem pro-

[1] *Traduza-se nesta ordem :* suaserunt regi sui comites, etc.
[2] Pugnatum, est (*impese. passivo*) *combateu-se.*

misso et denso capillo [1]. Dum præcipiti cursu fertur subter densam quercum, coma ejus implicata est ramis, et ipse suspensus adhæsit, mulo interim prætereunte, et cursum pergente.

134. *Morte de Absalão.*

Vidit quidam pendentem Absalonem, nec ausus est illi manus violentas inferre, sed nuntiavit Joabo, qui eum increpans : Debueras [2], inquit, juvenem impium confodere.

Atqui, respondit ille, me præsente, rex præcepit tibi ut filio suo parceres.

Ego verò non parcam, ait Joabus, et statim sumpsit tres lanceas, quas in pectus Absalonis defixit.

Quum Absalon adhuc palpitaret hærens in quercu, armigeri Joabi repetitis ictibus confossum interemerunt [3].

135. *David pranteâ a morte de seu filho, rebelde.*

Stabat interea David ad portam urbis, exspectans eventum pugnæ, et maximè de [4] filii salute sollicitus.

Quum illi nuntiatum esset profligatos hostes et interfectum esse Absalonem, non modò non lætatus est de victoriâ quam reportaverat, sed maximum quoque dolorem cepit ex morte filii.

1 *Traduza-se como se estivesse* : habebat autem capillos promissos et densos.
2 Debueras *em lugar de* debuisses.
3 *Sebentende-se* Absalonem.
4 *Subentende-se* sui.

Inambulabat in cœnaculo mœrens, et in has voces identidem erumpens : Fili mi Absalon, Absalon fili mi! utinam pro te moriar, Absalon fili mi, fili mi Absalon!

136. *David antes de morrer confia seu reino a Salomão.*

Multa deinceps bella David prosperè gessit contra Philistæos, rebusque foris et domi compositis, reliquum vitæ tempus in florenti pace exegit.

Quum esset extremâ senectute et infirmâ valetudine, Salomonem hæredem regni constituit.

Is a summo sacerdote unctus, vivo adhuc patre, rex appellatus est.

David postquam filio dedisset præcepta regno administrando [1] utilissima, diem supremum obiit.

137. *Salomão pede a Deos sabedoria, e Deos concede-lhe toda a sorte de favores.*

Diligebat Deus Salomonem. Ei per quietem adstare visus est, deditque optionem eligendi quidquid vellet.

Salomon non aliud sibi dari poposcit, quàm sapientiam, reliqua omnia parvi æstimans [2].

Quæ res ita Deo placuit, ut illi plus tribuerit quàm rogatus fuerat [3]; nam Salomoni eximiam sapientiam impertivit, et insuper divitias et gloriam, quas non petierat, addidit.

1 Postquam dedisset filio præcepta utilissima regno administrando (*para administrar o reino*).
2 Æstimans reliqua omnia (bona esse) parvi (pretii).
3 A Salomone.

138. *Questão difficil levada ao tribunal de Salomão.*

Non multò post Salomon concessæ sibi a Deo sapientiæ specimen edidit.

Duæ mulieres in eâdem domo habitabant ; utraque eodem tempore peperit puerum. Unus ex his puerulis post diem tertium nocte mortuus est : mater subripuit puerum alterius mulieris dormientis, et hujus loco filium suum mortuum supposuit.

Ortâ inter duas mulieres gravi altercatione, res ad Salomonem delata est.

139. *Julgamento de Salomão.*

Difficilis erat atque perobscura quæstio, quum nullus esset testis.

Rex autem, ut exploraret latentem veritatem : Dividatur, inquit, puer de quo controversia est, et pars una uni mulieri, altera alteri detur.

Judicio assensit falsa mater ; altera verò exclamavit : Ne, quæso, ne occidatur puer, o rex ; malo ista totum habeat [1].

Tum rex ait : Res est manifesta ; hæc verè est mater pueri, et huic illum adjudicavit.

Admirati sunt omnes singularem regis prudentiam.

140. *Salomão faz edificar o templo de Jerusalem. (Anno do mundo* 3000.) *Os reis visinhos procurão a sua amizade.*

Salomon templum immensi operis Hierosolymæ ædificavit ; omnia auro, argento, gemmisque in eo

[1] *Subentende-se* puerum.

fulgebant. In hoc templo arca fœderis collocata est.

Vicini reges ob tantam sapientiæ famam cum Salomone amicitiam junxerunt, fœdusque fecerunt.

Regina Saba ejus visendi cupida [1] finibus regni sui excessit, venitque Hierosolymam.

Regnabat Salomon in summâ pace, opibus et deliciis affluens.

141. *Salomão, chegado á velhice, entrega-se aos prazeres e á idolatria.*

Postea Salomon voluptati se dedit : nihil porro tam inimicum est virtuti quàm voluptas; itaque amisit sapientiam.

Mulieres exteræ, quas adamavit, eum jam senem ad ritus gentiles pertraxerunt.

Quibus rebus offensus Deus, pœnam illi denuntiavit : scilicet fore ut regnum majore ex parte filio ejus adimeretur et servo traderetur ; atque id ita factum est.

142. *Succede a Salomão, Roboão seu filho, que desgosta o povo com vexações.*

Salomoni Roboamus filius successit [2]. Is imperium culpâ paternâ jam nutans stultitiâ suâ evertit.

Salomon populo vectigal gravissimum imposuerat quod onus quum populus tolerare non posset, illud poposcit imminui.

[1] Cupida ejus visendi, *desejosa de vê-lo.*

[2] Successit Salomoni Roboamus filius... *Succedeu a Salomão Roboão seu filho.*

Regem monebant senes ut populo satisfaceret: juvenes verò dissuadebant.

Roboamus æqualium consilio usus, populo acerbè respondit, ejusque postulationem rejecit.

143. *Dez tribus abandonão Roboão, e escolhem para seu rei Jeroboão.*

Exorta est seditio; decem tribus a Roboamo defecerunt, regemque sibi creaverunt Jeroboamum e tribu Ephraimi. Duæ tantùm tribus in fide manserunt : scilicet tribus Judæ et tribus Benjamini.

Sic duo ex uno [1] regna facta sunt : alterum Judæ, alterum Israelis.

Jeroboamus, ut populum suum a consuetudine eundi Hierosolymam abduceret, propriam religionem eis instituit, et falsos deos proposuit colendos.

144. *Curta duração do reinado de Israel, destruido pelos Assyrios.*

Non diu stetit regnum israeliticum, quia omnes ad unum [2] reges fuerunt impii.

Ad eos Deus sæpe misit prophetas, qui eos admonerent, et ad verum cultum revocarent; sed illi prophetarum monitis non paruerunt : imò eos contumeliis, pœnis, morte affecerunt.

Quare iratus Deus illos in potestatem hostium tra-

[1] *Subentende-se* regno.
[2] Ad unum, *geralmente, sem excepção.*

didit; devicti sunt a rege Assyriorum, qui decem tribus captivas fecit, et in Assyriam deportavit.

145. *Infancia de Tobias.*

Inter captivos qui deducti sunt in Assyriam, fuit Tobias.

Is, ab ineunte ætate, legem divinam sedulò observabat.

Quum esset puer, nihil tamen puerile gessit.

Denique, dum irent omnes [1] ad vitulos aureos, quos Jeroboamus, rex Israelis, fecerat, et populo adorandos proposuerat, hic solus fugiebat societatem omnium; pergebat autem ad templum Domini, et ibi adorabat Dominum.

146. *Tobias conserva sua piedade mesmo durante o captiveiro.*

Tobias adultus uxorem duxit, habuitque filium, quem ab infantiâ docuit timere Deum, et ab omni peccato abstinere.

Quum in captivitatem abductus esset, eamdem in Deum pietatem semper retinuit : omnia bona quæ habere poterat, quotidie exsilii sui comitibus impertiebat, eosque monitis salutaribus ad colendum Deum hortabatur.

Gabelo cuidam egenti decem talenta, quibus a rege donatus fuerat, perhumaniter commodavit.

[1] *Subentende-se* cives.

147. *Tobias enterra os mortos expondo a sua propria vida.*

Postea exortus est novus Assyriorum rex [1], Israelitis infensus, qui eos vexabat, necabat, et sepeliri vetabat.

In hac calamitate Tobias fratres [2] invisebat, miseros consolans, egenos opibus suis juvans et mortuos sepeliens.

Ea res nuntiata est regi, qui jussit Tobiam interfici, et bonis omnibus spoliari.

At Tobias cum uxore et filio delituit, sicque regis iram effugit.

148. *Tobias continúa na pratica deste dever, apezar das admoestações de seus amigos.*

Die quodam festo, quum domi lautum convivium paravisset, misit filium ut aliquot e sociis prandium invitaret.

Reversus filius nuntiavit patri hominem Israelitam jacere in foro mortuum.

Exsiliens statim Tobias cadaver occultè portavit domum, ut illud noctu sepeliret.

Sui illum amici ab hoc officio dehortabantur, at Tobias magis Deum quàm regem timens, id facere non destitit.

[1] *Traduza-se na mesma ordem em que se acha o latim.*
[2] Fratres *quer dizer neste lugar :* seus irmãos em Deos, os que seguião a mesma religião.

149. *Tobias fica cego, e soffre com paciencia esta desgraça.*

Tobias in præstando solito officio [1] defatigatus, incubuit parieti et obdormivit. Fortè ex nido hirundinum stercora calida inciderunt in oculos dormientis, unde cæcus factus est.

Quam calamitatem ideo sivit Deus illi evenire, ut esset illustre patientiæ exemplum posteris propositum ad imitandum.

Nam Tobias adeo patienter tulit cæcitatem, ut neque illum querentem quisquam audierit, neque ille eò minùs constanter Deum coluerit.

150. *Tobias tem horror ao latrocinio.*

Uxor Tobiæ in texendâ telâ comparabat ea [2] quæ ad victum erant necessaria. Quâdam die domum attulit hædum, quem pretio laboris quotidiani emerat.

Hædum balantem audivit Tobias; et veritus ne furto ablatus esset, dixit uxori : Vide ne iste [3] clam alicui ereptus sit; redde illum domino suo; nefas enim est nobis ex rapto vivere. Adeo vir ille justus ab omni improbitate abhorrebat!

151. *Sabios conselhos de Tobias a seu filho.*

Tobias, mortem sibi imminere putans, vocavit filium suum : Audi, inquit, fili mi, verba patris aman-

1 In præstando officio solito, *em fazer o serviço costumado.*
2 Ea (negotia) *as cousas.*
3 Iste (hædus).

tissimi, eaque penitus memoriæ tuæ infixa hæreant, ut vitam sapienter instituas.

Quotidie Deum cogita, et cave ne unquam in eum pecces, ejusque præcepta negligas.

Miserere pauperum, ut Deus tuî misereatur; quantùm poteris, esto beneficus et liberalis. Si tibi magnæ opes suppetant, multùm tribue; si parvæ[1], parùm, sed libenter, quoniam beneficentia hominem ab æternâ morte liberat.

Superbiam fuge, neque eam in animum aut in sermonem sinas obrepere.

152. *Continuação dos conselhos de Tobias a seu filho.*

Quod tibi nolis fieri, aliis ne facito, fili mi. Si quis tibi opus fecerit, statim ei mercedem persolve: consilium semper a viro sapiente exquire; ne societatem cum improbis jungito.

Quum ex hac vitâ decessero, sepeli corpus meum; matrem tuam colito, memor[2] malorum, quæ passa est, dum te in utero gestaret; et quum ipsa supremum diem obierit, eam ponito mecum in eodem sepulcro.

153. *Tobias declara a seu filho que emprestou dez talentos de prata a Gabelo, e indica-lhe o modo de cobrar este dinheiro.*

Hoc etiam te moneo, fili mi, me commodavisse decem argenti talenta Gabelo, qui nunc commoratur Rhage, in urbe Medorum.

[1] Si parvæ (opes fuerint) parum (tribue).
[2] Memor *refere-se a* tu, *sujeito de* colito.

Tunc adolescens patri : Omnia [1], inquit, ut præcipis mihi, faciam, pater; quomodo autem illam pecuniam a Gabelo recipiam [2] ignoro ; nam neque ille me [3], neque ego illum novi, nec quâ viâ eatur in Mediam, scio.

Cui Tobias pater : Chirographum, ait, Gabeli habeo, quod quum illi exhibueris, statim reddet pecuniam; sed quære tibi hominem fidelem qui tibi sit dux viæ.

154. *O anjo Raphael offerece-se para acompanhar Tobias.*

Egressus Tobias invenit juvenem stantem et accinctum ad iter faciendum; quem ignorans angelum Dei esse, salutavit :

Unde es, o bone juvenis? Sum, inquit ille, unus ex Israelitis.

Nostine [4], ait Tobias, viam quæ ducit in Mediam? Novi, inquit, et sæpe usus sum hospitio Gabeli, qui ibi habitat.

Tobias ea [5] lætus renuntiat patri, qui arcessitum juvenem interrogavit an vellet esse [6] filii comes et itineris socius, promissâ mercede. Id se velle respondit juvenis.

Itaque Tobias valedixit parentibus, simulque ambo dederunt se in viam, et canis secutus est eos.

1 *Subentende-se* (negotia).
2 Quomodo recipiam, *como cobrarei.*
3 *Subentende-se* novit.
4 Nostine *em lugar de* novistine.
5 Ea (verba).
6 Filii (sui).

155. *Tristeza da mulher de Tobias pela partida de seu filho; Tobias a consola.*

Profecto Tobiâ, cœpit mater ejus flere et acerbè queri quòd vir suus dimisisset filium.

Cur nos orbasti solatio senectutis nostræ? melius fuit [1] carere istâ pecuniâ ad quam recuperandam filius [2] missus est; satis erat nobis quòd filii conspectu frui liceret.

Cui maritus: Noli flere, inquit, incolumis filius perveniet in Mediam, incolumis ad nos redibit; Deus mittet angelum, qui ei prosperum iter præstet.

Quibus verbis sedata mulier tacuit.

156. *Tobias escapa de ser devorado por um grande peixe cujo fel elle guarda segundo o conselho do anjo.*

Interea Tobias et angelus pervenere ad flumen Tigrim; et quum adolescens accessisset ad abluendos pedes, ecce piscis ingens exsiliit, quasi illum devoraturus.

Ad cujus aspectum Tobias perterritus exclamavit: Domine, invadit me. Cui angelus [3]: Apprehende illum, et trahe ad te.

Piscis attractus in ripam aliquandiu palpitavit, et exspiravit.

Tunc jussit angelus fel piscis seponi, utpote medicamentum salutare; deinde partem carnis coxerunt comedendam in viâ.

1 Fuit *em lugar de* fuisset, *teria sido melhor.*
2 Filius (noster).
Subentende-se dixit.

157. *Tobias chega á cidade de Echatana; o anjo diz-lhe o que elle deve ahi fazer.*

Ut appropinquaverunt urbi, quæ vocabatur Ecbatana, dixit Tobias angelo : Apud quem vis ut diversemur in hac urbe?

Cui [1] angelus : Est hic, inquit, vir quidam cognatus tuus, nomine Raguel ; is nos hospitio excipiet ; habet filiam unicam, quam te oportet uxorem ducere ; pete eam a patre, nec dubito quin postulationi tuæ libenter annuat ; Deus enim has tibi destinat nuptias et omnes Raguelis facultates [2] jure hæreditario ad te pervenient.

158. *Tobias é recebido com alegria em casa de Raguel, seu parente.*

Eos lætus excepit Raguel [3], qui conspicatus Tobiam dixit uxori suæ : Quàm similis est hic adolescens cognato meo!

Tum ad hospites conversus : Unde estis, boni juvenes? Qui responderunt : Sumus ex Israelitis urbis Ninives. — Nostisne Tobiam? — Novimus. Tunc Raguel cœpit Tobiam laudibus efferre. Quem interpellans angelus : Tobias, inquit, de quo loqueris, pater istius [4] est. Raguel complexus adolescentem, ait : Tibi gratulor, fili mi, quia boni et optimi viri filius est. Uxor Raguelis et filia collacrimaverunt.

1 Cui Angelus inquit : Est quidam vir hic, etc.
2 Facultates, *riquezas, bens.*
3 Excepit eos Raguel lætus, qui etc.
4 Istius (adolescentis).

159. *Tobias pede a filha de Raguel em casamento.*

Deinde Raguel jussit apparari convivium, quumque hospites hortaretur ut discumberent : Neque ego comedam, inquit Tobias, neque bibam, nisi priùs filiam tuam mihi desponderis.

Cui Raguel : Deus profectò meas preces audivit, vosque huc adduxit, ut ista cognato suo nuberet ; quapropter noli dubitare quin eam tibi hodie daturus sim uxorem.

Acceptâ chartâ, fecerunt conscriptionem conjugii, et laudantes Deum, mensæ accuberunt.

160. *O anjo vai só, por pedido de Tobias, procurar Gabelo, que restitue o dinheiro ; e volta depois ás nupcias de Tobias.*

Raguel Tobiam obtestatus est ut apud se quindecim dies moraretur. Cujus voluntati obtemperans Tobias rogavit angelum ut solus adiret Gabelum, paternamque pecuniam ab illo reciperet.

Itaque angelus, sumptis [1] camelis, properavit Rhagem, suum Gabelo chirographum reddidit, pecuniam illi creditam recepit, eumque ad nuptias Tobiæ adduxit.

161. *Inquietação de Tobias pai e de sua mulher.*

Interea Tobias pater erat animo anxio et sollicito, quòd suus filius in redeundo tardior esset : Quare

[1] *Melhor seria dizer-se* abductis.

tandiu moratur filius? inquiebat mœrens : forsitan Gabelus mortuus est, et nemo est qui illi reddat istam pecuniam ; illum abesse a nobis vehementer doleo. Cœperuntque ipse et uxor ejus flere.

Præsertim luctus matris nullo solatio levari poterat. Hæc [1] quotidie domo egressa circuibat vias omnes quà filium suum rediturum esse sperabat, ut procul videret eum, si fieri [2] posset, venientem.

162. *Tobias volta á casa paterna. O anjo diz-lhe qual o uso que deve fazer do fel do peixe.*

Consumptis quindecim diebus, Raguel voluit Tobiam retinere ; sed Tobias [3] : Oro te, ait, dimitte me quàm primùm ; scis enim parentes meos nunc animo angi meâ causâ.

Tandem a socero dimissus cum uxore ad patrem redibat.

In itinere dixit illi angelus : Statim ut domum ingressus fueris, Deum adora, et complexus patrem, lini [4] oculos ejus felle piscis, quod servasti ; tunc sanabuntur oculi ejus, teque et cœlum pater lætus conspiciet.

163. *Chegada de Tobias ; alegria de seus pais e delle.*

Dum Tobias urbi appropinquaret, mater ejus, ut solebat, in vertice montis sedebat, unde prospicere

1 Hæc *bona mater.*
2 *Subentende-se* illud.
3 Sed Tobias ait illi : Oro te, etc.
4 Lini, *imperat. de* lino.

in longinquum posset; vidit illum procul venientem, currensque nuntiavit viro suo.

Tunc canis, qui simul fuerat in viâ, præcucurrit, et quasi nuntius adveniens caudâ suâ hero adulabatur.

Confestim pater consurgens cœpit offendens pedibus currere, et, data manu servo, processit obviàm filio [1]. Osculatus est eum, cœperuntque ambo præ gaudio lacrimas fundere.

164. *O pai de Tobias recobra a vista; toda a familia dá graças a Deos.*

Quum ambo Deum adoravissent, eique gratias egissent [2] consederunt. Deinde Tobias oculos patris linivit felle piscis, et post dimidiam ferme horam cœpit albugo, quasi membrana ovi, ex oculis ejus egredi; quam apprehensam filius extraxit, atque ille statim visum recepit.

Tunc læti omnes collaudabant Deum; propinqui quoque Tobiæ convenerunt, gratulantes ei [3] omnia bona quæ Deus illi impertierat.

165. *O anjo Raphael descobre-se a Tobias, e desapparece depois ás suas vistas.*

Deinde Tobias narravit parentibus beneficia quæ acceperat ab eo itineris duce, quem hominem esse putabat; quare obtulerunt illi dimidiam partem pecuniæ quam attulerant.

[1] Obviam filio *suo*.
[2] Que *quum* egissent gratias ei, etc.
[3] Gratulantes ei *propter* (*por*) omnia bona, quæ Deus, etc

Tunc ille dixit eis : Ego sum Raphael angelus unus ex septem qui adstamus ante Deum ; misit me Dominus ut sanarem te ; nunc tempus est ut ad eum revertar a quo missus sum. Vos autem debitas Deo grates rependite.

Hæc locutus [1], ab illorum conspectu ablatus est, nec ultra comparuit.

166. *Morte feliz de Tobias, sua descendencia.*

Tobias, postquam visum recepisset, vixit annis duobus et quadraginta. Instante autem morte, vocatum filium monuit ut semper in timore Domini perseveraret. Tum placidâ morte quievit.

Mortuo patre, Tobias filius perrexit ad socerum suum Raguelem, illumque omni officio coluit.

Denique, quum attigisset novem et nonaginta annos, ipse vitâ excessit. Omnes autem ejus liberi et nepotes domesticam virtutem [2] sunt imitati, Deoque pariter et hominibus grati et accepti fuerunt.

167. *Abias e Asa, reis de Judá.*

Hactenus ea quæ ad regnum israeliticum spectabant breviter attigi : nunc revertor ad reges Judæ a quibus digressus sum.

Roboamo patri successit Abias [3], qui tres tantùm annos regnavit, soliumque reliquit Asæ, filio.

[1] Locutus hæc (verba).
[2] Virtutem domesticam, *a virtude que tinhão recebido em herança.*
[3] *Traduza-se na mesma ordem em que está o latim.*

Asa Deo gratus ob pietatem fuit : quippe aras falsorum numinum evertit, et impios regno suo expulit.

Quam ob causam Deus illi pacem satis diuturnam concessit. Postea tamen Asa bellum gessit cum Israelitis, de quibus victis [1] amplam prædam retulit.

168. *Josaphat, rei de Judá; sua alliança com Achab, rei de Israel, torna-se-lhe quasi fatal.*

Mortuo patre, Josaphatus regnare cœpit, fuitque religiosus Dei cultor ; quapropter Deus illum gloriâ et divitiis auxit.

Josaphatus tamen cum Achabo, Israelitarum rege impio, amicitiam junxit, quæ res illi magno damno fuit ; nam, conjunctis copiis, pugnarunt adversus regem Syriæ : in prælio Achabus interfectus est, parùmque abfuit quin periret et ipse Josaphatus, nec sinè auxilio divino incolumis evasit. Inde documentum capere debemus quàm periculosa sit improborum societas.

169. *Jorão e Ochosias, reis de Judá; seu fim desgraçado.*

Josaphato patri successit Joramus [2], qui a paterna pietate degeneravit ; namque Athaliam, impii Achabi filiam, duxit uxorem, fuitque socero quàm patri similior. Gravi morbo, quem Deus [3] immiserat, consumptus est.

[1] Victis, *depois de vencidos.*
[2] *Traduza-se na mesma ordem em que está o latim.*
[3] In eum.

Post hunc Ochosias, filius, regnum adeptus est, nec diu tenuit; nam pessimæ matris exemplo ad vitia impulsus, miserè interiit.

170. *Morte de Athalia. Reinado de Joas, collocado no throno pelo pontifice Joad.*

Mortuo Ochosiâ, mater ejus stirpem regiam interemit, et regnum occupavit. Unus tantùm Ochosiæ filius, nomine Joas, promiscuæ cædi ereptus fuit, et in templo cum [1] nutrice occultatus.

Hunc Joiadas pontifex in templo clanculum aluit, atque [2] educavit. Post annos fere octo puerum regium centurionibus et plebi coram produxit, occisâque Athaliâ, in regnum restituit.

171. *Mudança de Joas: seus crimes, sua morte.*

Joas, quandiu consiliis Joiadæ usus est, observantissimus fuit divini cultûs; magnis sumptibus templum exornavit.

Sed, Joiadâ mortuo, aulicorum adulatione corruptus, ad vitia deflexit, veramque religionem deseruit.

Immemor beneficii a Joiadâ accepti, filium illius sapienter admonentem lapidibus obrui jussit.

Ipse paulò post a suis [3] in lectulo necatus, sepulturâ regiâ caruit.

[1] Cum nutrice (suâ).
[2] Eum.
[3] *Subentenae-se* servis.

172. *Amasias, rei de Judá, seu caracter bellicoso. Deos o pune por seu orgulho.*

Joæ morte, regnum ad Amasiam filium, devenit. Is Idumæam adortus est cum ingentibus copiis, quas magno sumptu collegerat; sed a prophetâ admonitus est ut magis divino auxilio, quàm militum multitudine, confideret.

Itaque, dimissâ militum parte, parvâ manu cum hoste conflixit, et insignem victoriam reportavit.

Deinde elatus victoriâ Deum deseruit, et a rege Samariæ, quem temere lacessiverat, amisso exercitu, captus est.

173. *Osias, rei de Judá, morre de lepra. Jonathas, seu filho, lhe succede.*

Osias Amasiæ filius et successor fuit. Philistæos, Deo favente, domuit, Arabes devicit.

Postea animum ejus invasit superbia; munus sacerdotum sibi arrogavit; thus Deo ausus est offerre, quod [1] solis sacerdotibus fas erat [2]; quumque a pontifice admonitus, non paruisset, turpi morbo, quem lepram vocant, correptus est.

Quare procurationem regni coactus est relinquere Jonathæ filio [3], qui rectè imperium administravit.

[1] Quod, *cousa esta que.*
[2] Sacerdotibus solis, *só aos sacerdotes, aos sacerdotes sómente.*
[3] Filio (suo).

174. *Impiedade de Achas para com Deos. Elle é em breve despojado do seu reino.*

Achas, Jonathæ filius, in Deum impius fuit; numina gentium coluit. Regis exemplum brevi secuta est civitas ipsa.

Quam ob causam Deo invisus, magnam cladem ab Samariæ et Syriæ regibus accepit, nec illum calamitas ad meliorem mentem revocavit.

Non eum puduit ab Assyriis auxilium petere, aurumque et argentum a templo ablatum illorum regi dono [1] mittere. Venit rex Assyriorum, et primùm quidem hostes ejus [2] qui se [3] advocaverat profligavit; sed deinde ipsius etiam regnum vastavit.

175. *Reinado de Ezechias; sua piedade e bravura.*

Ezechias singulari pietate floruit. Statim ut regno potitus est, populum et sacerdotes cohortatus, urbem a paternis superstitionibus expiavit, templum ornavit, cæremonias, quæ jampridem omissæ fuerant, restituit.

Nec minor ei fuit in bello gerendo virtus [4] quàm in religione tuenda pietas; Philistæos multis præliis contudit, Judæosque a tributis, quæ pendebant Assyriis, liberavit.

[1] Dono (*ablat*) *de presente.*
[2] Ejus, *daquelle.*
[3] Se, *melhor fôra dizer* eum.
[4] *A construcção é a seguinte :* virtus in bello gerendo (*em fazer a guerra*) non fuit minor ei quam pietas in tuenda religione (*em defender a religião*).

176. *Molestia, e cura maravilhosa de Ezechias.*

Iisdem temporibus Ezechias in gravem morbum incidit : quumque Isaias propheta illi denuntiasset vitæ finem adesse, Deum rex cum lacrimis oravit ne sibi vitam adimeret.

Precibus ejus et lacrimis motus Deus, quindecim annorum usuram [1] illi concessit, atque ad faciendam fidem, solis umbra, rege ita postulante, per decem lineas regressa est in ejus horologio.

Tertio post die, Ezechias sanatus templum adiit.

177. *O rei da Assyria cerca Jerusalem salva milagrosamente por Deos.*

Rex Assyriorum bellum Ezechiæ intulit; Hierosolymam obsidione cinxit, minitans urbis excidium, nisi cives maturâ deditione sibi consulerent [2].

In hoc statu rerum Ezechiam confirmavit Isaias, pollicitus [3] divinum auxilium non defuturum, brevique obsidionem solutum iri.

Et verò, nocte sequenti, angelus Dei centum octoginta quinque hostium millia letho dedit. Rex Assyriorum trepidus in patriam fugit, ibique paulò post a filiis occisus est.

[1] Usuram, *o gozo.*

[2] Consulerent sibi, *buscassem a sua salvação.*

[3] Isaias pollicitus auxilium divinum non defuturum (esse), brevique obsidionem solutum iri confirmavit Ezechiam.

178. *Morte do rei Ezechias chorado pelo povo.*

Ezechias, tanto periculo liberatus, in summâ pace reliquum vitæ tempus egit; omnia illi feliciter cedebant, quia Deus illi favebat; ipse, tot beneficiis divinis obligatus, in eâdem constanter pietate mansit: omnem suam spem in Dei auxilio posuit; iis rebus quæ Deo placebant, animum semper intendit.

Regnavit annos novem et viginti, quibus exactis, placidâ morte decessit. Populus eum luxit, et corpus ejus inter sepulcra avorum regum in loco editiore collocatum est.

179. *Crimes de Manassès; seu captiveiro, e penitencia.*

Ezechiæ successit Manasses [1], patris religiosi filius impius. Is, relicto veri Dei cultu, falsa numina adoravit.

Ad impietatem accessit credulitas; quum enim Isaias propheta iram divinam illi denuntiasset, rex furore percitus prophetam serrâ ligneâ secari jussit.

Necem vatis sui brevi ultus est Deus; Manasses ab Assyriis victus captusque est, et in vincula conjectus.

Ibi calamitate edoctus, scelerum veniam suppliciter a Deo petiit et impetravit. In regnum [2] restitutus Deum piè coluit.

[1] *Traduza-se na mesma ordem em que está o latim até a palavra* Manasses; *e depois:* impius filius patris religiosi.

[2] Regnum (suum).

180. *Reinado de Amon; sua morte; piedade de Josias seu filho; que perece em um combate por ter desprezado os conselhos de Deos.*

Amon, Manassis filius, paternam impietatem imitatus est, non verò [1] pœnitentiam.

Non ultra biennium regnavit, et a suis domi interfectus est [2].

Cui successit Josias, vir sanctus et religiosus. Is a puero virtuti deditus, populum ad legitimum cultum revocavit.

At illum deinde inconsiderata fiducia perdidit : nam contra Ægyptios exercitum duxit ; admonitusque a Deo ut prælio abstineret, nihilominus acie dimicavit. Itaque, re male gestâ, vulnus accepit, et paucis post diebus mortuus est.

181. *Jechonias, e seus dous irmãos, reis de Judá. Destruição de Jerusalem por Nabuchodonosor.*

Josias moriens tres reliquit filios : ex his Joachas [3] tres duntaxat menses regnavit ; bello captus est ab Assyriorum rege.

In Joachæ locum suffectus est Jechonias, quo regnante, Nabuchodonosor, Babyloniorum rex, Hierosolymam expugnavit, cives Babylonem transtulit, relictâ vili plebeculâ, cui præfecit Sedeciam, postremum regem.

Qnum Sedecias rebellasset [4], Nabuchodonosor re-

[1] Imitatus est.
[2] A suis (servis).
[3] *Subentende-se* unus.
[4] Rebellasset *em lugar de* rebellavisset.

versus urbem diruit, templum incendit, Sedeciam, effossis priùs oculis, in carcerem misit.

182. *Daniel e seus companheiros educados no palacio de Nabuchodonosor.*

Inter captivos, qui Babylonem abducti fuerant, delecti sunt pueri eximiâ formâ : Daniel, Ananias, Misael et Azarias. Hi cum aliis multis in ipsâ regiâ educabantur, ut postea ad mensam regis consisterent, eique accumbenti ministrarent.

Nabuchodonosor jusserat eos, quò meliore vultu essent, iisdem cibis ali, quibus ipse vescebatur; at generosi illi pueri, cibis profanis, quia id lex vetabat, uti noluerunt, sed solis leguminibus [1] : attamen robustiores ac nitentiores facti sunt ceteris pueris quibuscum nutriebantur.

183. *Os tres moços na fornalha.*

Nabuchodonosor sibi posuit statuam auream, quam ab omnibus jussit adorari, propositâ mortis pœnâ iis qui parere nollent.

Ananias, Misael et Azarias mori maluerunt, quàm honorem, soli Deo debitum, statuæ deferre.

Iratus rex eos vestitos et catenis vinctos conjecit in fornacem ardentem ; sed flamma nihil illis nocuit ; nec corpus adussit ignis, nec vestes quidem mutavit, at solvit tantummodo vincula quibus constringebantur [2], ita ut illæsi in mediâ fornace ambularent.

[1] *Subentende-se* usi sunt.
[2] Constringebantur, *estavão ligados*.

184. *Daniel é accusado pelos cortezãos do rei; e lançado no meio de leões.*

Daniel apud regem gratiâ plurimùm valebat ob singularem prudentiam; quapropter invisus erat aulicis, qui ei insidias parabant. Suaserunt regi ut edicto vetaret quemquam coli, nisi se, per dies triginta.

Non paruit Daniel edicto impio; sed quotidie Deum precabatur, uti [1] facere ante consueverat.

Explorantes eum aulici accusaverunt, rexque, coactus est hominem sibi carum objicere leonibus; nam ita lex ferebat.

Sed feræ Danieli pepercerunt; rexque, miraculo commotus, ipsos accusatores leonibus devorandos tradidit.

185. *Historia de Esther, esposa do rei Assuéro*

Mardochæus, unus ex captivis, Judæos e magno periculo liberavit. Filiam fratris sui utroque parente orbam, nomine Estherem, educaverat.

Hanc rex Assuerus duxerat uxorem, et valde diligebat.

Erat tunc aulicus quidam apud regem gratiosus, nomine Aman, qui favore regio superbiens adorari se volebat : quod [2] facere renuens Mardochæus, grave in se odium Amanis accenderat.

Aman, ulciscendi inimici causâ, universam Judæorum gentem perdere statuit, edictumque eâ de re ab Assuero impetravit.

[1] Uti, *como*.
[2] Quod, *cousa esta que*.

186. *Mardocheo faz conhecer a Esther o perigo de seu povo.*

Ubi ad aures Mardochæi crudele edictum pervenit, statim, conscissis vestibus, saccum induit, conspersusque cinere perrexit ad regiam, et illam implevit questibus.

Esther, lamentatis voce auditâ [1], quæsivit quid istud rei esset [2]. Ut cognovit Mardochæum Judæosque omnes esse neci destinatos, invocato Deo, adiit regem, suæ gentis ruinam deprecatura. Non tamen continuò rem aperuit regi, sed eum ad convivium invitavit.

187. *Esther implora aos pés de Assuéro a salvação dos Judeos. Morte ignominiosa de Aman.*

Assuerus ad convivium cum Amane venit; et, quum hilari esset animo, Esther ad illius pedes se abjecit supplex.

Cui rex promisit nihil se ei negaturum, etiamsi dimidiam regni sui partem peteret.

Tum Esther [3] : Meam, o rex, meæque gentis salutem precor ; nam crudelis iste Aman nos devovit neci.

Quâ re permotus est Assuerus, audiensque crucem ab eo paratam esse Mardochæo, Amanum ipsum eidem cruci jussit affigi.

1 Mardochæi.
2 Quid rei esset istud, *o que era aquillo.*
3 Dixit.

188. *Cyro, rei da Persia, apodera-se de Babylonia, e concede a liberdade aos Judeos.* (*Anno do mundo* 3470.)

Captivitas babylonica per septuaginta annos duravit, idque prædixerat Deus. Postquam illud tempus effluxit, Cyrus, Persarum rex, devicto Babyloniorum rege, Judæis fecit potestatem in patriam remigrandi, templumque restituendi; sacra etiam vasa, quæ Nabuchodonosor abstulerat, reddi jussit.

Itaque Judæi, duce Zorobabele [1] Hierosolymam regressi sunt, et prima novi templi fundamenta jecerunt; sed ædificatio diu intermissa fuit, quia illam impediebant vicinæ gentes.

189. *Es'ado dos Judeos depois de voltarem do captiveiro.*

Reversi in patriam Judæi, composito urbis statu, non jam reges habuere, sed imperium penes pontifices fuit : tributa tamen pensitarunt primùm Persis, deinde Græcis, post devictum ab Alexandro Darium [2].

Nec deinceps ab avitâ religione unquam desciverunt, quamvis eâ de causâ a pluribus regibus vexati fuerint, ac præsertim ab Antiocho, rege Syriæ; quæ pars historiæ judaicæ nunc narranda venit.

[1] *Subentende-se* sub *sob a direcção de Zorobabel.*
[2] Post Darium devictum, etc. *depois que Dario foi vencido por Alexandre.*

190. *Crueldades de Antiocho, rei da Syria. Historia dos Machabeos.*

Antiochus, Syriæ rex, sacram Judæorum legem evertere aggressus est; edixit ut omnes, relictis majorum suorum institutis, gentilium ritu viverent; aras falsis diis per universam Judæam exstruxit; omnia templi hierosolymitani ornamenta detraxit; libros sacros jussit comburi; reluctantes [1] inauditis suppliciis affecit; urbem innumerâ cæde vastavit; ac, ne Judæi tot malis oppressi rebellarent, præsidium in arce collocavit.

191. *Constancia de Eleazar apezar da sua velhice e dos conselhos de seus amigos.*

Ex judæis multi patriam deseruerunt, declinandi periculi causâ; multi mortem oppetierunt, potiùs quàm a lege divinâ discederent.

Insignis fuit Eleazari senis constantia. Is, aperto ore, compellebatur carnem suillam comedere quâ Judæis lex interdicebat.

At vir fortissimus cibum vetitum respuebat indignans; quam ob rem quum ad supplicium duceretur, sui eum amici hortabantur ut aliam carnem, quam attulerant, comedendo, simularet se regi paruisse, sicque mortem vitaret.

192. *Morte de Eleazar.*

Eleazarus rem pravam suadentibus noluit assentiri: Ætati nostræ, inquit, non convenit ista simula-

[1] Cives reluctantes.

tio; non committam ut periculosum [1] exemplum adolescentibus relinquam; multò satius est perire, quàm, propter brevem vitæ usuram, turpitudinis notam meo nomini inurere. Si vestro obsequar consilio, hominum quidem suppliciis eripiar, sed iram divinam non effugiam.

His dictis, mortem fortiter subiit, æternamque gloriam est consecutus.

193. *Martyrio de uma mãi e sete filhos.*

Præclarum Eleazari exemplum secuta est mulier quædam cum septem filiis.

Hi omnes simul comprehensi sunt et virgis cæsi, ut ad peccandum adigerentur; sed eos nulla vis potuit a lege divinâ abducere. Illorum natu maximus declaravit se suosque fratres paratos esse mori magis quàm culpam committere.

Iratus rex ollas æneas succendi jussit; tum ei qui locutus fuerat, linguam amputari [2], cutem capitis detrahi, summas manus ac pedes præcidi, et truncum corpus in ollâ torreri.

Aderant tristi spectaculo ceteri fratres cum matre, seque invicem hortabantur ad mortem fortiter tolerandam.

Tum comprehensus est secundus, et post detractam capitis cutem cum capillis, interrogatus num vellet carnem oblatam edere? Negavit se id facturum;

[1] Non committam ut relinquam exemplum periculosum adolescentibus, *eu me absterei de deixar um exemplo perigoso aos moços.*

[2] *Subentende-se* jussit.

quapropter, præcisis membris in ollam ardentem missus est.

Quum extremum spiritum ageret, ad regem conversus : Tu quidem, ait, hanc vitam nobis eripis, sed amissam nobis reddet Deus, pro cujus lege eam profundimus.

Post hunc tertius similiter cruciatus est; linguam postulanti [1] protulit amputandam, manusque protendens, dixit : Hæc membra a Deo accepta nunc propter Deum contemno, quia spero fore ut ea recuperem.

Rex et alii circumstantes admirabantur animum adolescentis, qui acerbissimum dolorem pro nihilo ducebat.

Hoc exstincto, quartus eodem supplicio necatus est. Quum jam morti esset proximus, dixit : Nobis optabile est letho dari, quoniam mortem pro divinâ lege oppetitam immortalitas consequetur.

Quum quintus a carnificibus torqueretur, sic locutus est : Abuteris, o rex, potestate tuâ ; scilicet putas nos omnino derelictos esse a Deo, et omni ope destitutos : atque idcirco innumeris mali nos opprimis; sed mox ipse divinæ potentiæ vim experturus es.

Pari constantiâ sextus verbera et tormenta pertulit, quibus pæne confectus regem sic compellavit : Noli errare, et malis nostris gloriari ; nos propter peccata nostra hæc patimur, at brevi cum Deo in gratiam redibimus : tu verò superbiæ et crudelitatis istius pœnas dabis gravissimas.

·Ex septem fratribus unus tantùm supererat, natu minimus. Quem Antiochus cœpit illicere ut legem

[1] Carnifici (ao algoz) postulanti, *que lhe pedia.*

desereret, affirmans eum divitem fore et beatum; sed adolescens nec minis movebatur, nec promissis.

Quare matrem rex hortatus est ut filio suaderet imperata facere. Illa irridens crudelem tyrannum, sic filium allocuta est : Miserere, fili mi, miserere matris tuæ : quæ te utero gestavi, quæ te natum lacte alui : noli a fraternâ virtute degenerare; noli timere [1] carnificem istum. Deum unum time, Deum intuere, a quo mercedem recipies.

His verbis confirmatus adolescens exclamavit: Non regi obsequor, sed legi. Tum conversus ad Antiochum : Tu quidem, o sceleste, Dei omnipotentis iram non effugies ; erit tempus quum ab eo percussus et dolore victus te hominem esse confiteberis. Nisi gens nostra in Deum peccavisset, nunquam in has miserias incidissemus; sed mox Deus, meo fratrumque meorum sanguine placatus, genti nostræ reconciliabitur; et nos, post mortem patienter toleratam, æternâ vitâ donabit.

Tum Antiochus indignè ferens se derisum esse, in adolescentulum crudeliùs etiam quàm in ceteros desæviit, et illum exquisito supplicio [2] necavit.

Denique septem filiorum cædem matris nece cumulavit. Hæc mulier planè admirabilis et sempiternâ memoriâ digna, postquam filios certantes et aspectu et verbis adjuverat, postquam morientes magno animo [3] conspexerat, ipsa diram mortem subiit, suumque sanguinem cum filiorum sanguine commiscuit.

[1] Noli... degenerare, noli timere ; *não degeneres, não temas.*
[2] Exquisito supplicio, *com um supplicio requintado.*
[3] Conspexerat (eos).

194. *Zelo de Mathathias e de seus filhos.*

Erat tunc Hierosolymæ sacerdos, nomine Mathathias, cum quinque filiis, Judâ, Jonathâ, Simone, Eleazaro et Joanne. Hi, relictâ urbe, ne viderent mala quibus ea conflictabatur, secesserunt in solitudinem.

Eò confluxit multitudo hominum quibus cordi erant leges divinæ [1], brevìque ad speciem justi exercitûs [2] crevit.

Tunc, duce Mathathiâ, statuerunt patriam armis liberare, et religionem tueri; itaque aras passim falsis numinibus erectas everterunt, neglectumque veri Dei cultum restituerunt.

195. *Morte de Mathathias. Primeiros combates gloriosos de Judas Machabeo.*

Interea Mathathias mortuus est, moriensque exercitui præfecit Judam filium, qui dictus est Machabæus.

Is bellum a patre susceptum strenuè persecutus est. Omnia optimi ducis munia egregiè implevit; divino, quod invocaverat, auxilio fretus, castella expugnavit, urbes præsidiis munivit, Apollonium unum ex præfectis Antiochi, vicit, et ipse suâ manu in acie interfecit, ejusque gladio, quem illi detraxerat, in præliis deinceps usus est.

[1] Quibus leges divinæ erant cordi, *que amavão cordialmente as leis divinas.*

[2] Ad speciem exercitus justi, *como um exercito completo.*

196. *Victoria de Judas Machabeo sobre Nicanor.*

Antiochus, ubi audivit victum fuisse Apollonium, irâ exarsit; mandatum dedit Lysiæ, ut Judæam vastaret, gentemque universam deleret.

Lysias adversus Judæos misit Nicanorem et Gorgiam, quibus dedit quadraginta peditum [1], et septem equitum millia. Hi castra posuerunt non longè ab urbe Hierosolymâ.

Judas, cujas spes omnis in Deo posita erat, non dubitavit cum tribus hominum millibus prælium committere. Tam [2] exigua manu copias regias prostravit, et ingenti prædâ potitus est.

197. *Lysias é tambem vencido por Judas.*

Hæc clades nuntiata est Lysiæ, qui, existimans id culpâ imperatorum accidisse, statuit ipse exercitum ducere. Venit igitur in Judæam cum sexaginta quinque hominum millibus.

Habebat Judas decem tantùm millia hominum; tamen adversùs Lysiam processit, et, invocato priùs divino auxilio, cum hoste conflixit.

Quinque hominum millia de exercitu Lysiæ cecidit, reliquos adeo perterruit, ut in fugam versi sint.

198. *Judas purifica o templo que tinha sido manchado pelos infieis.*

Pulsis hostibus, Judas restituendo cultui divino [3]

[1] Quadraginta (millia).
[2] (Cum) tam exigua manu, *com tão pequena força.*
[3] Cultui divino restituendo, *a restabelecer o culto divino.*

animum intendit; rediit victor in urbem Hierosolymam, qui fœdam suî speciem præbebat.

Portæ templi exustæ erant, altare pollutum, virgulta in atriis, quasi in saltu, enata.

Judas omnia [1] purgavit, portas refecit, novum altare erexit, cujus dedicatio, magnâ totius populi frequentiâ, clangentibus tubis, facta est; decretumque [2], ad memoriam rei sempiternam, quotannis diem solemnem celebratum iri.

199. *Signaes sensiveis da protecção de Deos a Judas Machabeo.*

Concitatæ ob restitutam templum gentes vicinæ bellum Judæis intulerunt; contra illas Judas Machabæus dimicavit. Eo in prælio Deus manifestum se præbuit Judæ adjutorem; nam inter pugnandum apparuerunt quinque viri equis et virtute insignes, quorum duo Judam medium habentes incolumem servabant, in hostes verò tela et fulmina jaciebant : unde illi [3] oculis et mente turbati ad [4] viginti quinque millia interfecti sunt.

200. *Antiocho é castigado por Deos.*

Antiochus, ut cognovit suos duces a Judâ Machabæo fuisse devictos, amens furore, in Judæam citato cursu contendit, excidio gentis et urbis acceptam cladem ulturus.

[1] Omnia (loca).
[2] Decretumque (est).
[3] Unde illi, *por este meio elles* (*os inimigos*).
[4] Ad viginti quinque millia, *perto de vinte cinco mil.*

At illum subitus viscerum dolor corripuit a Deo immissus; quumque nihilominus cursum acceleraret, e curru graviter decidit. Casus gravis [1] ægrum jam corpus valde afflixit: unde factum est ut membra corrupta scaterent vermibus, et fetorem latè emitterent, exercitui et ægro ipsi intolerabilem.

201. *Morte de Antiocho.*

Antiochus, doloris acerbitate victus, tandem ad sanam mentem rediit; se mortalem esse agnovit, et recordatus malorum quibus Judæos affecerat, apertè confessus est se suorum scelerum pœnas luere; promisit se Judæos florentes beatosque facturum.

Sed, quia ea omnia [2] metus mortis ipsi extorquebat, non vera pœnitentia, divinam misericordiam non flexit rex impius et homicida, et, morbo in horas ingravescente, miserè interiit.

202. *Lysias é segunda vez vencido por Judas Machabeo.*

Antiocho successit filius [3], cui nomen Eupator fuit. Hic paterni in Judæos odii hæres, contra eos misit Lysiam, qui, jam semel victus a Judâ, hanc maculam [4] cupiebat eluere.

Judas ad opem divinam confugit, uti facere solebat, oravitque Dominum ut angelum mitteret sui populi adjutorem.

[1] Casus gravis, *esta quêda grave.*
[2] Omnia (verba).
[3] *Traduza-se na mesma ordem em que está o latim.*
[4] Elephanti terribiles vastâ corporis, etc. præibant.

Deinde, sumptis armis, obviâm hosti cum suis progressus est. Tunc ante aciem Judæorum visus est eques, veste candidâ, armis aureis indutus, hastam vibrans.

Quo prodigio confirmati Judæi, leonum more, in hostes irruerunt, et undecim millia peditum equites mille et sexcentos prostraverunt.

203. *O rei Eupator vem a Judéa com um exercito formidavel.*

Rex ipse Eupator, ad opprimendum Judam Machabæum, omnes regni sui vires collegit; itaque cum centum millibus peditum, et viginti millibus equitum in Judæam ingressus est.

Præibant elephanti vastâ corporis mole et horrendo stridore terribiles; singulis belluis impositæ erant ligneæ turres, ex quibus pugnabant milites armati.

Sed Judas, qui potentiæ divinæ magis quàm numero militum confidebat, isto terrifico belli apparatu non fuit commotus; in eam castrorum hostilium partem irruit, ubi erat tabernaculum regis; et, occisis quatuor hominum millibus, tantas opes [1] dissipavit.

204. *Coragem e morte de Eleazar, irmão de Judas Machabeo.*

Memorabilis fuit hæc pugna fortitudine et morte Eleazari : is viderat belluam unam ceteris majorem, ac phaleris regiis circumtectam; existimans illâ re-

[1] Opes tantas, *forças tão consideraveis.*

gem vehi, se pro communi salute devovit : per medios hostes ad belluam properavit, sub illius ventrem subiit, repetitis ictibus confossam occidit, et belluæ labentis pondere oppressus ipse occubuit.

205. *Impiedade, derrota, e morte de Nicanor.*

Demetrius, occupato Syriæ regno, adversùs Judæos Nicanorem misit. Hic impius, extensâ in templum dextrâ, ausus est minari se Dei ædem solo æquaturum.

Judas et milites ejus, quanquam pauci erant, cum illo conflixerunt : manu quidem pugnantes, sed Dominum animo orantes.

Regium exercitum ad internecionem ceciderunt. Nicanor ipse inter hostium cadavera repertus est; cujus caput avulsum Judas Hierosolymam ferri jussit, manumque nefariam templo affixam suspendi.

206. *Morte de Judas Machabeo, profundamente sentida por todo o seu povo.*

Mox secutum est alterum prælium cum Bacchide, uno ex Demetrii præfectis : quod quidem prælium fuit Judæis funestum; nam illi, amissâ, quam in Deum habuerant, fiduciâ, animo conciderunt, et alii alio dilapsi sunt.

Judas cum octingentis tantùm hominibus impetum hostium sustinuit; imò oppositam sibi aciei partem fudit : sed, multitudine hostium circumventus, illorum telis confossus est. Quàm carus populo fuerit,

mœrore funeris indicatum est [1]; sui eum cives diu luxerunt.

207. *Jonathas, successor de Judas Machabeo, morre victima de uma emboscada.*

In locum Judæ suffectus est Jonathas. Is fraternæ virtutis æmulus Bacchidem pluribus præliis vicit, illumque ad petendam pacem adegit.

Interea Demetrium regem interfecit Alexander, qui se Antiochi filium dictitabat. Is fœdus cum Jonathâ fecit, eum veste purpureâ donavit, semperque in datâ fide mansit. Ita, quandiu Alexander regno potitus est, res Judæorum [2] tranquillæ fuerunt; sed paulò post Jonathas a Triphone quodam per insidias necatus est.

208. *Simão, successor de Judas Machabeo, João Hircano successor deste; e Aristobulo deste ultimo.*

Summa rerum ad Simonem Jonathæ fratrem, delata est. Is funus fratris magnificè curavit, nec diu regnavit; nam et ipse generi sui fraude periit.

Simoni patri successit Joannes, cognomine Hircanus [3] qui, post annum mortuus, hæredem reliquit filium Aristobulum. Hic primus omnium post captivitatem regium nomen sumpsit, capitique diadema imposuit.

[1] Mœrore funeris indicatum est, *traduza-se na activa : a tristeza do funeral fez conhecer.*

[2] Res Judæorum fuerunt tranquillæ, *os negocios dos Judeos estiverão tranquillos, não soffrêrão perturbacão alguma.*

[3] Cognomine Hircanus, *por sobrenome Hircano.*

209. *A Judéa torna-se tributaria dos Romanos. Reinado de Herodes. Nascimento do Messias.*

Mortuo Aristobulo, Alexander, ejus filius, regnavit. Is, nullâ re memorabili gestâ, decessit; duos reliquit filios, qui acriter de regno inter se decertarunt.

Hujus dissidii occasione, Pompeius, populi romani dux, in Judæam venit, specie quidem restituendæ inter fratres concordiæ [1] reverà ut istam provinciam romano adjungeret imperio; Judæam stipendiariam populi romani fecit.

Paulò post, regnum Judææ invasit Herodes alienigena; hunc primum Judæi habuerunt regem ex aliâ gente ortum, eoque regnante, natus est Christus, uti prædixerant prophetæ.

[1] *Subentende-se* sub specie restituendæ concordiæ inter fratres, *sob pretexto de restabelecer a união entre os irmãos.*

FINIS.

DICCIONARIO

DE

TODAS AS PALAVRAS EMPREGADAS NESTA OBRA.

A, ab (*prep.*), *de, por, depois, desde, da parte de.*
Abdūco, is, xi, ctum, ĕre, *levar, desviar.* Abducere a lege divinâ, *desviar da lei divina.*
Abduxi, *perf.* de Abduco.
Abel, is, *Abel, n. pr.*
Abeo, is, īvi *ou* ii, ĭtum, īre, *n. ir-se, retirar-se.*
Abfui, *perf. de* Absum.
Abhorreo, es, rui, rĕre, *n. ter horror.*
Abi, *imperativo de* Abeo.
Abīas, æ. *Abias n. pr.*
Abiens, abeuntis, *part. do presente de* Abeo. *retirando-se, o que se retira, ou retirava.*
Abii *ou* abīvi. *perf. de* Abeo.
Abīte *ou* abītote, *imperativo de* Abeo.
Abjeci, *perf. de* Abjicio.
Abjicio, is, jēci, jectum, jicĕre, *lançar.* Se abjecit ad pedes, *lançou-se aos pés.*
Ablātus, a, um, *part. passado de* Aufĕro.
Abluo, is, ui, ūtum, uĕre, *lavar.* Abluĕre corpus, *banhar-se.*
Abnuo, is, nui, nuĕre, *recusar.*
Abrahāmus, i. *Abrahão n. pr.*
Absălon, ōnis, *Absalão, n. pr.*
Abscondo, is, di, dĭtum, ĕre, *occultar.*
Abstīneo, es, nui, tentum, ĕre, *abster-se.*
Abstŭli, *perf. de* Aufĕro.
Absum, abes, abfui, abesse, *n. estar ausente.* Tantum abest ut, *tanto é impossivel que...* Parum abfuit quin, *pouco faltou para que... não.*
Absūmo, is, sumpsi, sumptum, ĕre, *destruir.*
Absumptus, a, um, *part.*

passado de Absūmo, *destruido.*
Abundantia, æ, *f. abundancia.*
Abūtor, ĕris, usussum, ūti, *dep. abusar.*
Ac (conj.), *e.*
Accedo, is, essi, essum, dĕre, *n. approximar-se, juntar-se.* Alius dolor accessit ad... *outro pezar juntou-se a...*
Accĕlĕro, as, āvi, ātum, āre, *apressar, accelerar.*
Accelĕrāre cursum, *apressar a carreira.*
Accendo, is, di, sum, dĕre, *accender, incendiar.* Accendĕre odium grave, *atear um odio furioso.*
Accensus, a, um, *part. passado de* Accendo.
Accepi, *perf. de* Accipio.
Acceptus, a, um, *part. passado de* Accipio, *recebido; bem aceito, caro, que agrada a...*
Accessi, *perf. de* Accēdo.
Accĭdo, is, di, dĕre, *n. acontecer.* Accĭdit ut, *aconteceu que...*
Accinctus, a, um, *part. passado de* Accingo, *cingido, prestes a...* Accinctus ad faciendum iter, *prompto para fazer uma jornada,* e melho *prompto a partir.*
Accingo, is, inxi, ctum, gère, *cingir.* Accingere latus gladio, *pôr a espada á cinta.*
Accinxi, *perf. de* Accingo.
Accĭpio, is, cēpi, ceptum, ĕre, *receber, tomar.*
Accīsus, a, um, *part. passado do verbo activo* Accīdo, dī, sum, ĕre, *cortar.* Crinis accīsus, *cabello cortado.*
Accommŏdo, as, āvi, ātum, āre, *accomodar, collocar aptamente.*
Accŭbui, *perf. de.*
Accumbo, is, cŭbui, cubĭtum, accumbĕre, *n. deitar-se.*
Accumbĕre mensæ, *sentar-se á mesa.*
Accusātor, ōris, *m. accusador.*
Accūso, as, āvi, ātum, āre, *accusar.*
Acer, ācris, ācre, *genitivo* acris, *vivo, penetrante.*
Acerbē (*adv.*), *amargamente.*
Acerbĭtas, ātis, *f. rigor, força.*
Acerbus, a, um, *duro, rigoroso, cruel.*
Achabus, i. *Achab, n. pr.*
Achas, æ, *Achas, n. pr.*
Acies, ēi, *f. exercito em ordem de batalha.* Dimicare acie, *combater,*

estando o exercito em ordem de batalha.
Acrĭter (*adv.*) *vivamente.*
Ad (*preposição*), *a*, *para*, *junto de*, *em casa de...*
Adămo, as, āvi, ātum, āre, *amar muito*, *amar terna ou apaixonadamente.*
Adāmus, i. *Adão n. pr.*
Adăquo, as, āvi, ātum. āre, *dar de beber*, (*aos animaes*).
Addīco, is, xi, ctum, cĕre, *entregar*. Addicere in servitutem, *entregar á escravidão.*
Addo, is, dĭdi, dĭtum, dĕre, *ajuntar.*
Addūco, is, xi, ductum, cere, *conduzir.*
Adductus, a, um, *part. passado de* Addūco.
Adegi, *perf. de* Adĭgo.
Ademi, *perf. de* Adimo.
Adĕo ut (*conj.*) *de sorte que.*
Adĕo, is, īvi, *ou* ii, ĭtum, īre, *ir ter.*
Adīre Hierosolymam, *ir a Jerusalem.*
Adeptus, a, um, *part passado de* Adipiscor, *adquirido*, *alcançado.*
Adhæreo, es, adhæsi, adhæsum, ēre, *n. ficar*, *estar adherente*, *unido.*
Adhĭbeo, es, bui, bĭtum, bere, *empregar*, *applicar.* Adhibere fidem, *prestar fé.*
Adhĭbui, *perf. de* Adhĭbeo.
Adhuc (*adv.*) *ainda*, *até o presente.*
Adi, *imperativo do verbo* Adeo.
Adĭgo, is, ēgi, actum, igĕre, *impellir a...* Adigere, ad peccandum, *impellir a commetter uma falta.* Adigere ad petendam pacem, *forçar a pedir a paz.*
Adii *ou* adivi, *perf. de* Adeo.
Adĭmo, is, emi, emptum, dĭmere, *tirar.*
Adipiscor, ceris, eptus sum, adipisci, *dep. adquirir*, *chegar a...*
Adĭtus, us, *m. entrada*, *accesso.*
Adjudĭco, as, āvi, ātum, āre, *adjudicar*, *dar alguma cousa por sentença.*
Adjumentum, i, *n. soccorro.* Esse adjumento, *ser de soccorro*; ou melhor : *ser util.*
Adjungo, is, unxi, unctum, gere, *ajuntar a.*
Adjungere, imperio romano : *juntar ao imperio romano.*

Adjūtor, oris, *m. protector*. Se præbere adjutorem : *mostrar-se protector*.
Adjŭvo, as, jūvi, jūtum, adjŭvare, *ajudar*.
Administratio, onis, *f. administração*.
Administro, as, āvi, ātum, āre. *governar*, *administrar*.
Admīrābĭlis, *m. f;* le, *n. admiravel*.
Admīrandus, a, um, *digno de ser admirado, admiravel*.
Admīror, āris, ātus sum, āri, *dep. admirar*.
Admitto, is, misi, missum, admittere, *commetter*.
Admŏneo, es, nui, nĭtum, nere, *advertir, informar*.
Admŏnĭtus, a, um, *part. passado de* Admoneo, *advertido*.
Admŏveo, es, mōvi, mōtum, admŏvere *approximar*. Admovere ori, *approximar da bocca*.
Adŏlescens, entis, *m. moço*,
Adŏlescentŭlus, i, *m. moço*.
Adolesco, is, adolevi, adultum, adolescere, *crescer, tornar-se grande*.
Adolēvi, *perf. de* Adolesco.
Adopto, as, āvi, ātum, āre, *adoptar*.
Adŏrior, īris, adortus sum, ădoriri, *dep. attacar*.
Adorāvi, *perf. de* Adoro.
Adoro, as, āvi, ātum, āre, *adorar*.
Adortus, a, um, *part. passado de* Adŏrior, *que attacou*.
Adstĭti, *vede* Astĭti.
Adsto, *vede* Asto.
Adsum, ades, adfui, adesse, *n. estar presente*.
Adulātio, onis, *f. adulação*.
Adŭlor, āris, ātus sum. āri, *dep. affagar, lisongear*.
Adultĕro, as, āvi, ātum, āre, *adulterar, commetter adulterio*.
Adultus, a, um, *part. passado de* Adolesco, *crescido*.
Adūro, is, ussi, ustum, ĕre, *queimar*.
Advĕniens, entis, *part. do presente de*
Advĕnio, *que chega*.
Advĕnio, is, veni, ventum, īre, *n. chegar*.
Adventus, ŭs, *m. chegada*.
Adversum, i, *n. desgraça, adversidade*.
Adversus, a, um, *contrario*. Ex adverso (*suben-*

tende-se latere), *defronte, do outro lado, do lado opposto.*
Adversus (*prepos.*), *contra.*
Advŏlo, as, āvi, ātum, āre, *n. correr para.*
Ædes, is, *f. templo,*
Ædificatio, onis, *f. construcção.*
Ædifico, as, avi, ātum, āre, *edificar.*
Æger, ægra, ægrum, *doente.*
Ægrè (*adv.*) *com difficuldade.* Ferre ægrè, *soffrer com custo.*
Ægrōto, as, āvi, ātum, āre, *n. estar doente.*
Ægyptius, a, um, *Egypcio, que é do Egypto.*
Ægyptus, i, *f. Egypto, reino da Africa.*
Æmŭlus, i, m. *rival; que imita.*
Æmŭlus virtutis fraternæ, *que imita o valor de seu irmão.*
Æněus, a, um, *de bronze.*
Æquālis, *m. f.* le, *n. igual, que é da mesma idade.*
Æque (*adv.*), *igualmente.*
Æquo, as, āvi, ātum, āre, *igualar.* Æquāre urbem solo, *pôr uma cidade igual ao nivel do chão:* e melhor : *arrasar uma cidade.*
Æquum, i, *n. equidade, direito e razão.* Plus æquo, *mais do que é devido,* e simplesmente *muito.* Indulgens plus æquo, *muito indulgente.*
Æquus, a, um, *igual.* Animo æquo (*ablat.*) *com animo igual,* isto é, *tranquillamente, com resignação.*
Aer, *genitivo* aĕris, *m. ar.*
Ærĕus, a, um, *de bronze, de cobre.*
Ærumna, æ, *f. afflicção. pena.*
Æstĭmo, as, āvi, ātum, āre, *estimar prezar.*
Ætās, *genitivo,* ætātis, *f. idade.* Ab ætate ineunte: *desde a infancia.*
Æternus, a, um, *eterno.*
Affecto, as, āvi, ātum, āre, *aspirar a...*
Affer *ou* Afferto, *imperativo* (2ª. *pessoa*) de
Affĕro, fers, attŭli, allātum, afferre, *trazer.*
Afficio, is, feci, ectum, afficĕre, *fazer sentir, affectar, acabrunhar, affligir.* Afficĕre malis, *encher de males;* suppliciis, *encher de tormentos.*
Affīgo, xi, xum, gĕre, *pregar.*

Affirmo, as, āvi, ātum, āre, *affirmar.*

Affixi, *perf. de* Affigo.

Affixus, a, um, *part. passado de* Affigo, *pregado.*

Afflictus, a, um, *part. passado de* Afflīgo, *afflicto.* Res afflictæ, *negocios que estão em máo estado.*

Afflīgo, is, xi, ctum, ĕre, *atormentar, abater.*

Afflīxi, *perf. de* Afflīgo.

Affluo, is, xi, xum, uĕre, *n. correr; estar em abundancia.* Affluĕre opibus et deliciis, *estar cheio de riquezas e de delicias.*

Afrĭca, æ, *f. Africa, uma das partes do mundo.*

Age, *no plural* agite, *eia pois.*

Ager, *genitivo* agri *m. campo; territorio.*

Aggredior, ĕris, essus sum, ĕdi, *dep. attacar, emprehender.*

Aggressus, a, um, *part. passado de* Aggrĕdior.

Agnosco, is, novi, agnĭtum, agnoscĕre, *reconhecer.*

Agnovi, *perf. de* Agnosco.

Ago, is, egi, actum, ăgĕre, *fazer, obrar.* Agĕre gratias, *render graças, agradecer.* Agĕre tempus, *passar o tempo.*

Agricŏla, æ, *m. lavrador.*

Aio, ais, ait, aiunt (*verbo defectivo*), *digo eu dizes tu, diz elle, dizem elles.*

Albūgo, ĭnis, *f. mancha* (*no olho*).

Alendus, a, um, *part. do futuro passivo* de Alo, *devendo ser criado, para ser criado.*

Alexander, dri, *Alexandre, n. pr.*

Alĭcui *dativo de* Alĭquis.

Alienigĕna, æ, *m. f. estrangeiro, de outro paiz.*

Aliēnus, a, um, *estrangeiro, de outra familia, de outrem.*

Alĭquandiu (*adv*), *durante algum tempo.*

Aliquando (*adv.*), *em algum tempo.*

Alĭquot (*indecl.*). *alguns.*

Alĭus, a, ud, *genitivo* alius, *differente.* Alii dilapsi sunt alio, *elles se dispersárão; uns para um lado, outros para outro.*

Alligavi, *perf. de* Allĭgo.

Allĭgo, as, āvi, ātum, āre, *atar.*

Allŏquor, ĕris, cūtus sum,

allŏqui, *dep. dirigir a palavra.*
Alo, is, alui, alĭtum, alĕre, *criar.*
Altāre, is, *n. altar.*
Alter, a, um, *outro, segundo : (genitivo)* alterĭus.
Altercātio, ōnis, *f. disputa.*
Altum, i, *n. o alto.* Fluitāre in alto, *fluctuar na superficie.*
Altus, a, um, *alto, elevado, profundo.*
Alui, *perf. de* Alo.
Alvĕus, i, *m. leito do rio.* Fluĕre alveo pleno, *correr abundantemente (com o leito cheio).*
Amalecitæ, arum, *m. pl. Amalecitas, povo de Iduméa.*
Aman, ānis, *Aman, n. pr.*
Amans, *m. f. n.* antis. *amante, que ama.* Amans novitatis. *amante da novidade.*
Amasĭas, æ, *Amasias, n. pr.*
Ambo, æ, o *(adject. plu.), dous, ambos.*
Ambŭlo, as, āvi, ātum, āre, *passeiar.*
Amens, *m. f. n.* entis *insensato.*
Amens furore, *transportado de furor.*
Amĭce (adv.), *amigavelmente, com amizade.*
Amīcĭtĭa, æ, *f. amizade, ligação.*
Amĭsi, *perf. de* Amitto.
Amissus, a, um, *part. passado de* Amitto, *perdido.*
Amitto, is, amisi, amissum, amittere, *perder.*
Amnis, is, *m. rio, ribeiro.*
Amo, as, āvi, ātum, āre, *amar.*
Amœnus, a, um, *agradavel; ameno.*
Amon, ōnis. *Amon, n. pr.*
Amor, oris, *m. amor.* Complecti amore, *amar.*
Amŏveo, es, ōvi, motum, vēre, *tirar.*
Amōvi, *perf. de* Amōveo.
Amplexor, āris, ātus sum, āri, *dep. abraçar.*
Amplexus, ûs, *m. abraço.*
Amplus, a, um, *espaçoso; rico.* Præda ampla, *despojo rico.*
Ampŭto, as, āvi, ātum, āre, *cortar.*
An *(conj.), si.*
Ananĭas, æ, *Ananias; n. pr.*
Angelus, i, *m. anjo.*
Ango, is, anxi, angĕre *apertar, inquietar.*
Anĭma, æ, *f. alma.*

Anĭmadverto, is, ti, sum, tĕre, *notar.*
Anĭmans, *m. f. n.* tis, *tudo o que vive, animal.*
Anĭmus, i, *m. espirito, coração, coragem.*
Annona, æ, *f. viveres, provisões.*
Annŭlus, i, *m. annel.*
Annui, *perf. de* Annuo.
Annuo, is, nui, nuĕre, *consentir em...*
Annus, i. *m. anno.*
Antecēdo, is, cessi, cessum, dĕre, *preceder, ir adiante.*
Antepono, is, sui, sĭtum, nere, *preferir, pôr diante.*
Antĕquam (*conj.*), *antes que.*
Antiŏchus, i, *Antiocho, n. pr.*
Anxius, a, um, *inquieto.*
Apĕrio, is, rui, pertum. rĭre, *abrir, descobrir.*
Apertè (*adv.*), *abertamente.*
Apertus, a, um, *part. passado de* Aperio, *aberto, descoberto.* Ore aperto, (*ablat. absol.*), *com a bocca aberta.*
Aperui, *perf. de* Apĕrio.
Apollonius, ii, *Apollonio, n. pr.*
Apparātus, ûs, *m. apparelho, preparativo.*
Appāreo, es, rui, ĭtum, ēre. *n. parecer, apparecer.*
Appăro, as, āvi, ātum, āre, *preparar.*
Apparui, *perf. de* Appareo.
Appello, as, āvi, ātum, āre, *chamar.*
Appĕto. is, ĭvi, ĭtum, tĕre, *desejar muito; attacar.* Appetĕre lapidĭbus, *attacar com pedras, apedrejar.* Appĕtĕre maledictis et lapidĭbus, *attacar com ultrajes, e com pedras; ultrajar, e apedrejar.*
Appŏno, is, sui, sĭtum, nĕre, *servir, pôr diante.* Apponĕre cibum, *pôr á mesa o comer.*
Apposui, *perf, de* Appōno.
Apprĕcor, āris, ātus sum, āri, *dep. pedir.* Apprecāri omnia fausta, *desejar toda o sorte de felicidades*
Apprĕhendo. is, di, sum, dĕre, *apanhar, tomar.*
Apprehensus, a, um, *part. passado de* Apprehendo, *apanhado, tomado.*
Appropinquo, as, āvi, ātum, āre, *n. approximar-se de.*
Apto, as, āvi, ātum, āre, *unir, ajustar.*

Apŭd (*prepos.*), *em casa de, junto de, sobre.*
Aqŭa, æ, *f. agua.*
Ara, æ, *f. altar.*
Arabes, um, *m. pl. Arabes, povo da Arabia.*
Arbor, ŏris, *f. arvore.*
Arca, æ *f. arca.*
Arcessĭtus, a, um, *part. passado de* Arcesso, *chamado, mandado vir.*
Arcessīvi, *perf. de* Arcesso.
Arcesso, is, īvi, ĭtum, cessĕre, *fazer vir, mandar vir.*
Arctus, a, um, *apertado.* Somnus arctus, *somno profondo.*
Arcus, ûs, *m. arco.*
Ardens, *m. f. n.* tis, *inflammado, fervendo,* Ardens ira, *inflammado de colera.*
Arens, *m. f. n.* tis, *secco.* Alveus arens, *leito (de rio) secco.*
Argenteus, a, um, *de prata.*
Argentum, i, *n. prata.*
Argŭo, is, ui, ŭtum, ŭere, *censurar, accusar, exprobrar; descobrir.*
Arĭes, ĕtis, *m. carneiro.*
Aristobŭlus, i, *Aristobulo, n. pr.*
Arma, orum, *n. pl. armas.*
Armātus, a, um, *part. passado de* Armo, *armada.*
Armĭger, ĕri, *m. escudeiro.*
Armilla, æ, *f. bracelete.*
Armo, as, āvi, ātum, āre, *armar.*
Arōma, ătis, *n. perfume.*
Arreptus, a, um, *part. passado de* Arripio, *apanhado.*
Arrĭpio, is, pui, reptum, rĭpĕre, *apanhar, aproveitar.*
Arripui, *perf. de* Arripio.
Arrŏgo, as, āvi, ātum, āre, *arrogar-se, usurpar.*
Ars, *genitivo* artis *f. arte.* Perĭtus artis, *habil na arte.*
Artis, *genitivo de* Ars.
Arundo, ĭnis, *f. cana.*
Arx, *genitivo* arcis *f. fortaleza, citadella.*
Asa, æ, *Asa, rei de Juda, n. pr.*
Ascendo, is, di, sum, dere, *n. subir.*
Asĭa, æ, *f. Asia, uma das partes do mundo.*
Asĭnus, i, *m. asno.*
Aspectus, ûs, m. *vista, olhar, presença.*
Aspĭcio, is, pexi, pectum, pĭcere, *olhar.*
Assentio, tis, si, sum, tĭre, *n. consentir, condescender.*

Assentior, tiris, sus sum, tīri, *dep. consentir.*
Assĕquor, ĕris, cūtus sum, assequi, *dep. conseguir,*
Assuērus, i, *Assuèro, n. pr.*
Assuesco, scis, suēvi, suētum, scere, *n. acostumar-se.*
Assuētus, a, um, *part. passado de* Assuesco, *acostumado.*
Assyria, æ, *f. Assyria, região da Asia.*
Assyrius, a, um, *Assyrio, que é da Assyria.*
Astĭti, *perf. de* Asto.
Asto, as, astĭti, astĭtum, āre, *estar junto de; apparecer a...*
At, (*conjunc.*), *mas.*
Athalīa, æ, *Athalia, n. pr.*
Atqui (*conj.*), *ora, entretanto.*
Atrium, ii, *n. sala, portico.*
Attămen (*conj.*), *comtudo.*
Attĭgi, *perf. de* Attingo.
Attingo, is, tĭgi, tactum, tingĕre, *tocar, alcançar, chegar á...*
Attractus, a, um, *part. passado de* Attrăho, *attrahido.*
Attrăho, is, xi, ctum, hĕre, *attrahir.*
Attrecto, as, āvi, ātum, āre, *apalpar, tocar.*
Attŭli, *perf. de* Affĕro.
Audax, *m. f. n.* ācis, *atrevido.* Consilium audax, *empresa atrevida.*
Audĕo, es, ausus sum, ēre, *ousar, atrever-se.*
Audii, *perf. de* Audio.
Audio, is, ii, *ou* īvi, ītum, dīre, *ouvir, escutar, attender.*
Audītus, a, um, *part. passado de* Audio.
Aufero, aufers, abstŭli, ablātum, auferre, *tirer.*
Augeo, es, auxi, auctum, gēre, *augmentar.* Augēre rem, *augmentar sua fortuna,* Augēre prole numerosa, *multiplicar por uma posteridade numerosa.* Augēre gloriâ, *elevar em gloria.*
Aula, æ, *f. côrte.*
Aulĭcus, i, *m. cortesão.*
Aureus, a, um, *de auro.*
Auris, is, *f. orelha.*
Aurum, i, *n. ouro (metal.).*
Ausim, is, it. *presente irregular do conjunctivo de* Audeo Non ausim (*em vez de* non audeam), *eu não ousaria.*
Ausus, a, um, *part. passado de* Audeo.

Aut (*conj.*), *ou.*
Autem. (*conj.*), *mas, ora, ao contrario.*
Auxi, *perf. de* Augeo.
Auxilium, ii, *n. soccorro, ajuda.*
Avello, is, velli, *ou* vulsi, vulsum, vellere, *arrancar.*
Averto, is, ti, sum, tēre, *desviar.*
Avis, is, *f. ave passaro.*
Avĭtus, a, um, *dos antepassados.*
Avulsus, a, um, *part. passado de* Avello, *arrancado.*
Avuncŭlus, i, *m. tio, irmão da mãi.*
Avus, i, *m. avô.*
Azarĭas, æ, *Asarias, n. pr.*

B

Babel, *f.* (*indecl.*), *a torre de Babel.*
Babylon, ōnis, *f. Babylonia, capital do imperio dos Assyrios.*
Babylonĭcus, a, um, *da Babylonia.*
Babylonii, orum, *m. pl. os Babylonios.*
Bacchis, idis, *Bacchis, n. pr.*
Bacculus, i, *m. Bastão.*
Bālo, as, āvi, ātum, āre, *balir, berrar.*
Balteus, i, *m. Boldrié.*
Bathuel, ēlis, *Bathuel, n. pr.*
Beātus. a, um, *feliz.*
Bellua, æ, *f. animal feroz.*
Bellum, i, *n. guerra.* Inferre bellum, *fazer guerra.*
Bene (*adv.*), *bem.* Precari bene alĭcui. *abençoar a alguem.*
Beneficentia, æ, *f. beneficencia.*
Benefĭcus, a, um, *benefico, beneficente.*
Benevolentia, æ, *f. benevolencia.*
Benignè (*adv.*), *com bondade.* Habĭtus est benignè, *foi tratado com bondade.*
Benignus, a. um, *favoravel.* Oculis benignis, *com bons olhos.*
Benjamĭnus, i. *Benjamim, n. pr.*
Bethsābe, es, *Bethsabé, n. pr.*
Bibo, is, bi, bĭtum, bĕre, *beber.*
Biennium, ii, *n. o espaço de dous annos.*
Bis, (*adv.*); *duas vezes.*
Bitŭmen, ĭnis, *n. betume.*
Bonum, i, *n. bem. No plu-*

ral bona, *bens, riquezas.*
Bonus, a, um, *bom.* Estote bono animo, *tende coragem.*
Bos, bŏvis, *m. f. boi, vacca. No plural* boves, boum, bobus.
Brèvi (*adv.*), *bem depressa, em pouco tempo.*
Brevis, *m. f.* ve, *n. breve, curto.*
Breviter (*adv.*), *em poucas palavras.*
Buccina, æ, *f. trombeta.*
Byssinus, a, um, *de linho.* Vestis byssina, *vestido de linho.*

C

Cadāver, ĕris, *n. cadaver, corpo morto.*
Cădo, is, cecidi, casum, cadere, *n. cahir.*
Cæcitas, ātis, *f. cegueira.*
Cæcus, a, um, *cego.*
Cædes, is, cæcidi, cæsum, cædere, *matar, fazer em pedaços.*
Cæremoniæ, ārum, *f. pl. ceremonias religiosas.*
Cæsus, a, um, *part. passado de* cædo, *feito em pedaços.*
Cainus, i, *Cain, n. pr.*
Calamitas, ātis, *f. infelicidade, afflicção.*
Calĭdus, a, um, *quente.*
Callĭdus, a, um, *astuto.*
Camēlus, i, *m. camello.*
Candĭdus, a, um, *branco.*
Canis, is, *m. f. cão, cadella.*
Canistrum, i *n. cesto, açafate.*
Căno, is, cecini, cantum, cănĕre, *cantar.* Cănĕre tubâ, *soar a trombeta.*
Capillus, i, *m, cabello.*
Căpio, is, cepi, captum, căpere, *tomar.*
Căpĕre consilium audax, *formar uma empreza atrevida.* Căpĕre dolorem ex... *sentir dôr por...*
Capitis, *genitivo de* Caput.
Capra, æ, *f. cabra.*
Captivĭtas, ātis, *f. captiveiro.*
Captīvus, a, um, *captivo.*
Capto, as, āvi, ātum, āre, *apanhar.*
Captāre occasionem, *buscar occasião.*
Captus, a, um, *part. passado de* capio, *tomado.*
Caput, ĭtis, *n. cabeça.*
Carcer, ĕris, *n prisão*
Carduus, i, *m. cardo.*
Careo, es, ui, ĭtum, ēre, *n. faltar, estar privado. nãa ter, passar sem.*
Carne, *ablat. de* Caro.

Carnĭfex, ĭcis, *m. algoz.*
Carnis, *genitivo de* Caro.
Caro, carnis, *f. carne.*
Carus, a, um, *vede* Charus.
Cassis, ĭdis, *f. capacete.*
Castellum, i, *n. castello.*
Castra, ōrum, *n. pl. acampamento.* Ponĕre castra, *acampar-se. Vede tambem* Confĕro.
Casus, ûs, *m. queda, acaso.* Quo casu, *por que acaso.*
Catêna, æ, *f. cadêa, grilhão.*
Cauda, æ, *f. cauda.*
Causa, æ, *f, causa, motivo.* Causâ Josephi, *por causa de José.* Meâ causa, *por minha causa.* Causa ulciscendi, *para vingar.* Quam ob causam, *pela qual razão,* ob hanc causam, *por este motivo.*
Caveo, es, cāvi, cautum, ēre, *n. acautelar-se, abster-se de.* Cave ne, *abstem-te de.*
Cecĭdi, *perf. de* cado.
Cecĭni, *perf. de* cano.
Cedo, is, cessi, cessum, cedere, *n. acontecer.* Omnia cedebant ei feliciter, *tudo lhe succedia bem; tudo lhe sahia bem.*
Celebrātus, a, um, *part. passado de* Celebro.
Cĕlĕbro, as, āvi, ātum, āre. *celebrar.* Cĕlĕbrāre convivium, *dar um grande jantar.*
Celo, as, āvi, ātum, āre, *occultar, calar.*
Centum (*adj. indecl.*), *cem.*
Centurio, ōnis, *m. Centurião, official, que commanda cem homens.*
Cepi, *perf. de* Capio.
Cerno, is, crēvi, crētum, cernĕre, *ver perceber.*
Certāmen, inis, *n. combate.*
Certè, *e* certò (*adv.*), *certamente.*
Certo, as, āvi, ātum, āre, *combater, rivalisar.*
Certus, a, um, *certo; fixo, determinado.* Facĕre certiorem aliquem, *informar alguem, fazer saber.*
Cervix, ĭcis, *f. pescoço cabeça.* Cervĭce fracta, *tendo sido quebrada a cabeça;* e melhor: *tendo quebrado a cabeça.*
Cetĕri, æ, a (*adj. pl.*), *os outros.*
Chamus, i, *Cham. n. pr.*
Chananæa, æ, *f. o paiz de Chanaan.*
Charta, æ, *f. papel.*

Charus, a, um, *caro, querido, precioso.*
Chirogrăphum, i, *n. bilhete, obrigação escripta.*
Christus, i, *Christo, Nosso Senhor.*
Cibāria, ōrum, *n. pl. viveres.*
Cibus, i, *m. alimento, viveres.*
Cilicium, ii, *n. cilicio, vestimenta de luto.*
Cingo, is, xi, ctum, gĕre, *cercar.* Cingĕre urbem obsidione, *sitiar uma cidade.*
Cinis, nĕris, *m. cinza.*
Cinxi, *perf. de* Cingo.
Círcueo, *vede* Circumeo.
Circumdo, as, dĕdi, dătum, dăre, *unir em roda, cercar.*
Circumeo, is, īvi, ĭtum, īre, *ir em redor.*
Circumfĕro, fers, circumtŭli, circumlātum, ferre, *levar em redor.*
Circumstans, antis, *m. f. n. assistente, o que está em de redor.*
Circumsto, as, stĕti, stātum, stāre, *estar em redor.*
Circumtectus, a, um, *part. passado de* Circumtĕgo, *coberto ao redor.*
Circumtexi, *perf. de* Circumtĕgo.
Circumtĕgo, is, texi, tectum, tegĕre, *cobrir em redor.*
Circumvĕnio, is, vēni, ventum, vĕnire, *envolver.*
Circumventus, a, um, *part. passado de* Circumvĕnio, *envolvido.*
Circumvŏlĭto, as, āvi, ātum, āre, *voar em redor.*
Citātus, a, um, *precipitado.* Cursus citātus, *carreira rapida.*
Cithăra, æ, *f. harpa (instrumento musico).*
Citiùs, *comp. de* citò.
Citò (*adv.*), *promptamente, em pouco tempo.*
Civis, is. *m. f. cidadão.*
Civĭtas, ātis, *f. cidade; os cidadãos.*
Clādes, is, *f. derrota, perda.* Accipĕre cladem, *soffrer uma derrota.*
Clam (*adv.*), *secretamente.*
Clamāvi, *perf. de* Clāmo.
Clāmo, as, āvi, ātum, āre, *gritar, clamar.*
Clamor, oris, *m. grito, clamor.* Edĕre, clamorem, *soltar gritos.*
Clancŭlum (*adv.*), *em segredo.*
Clango, is, xi, gĕre, *fazer resoar.*

Clangĕre tubis, *soar as trombetas*. Tubis clangentibus, *ao som das trombetas*.
Clangor, ōris, *m. som da trombeta*.
Claudo, is, clausi, clausum, dĕre, *fechar*.
Clausus, a, um, *part. passado de* Claudo, *fechado*.
Clementer (*adv.*), *com bondade*.
Clypĕus, i, *m. escudo*.
Coactus, a, um, *part. passado de* Cogo.
Coēgi, *perf. de* Cogo.
Cœlum, i, *n. céo*.
Cœnācŭlum, i, *n. sala onde se come*.
Cœpi, *perf. do antigo, verbo* cœpio, is, pi, ptum, ĭre, *começar*. Cœpi, *eu comecei*, ou *eu começo*.
Cogĭto, as, āvi, ātum āre, *pensar, cuidar*.
Cognātus, a, um, *parente, alliado*.
Cognĭtus, a, um, *part. passado de* Cognosco, *conhecido*.
Cognōmen, ĭnis, *n. sobrenome*.
Cognosco, is, nōvi, nĭtum, noscĕre, *conhecer, reconhecer*.
Cogo, is, coēgi, coactum, cogĕre, *ajuntar; constranger*. Coegit aquas, *reunio as aguas*.
Cohĭbeo, es, bui, bĭtum, bēre, *conter, reprimir*.
Cohibui, *perf. de* Cohĭbeo.
Cohortātus, a, um. *part. passado de* Cohortor, *tendo exhortado*.
Cohortor, āris, ātus sum, āri, *dep. exhortar*.
Colendus, a um, *part. do futuro de* Colo. *Vede* Colo.
Colĭto, *imperativo de* Colo.
Collacrymo, as, āvi, atum, āre, *chorar juntamente*.
Collaudo, as, āvi, atum, āre, *louvar juntamente*.
Collectus, a, um, *part. passado de* Collĭgo, *reunido*.
Collēgi, *perf. de* Collĭgo.
Collĭdo, is, lĭsi, lĭsum, lidĕre, *quebrar*.
Collĭgo, is, lēgi, lectum, ligĕre, *reünir*.
Collocātus, a, um, *part. passado de* Collŏco, *collocado*.
Collŏco, as, āvi, atum, āre, *collocar, estabelecer*.
Collŏquor, ĕris, cutus sum, collŏqui, *dep. conversar, fallar juntamente*
Collum, i, *n. pescoço*.

Colo, is, cŏlui, cultum, colĕre, *cultivar*, *praticar*, *honrar*.
Color, ōris, *m*. *côr*.
Colui, *perf*. *de* Colo.
Columba, æ, *f*. *pomba*.
Columna, æ, *f*. *columna*.
Coma, æ, *f*. *cabello*, *madeixa*.
Combūro, is, bussi, bustum, būrĕre, *queimar*.
Comĕdo, is, ēdi, estum, ou esum, dĕre, *comer*.
Comes, ĭtis, *m*. *f*. *companheiro*, *companheira*.
Comĭte, *ablat*. *de* Comes.
Commĭgro, as, āvi, ātum, āre, *ir habitar*.
Commisceo, es, cui, commixtum, ēre, *misturar com*.
Committo, is, misi, missum, ĕre, *confiar*; *commetter*. Se committere fugæ, *fugir*. Non committam ut, *eu evitarei que*, e melhor, *eu me absterei de*.
Commŏdo, as, āvi, ātum, āre, *emprestar*.
Commorāre, *imperativo de* Commŏror (2ª *pessoa*).
Commŏror, āris, ātus sum, āri, *dep*. *habitar*, *morar*, *ficar*.
Commōtus, a, um, *part*. *passado de* Commŏveo, *abalado*. Erat commōtus animo, *o coração tinha-se commovido*.
Commŏveo, es, mōvi, mōtum, ēre, *agitar*, *abalar*, *commover*.
Commūnis, *m*. *f*. ne, *n*. *commum*.
Commūto, as, āvi, ātum, āre, *mudar*.
Compāreo, es, rui, ĭtum, ēre, *n*. *apparecer*. Nec compāruit ultrà, *desappareceu*.
Compăro, as, āvi, ātum, āre, *preparar*, *adquirir*. Se comparāre ad bellum, *preparar-se para a guerra*.
Compello, as, āvi, ātum āre, *dirigir a palavra*.
Compello, is, pŭli pulsum, pellĕre, *impellir a...*
Compĕrio, is, pĕri, pertum, īre, *saber*, *ser informado*, *descobrir*.
Compertus, a, um, *part*. *passado de* Compĕrio.
Complector, ĕris, plexus, sum, plecti, *dep*. *abraçar*, *apanhar*. Somnus complexus est me, *o somno apoderou-se de mim*.
Complexus, a, um, *part*. *passado de* Complector, *tendo abraçado*.

Compōno, is, sui, sĭtum, pōnere, *arranjar, terminar, regular.*

Composĭtus, a, um *part. passado de* Compōno. Rebus composĭtis, *tendo sido regulados os negocios.*

Comprehendo, is, comprehendi, comprehensum, dĕre, *tomar, apanhar.*

Comprehensus a, um, *part. passado de* Comprehendo, *tomado, apanhado.*

Comprŏbo, as, āvi, ātum, āre, *verificar, justificar, provar.*

Compŭli, *perfeito de* Compello.

Compulsus, a, um, *part. passado de* Compello, *impellido.*

Concēdo, is, cessi, cessum, dĕre, *conceder, deixar, ceder.*

Concessus, a, um, *part. passado de* Concēdo, *concedido.*

Concĭdo, is, di, dĕre, *n. cahir.*

Concĭdere animo, *perder a coragem.*

Concitātus, a, um, *part. passado de* Concĭto.

Concĭto, as, āvi, ātum, āre, *sublevar, amotinar, solicitar.*

Concĭtus, a, um, *part. passado de* Concieo, *sublevado, amotinado.*

Conclāve, is, *n. alcova, gabinete.*

Concordia, æ, *f. concordia, união, boa intelligencia.* Specie (*subentende-se* sub) concordiæ restituendæ, *sob pretexto de restabelecer a união.*

Concupisco, is, īvi, ītum, ĕre, *desejar.*

Concurro, is, curri, cursum, ĕre, *n. correr em multidão.*

Concussi, *perf. de* Concŭtio.

Concŭtio, tis, cussi, cussum, cutĕre, *sacudir, abalar.*

Condio, is, īvi, ītum, īre, *embalsamar.*

Conditio, ōnis, *f. condição.*

Condĭtus, *part. passado de* Condio.

Condo, is, dĭdi, dĭtum, dĕre, *encerrar.*

Condōno, as, āvi, ātum, āre, *perdoar.*

Confectus, a, um, *part. passado de* Conficio *acabrunhade; destruido, arruinado; morto; feito, acabado.*

Confĕro, fers, contŭli, col-

lātum, conferre, *collacar juntamente*. Conferre castra castris hostium, *collocar o acampamento defronte do inimigo*. Se conferre, *transportar-se*.

Confessus, a, um, *part. passado de* Confiteor.

Confestim (*adv.*), *logo, immediatamente*.

Conficio, is fēci, fectum, ficĕre, *fazer*.

Conficĕre labōre, *acabrunhar de trabalho, ou de incommodos*.

Confīdo, is, fīdi, dĕre, *n. confiar-se; prestar confiança*.

Confidĕre alĭcui rei (*dat.*), *confiar em alguma cousa*.

Confirmātus, a, um, *part. passado de* Confirmo, *firme, assegurado*.

Confirmo, as, āvi, ātum, āre, *assegurar, confirmar*.

Confĭteor, ēris, fessus sum, ēri, *dep. confessar*.

Conflictor, āris, ātus sum, āri (*pass.*), *ser affligido*.

Conflīgo, is, flixi, flictum, gĕre, *bater-se*.

Conflixi, *perf. de* Confligo.

Confluo, is, xi, xum, fluĕre, *n. ir em bando*.

Confluxi, *perf. de* Confluo.

Confŏdio, is, fōdi, fossum, ĕre, *traspassar*.

Confossus, a, um, *part. passado de* Confodio, *trasvassado*.

Confŭgio, is, fūgi, fugĭtum, fugĕre, *refugiar-se, recorrer*.

Congĕlies, ēi, *f. montão*.

Congĕro, is, gessi, gestum, gerĕre, *reunir, amontoar*.

Congrĕdior, ĕris, gressus, sum, grĕdi, *dep. combater*.

Conjēci, *perf. de* Conjĭcio.

Conjector ōris, *m. adivinho, interprete*.

Conjectus, a, um, *part. passado de*

Conjĭcio, is, jēci, jectum, jĭcĕre, *arremessar, atirar, lançar*.

Conjugium, ii, *n. casamento*

Conjunctus, a, um, *part. passado de* Conjungo, *unido*. Copiis conjunctis, *tendo reunido suas tropas*.

Conjungo, is, junxi, ctum, gĕre, *juntar, unir*.

Conjūro, as, āvi, ātum, āre, *conjurar*.

Conjux, gis, *m. f. esposo, esposa*.

Cōnor, āris, ātus sum, āri, *dep. buscar, esforçar-se.*
Conscendo, is, di, sum, dĕre, *subir.*
Conscindo, is, scĭdi, scissum, scindĕre, *dilacerar.*
Conscissus, a, um, *part. passado de* Conscindo, *dilacerado.*
Conscius, a, um, *conhecedor, que conhece.*
Conscriptio, ōnis, *f. escripto.* Conscriptio conjugii, *contracto de casamento.*
Consĕcro, as, āvi, ātum, āre, *consagrar, dedicar.*
Consecūtus, a, um, *part. passado de* consĕquor, *tendo adquirido, tendo seguido.*
Consēdi, *perf. de* Consĭdeo, *e de* Consīdo.
Consĕquor, ĕris, cūtus sum, sĕqui, *dep. adquirir, obter; seguir.*
Consĕro, is, rui, sertum serĕre, *entrelaçar.* Conserĕre manum, *ou* manus cum aliquo, *travar luta com alguem.*
Consĭdeo, es, sēdi, sessum, ēre, *n. assentar-se.*
Considerātus, a, um, *part. passado de* Considĕro.
Considĕro, as, āvi, atum, āre, *considerar, examinar.*
Consīdo, is, sēdi, sessum, dĕre, *n. apaziguar-se, acalmar-se.*
Consilium, ii. *n. conselho, aviso; designio, resolução.* Quo consilio? *com que designio? com que intenção?*
Capĕre consilium, *tomar uma resolução.*
Consisto, is, stĭti, stĭtum, sistĕre, *n. parar, conservar-se em pé.* Consistĕre ad mensam, *conservar-se diante da mesa.*
Consōlans, antis, *m. f. n. part. do presente de* Consōlor, *consolando, o que consola.*
Consolātio, ōnis, *f. consolação.*
Consōlor, āris, ātus sum, āri, *dep. consolar.*
Conspectus, ûs, *m. vista, presença.*
Conspergo, is, persi, persum, spergĕre, *banhar.* Conspergĕre lacrymis, *banhar de lagrimas.*
Conspersus, a, um, *part. passado de* Conspergo. Conspersus cinĕre *coberto de cinza.*

Conspexi, *perf. de* Conspicio.
Conspicâtus, a, um, *part. passado de* Conspĭcor, *tendo avistado.*
Conspĭcio, is, pexi, pectum, spĭcĕre, *perceber, olhar.*
Conspĭcor, āris, ātus sum, āri, *dep. avistar, perceber.*
Constanter (*adv.*), *constantemente; corajosamente.*
Constantia, æ, *f. constancia, firmeza.*
Constĭti, *perf. de* Consisto.
Constituo, is, tui, tūtum, tuĕre, *collocar, estabelecer.*
Constringo, is, strinxi, strictum, gĕre, *ligar, unir.*
Consuesco, is, suēvi, suētum, escĕre, *n. acostumar-se, ter costume.*
Consuēvi, *perf. de* Consuesco.
Consŭlo, is, lui, sultum, sulĕre, *prover a*... Consulĕre suæ saluti, *prover á sua conservação.*
Consumo, is, sumpsi, sumptum, ĕre, *devorar, arruinar; passar, empregar.*
Consumptus, a, um, *part. passado de* Consūmo. Consumptus est morbo gravi, *morreu de uma grave enfermidade,* Quindĕcim diebus consumptis, *tendo-se passado quinze dias.*
Consurgo, is, surrexi, surrectum, gĕre, *n. levantar-se.*
Contamĭno, as, āvi, ātum, āre, *manchar.*
Contemno, is, tempsi, temptum, temnĕre, *desprezar.*
Contendo, is, di, tum, dĕre, *apressar-se em ir.*
Contĕro, is, trīvi, trītum, terĕre, *quebrar.*
Contĭgi, *perf. de* Contingo.
Contĭneo, es, nui, tentum, tĭnēre, *conter, reter.*
Contingo, is, tĭgi, tingĕre, *acontecer.*
Continuò (*adv.*), *sem demora.*
Contrà (*adv.*), *ao contrario.*
Contra (*prepos.*), *contra, defronte.*
Contractus, a, um, *part, passado de* Contrăho, *reunido.*
Contrăho, is, traxi, tractum, trăhĕre, *reunir,* Contrăhĕre exercitum, *reunir um exercito.*
Controversia, æ, *f. disputa.*

Contŭdi, *perf. de* Contundo.
Contŭli, *perf. de* Confĕro.
Contumelia, æ, *f. injuria. affronta.* Afficĕre contumeliis, *encher de injurias.*
Contundo, is, tŭdi, tusum, tundĕre, *reprimir, rebater.*
Convĕnio, is, vĕni, ventum, nīre, *reunir-se; ir ter; convir.* Conveniebatur, *vinha-se de toda a parte.*
Conversus, a, um, *part. passado de* Converto, *voltado, tendo-se voltado.*
Converto, is, ti, versum, tĕre, *voltar.*
Conviciātor, ōris, *m. insolente, que diz injurias.*
Convivium, ii, *n. banquete, festim.*
Convŏco, as, āvi, ātum, āre, *reunir.*
Copia, æ, *f. abundancia, quantidade.*
Copiæ, arum, *f. pl. tropas.*
Coquo, is, coxi, coctum, coquĕre, *cozinhar.*
Cor, cordis, *n. coração.*
Coram (*adv.*), *publicamente.*
Coram (*prep.*), *diante de, em presença de.*
Cordi, *dat. de* Cor
Cornu (*subst. indecl. no sing.*), *corno; ala. No plural* Cornua, uum, *cornos, chifres.*
Corpus, ŏris, *n. corpo.*
Correptus, a, um, *part. passado de* Corripio.
Corrīpio, is, ripui, reptum, rīpĕre, *tomar, apanhar, attacar.*
Corrumpo, is, rūpi, ruptum, ĕre, *corromper.*
Corruo, is, rui, ruĕre, *n. desabar.*
Corruptus, a, um, *part. passado de* Corrumpo, *corrupto, gasto, estragado.*
Cortīna, æ, *f. cortina, cortinado.*
Corvus, i, *m. corvo.*
Costa, æ, *f. costella.*
Coxi, *perf. de* Coquo.
Creātor, ōris, *m. Creador.*
Credĭdi, *perf. de* Credo.
Credĭtus, a, um, *part. passado de* Credo. Pecunia credita, *dinheiro emprestado, confiado.*
Credo, is, dĭdi, dĭtum, ĕre, *crer: confiar.*
Credŭlus, a, um, *credulo.*
Creo, as, āvi, ātum, āre, *crear, tirar do nada.*
Cresco, is crēvi, crētum, scĕre, *n. crescer, augmentar-se.*
Crēvi, *perf. de* Cresco.

Crinis, is, *m. cabello.*
Cruciātus, ûs, *m. tormento.*
Crucio, as, āvi, ātum, ārè, *atormentar.*
Crudēlis, *m. f.* le, *n. cruel.*
Crudēlitas, ātis, *f. crueldade.*
Crus, crūris, *n. perna.*
Crux, crŭcis, *f. cruz.*
Cubĭtus, i, *m. covado.*
Cŭbo, as, bui, bĭtum, bāre, *n. deitar-se.*
Cucurri, *perf. de* Curro.
Cui, *dat. de* Qui.
Cujus, *genit de* Qui.
Culmus, i, *m. cana, vara.*
Culpa, æ, *f. falta.*
Cultor, ōris, *m. adorador, que honra.*
Cultus, ûs, *m. culto, religião.*
Cum (*prepos.*), *com.*
Cùm (*conj.*), *Vede* Quum.
Cumŭlātus, a, um, *part. passado de* Cumŭlo.
Cumŭlo, as, àvi, ātum, āre, *accumular, encher, amontoar.*
Cupĭdus, a, um, *desejoso, que deseja.*
Cur (*adv.*), *porque?*
Cura, æ, *f. cuidado.* Gerĕre curam, *tomar cuidado.*
Curo, as, āvi, ātum, āre, *ter cuidado.*
Curāre funus magnificè, *fazer magnificos funeraes.*
Curro, is, cucurri, cursum, currĕre, *n. correr.*
Currus, ûs, *m. carro.*
Cursus, ûs, *m. carreira.*
Custodiæ, arum, *f. pl. guardas.*
Custōdio, is, dĭvi, ditum, dĭre, *guardar.*
Custos, ōdis, *m. guarda.*
Cutis, is, *f. pelle.*
Cyrus, i, *Cyro, n. pr.*

D

Damnum, i, *n. desvantagem, pena, prejuizo.* Esse damno alĭcui, *causar prejuizo a alguem.*
Daniel, ēlis, *Daniel, n. pr.*
Darīus, ii, *Dario, n. pr.*
Dătus, a, um, *part. passado de* Do, *dado.*
Datūrus, a, um, *part. do futuro de* Do, *que deve dar.*
David, idis, *David, n. pr.*
De (*prepos.*), *de, sobre, relativamente.*
Deambŭlo, as, āvi, ātum, āre, *n. passeiar.*
Debeo, es, bui, butum, bēre, *dever.*
Debĭtus, a, um, *part. passado de* Debeo, *devido, que é devido.*

Decēdo, is, cessi, cessum, decedĕre, *n. sahir: morrer.*
Decem, (*adj. indecl.*), *dez.*
Decēpi, *perf. de* Decipio.
Deceptus, a, um, *part. passado de* Decipio, *enganado.*
Decerno, is, decrēvi, decrētum, cernĕre, *ordenar.*
Decerpo, is, decerpsi, decerptum, decerpĕre, *colher.*
Decerpsi, *perf. de* Decerpo.
Decerto, as, āvi, ātum, āre, *combater, disputar.*
Decĭdo, is, cĭdi, dĕre, *n. cahir.*
Decĭpio, is, cepi, ceptum, decĭpĕre, *enganar.*
Declāro, as, āvi, ātum, āre, *declarar.*
Declinātio, ōnis, *f. desvio.*
Declīno, as, āvi, ātum, āre, *desviar, evitar.*
Decrētus, a, um, *part. passado de* Decerno, *ordenado.*
Decusso, as, āvi, ātum, āre, *cruzar.*
Decussāre manus, *cruzar as mãos.*
Dedi, *perf. de* Do.
Dedicātio, ōnis, *f. dedicação.*
Deditio, ōnis, f. *entrega, submissão.*
Deditus, a, um, *part. passado de* Dedo, *entregue, dado a,* Deditus pietati, *dado à piedade, piedoso.*
Dedo, is, dedĭdi, dedĭtum, dedĕre, *entregar, dar.*
Dedūco, is, xi, ctum, cĕre, *conduzir, levar, arrastar.*
Deductus, a, um, *part. passado de* Dedūco.
Deduxi, *perf. de* Dedūco.
Defatīgatūs, a, um, *fatigado, cansado.*
Defēci, *perf. de* Deficio.
Defendo, is, di, sum, dĕre, *defender, proteger.*
Defĕro, fers, detŭli, delātum, deferre, *levar, referir, contar.* Deferre honorem, *honrar.*
Defervesco, is, deferbui, defervescĕre, *n. apaziguar-se, acalmar-se.*
Defĭcio, is, fēci, defectum, deficĕre, *n. separar-se de, abandonar.*
Defīgo, is, xi, xum, fīgĕre, *cravar.*
Deflecto, is, xi, xum, ctĕre, *desviar-se.*
Deflectĕre ad vitia, *entregar-se as vicios.*
Defluo, is, xi, xum, fluĕre, *n. correr.*
Defui, *perf. de* Desum.
Defutūrus, a, um, *part. do*

futuro de Desum, *que faltará, que ha de făltar*. Auxilium non defutūrum, *auxilio, que não ha de faltar*.
Degenĕro, as, āvi, ātum, āre, *n. degenerar*.
Dehortor, āris, ātus sum, āri, *dep. desviar*.
Dein, (*adv*.), *depois*.
Deinceps (*adv*.), *dahi em diante*.
Deinde (*adv*.), *depois*.
Dejēci, *perf. de* Dejĭcio.
Dejĭcio, is, jēci, jectum, dejĭcĕre. *abater, precipitar, destruir*.
Delābor, ĕris, lapsus sum, delābi, *dep. cahir*.
Delapsus, a, um, *part. passado de* Delābor.
Delātus, a, um, *part. passado de* Defĕro, *transportado*. Res delāta ad regem, *negocio levado ao julgamento do Rei*.
Delecto, as, āvi, ātum, āre, *deleitar, recrear, divertir*. Delectāri (*pass*.) venatione, *gostar da caça*.
Delectus a, um, *part. passado de* Delĭgo, *escolhido*.
Deleo, es, évi, ētum, ēre, *apagar, destruir*.
Delētus, a, um, *part. passado de* Deleo, *abolido, destruido*.
Deliciæ, ārum, *f. plur. delicias*.
Delĭgo, is, lēgi, lectum, delĭgĕre, *escolher*.
Delĭnio, is, delĭnivi, delĭnitum, delĭnīre, *acalmar, abrandar*.
Delitesco, is, delĭtui, delitescĕre, *n. occultar-se*.
Delūdo, is, lūsi, lūsum, delūdĕre, *enganar*.
Demetrius, ii, *Demetrio, n. pr*.
Demīsi, *perf. de* Demitto.
Demitto, is, misi, missum, ĕre, *abaixar, descer*.
Demum (*adv*.), *finalmente*.
Denĭque (*adv*.), *finalmente, emfim*.
Densus, a, um, *espesso*.
Denuntiasset, *em vez de* Denuntiavisset.
Denuntio, as, āvi, ātum, āre, *declarar, annunciar*.
Depōno, is, pŏsui, posĭtum, depōnĕre, *depôr, pôr em baixo*. Depōnĕre consilium, *abandonar a resolução*.
Deporto, as, āvi, ātum, āre, *transportar*.
Deposĭtus, a, um, *part. passado de* Depōno, *deixado*. Luctu deposĭto, *tendo deixado o luto*.

Deposui, *perf. de* Depōno.
Deprĕcor, āris, ātus sum, āri. *dep. desviar por meio de supplicas.*
Deprehendo, is, di, sum, dĕre, *surprehender.*
Deprehensus, a, um, *part. passado de* Deprehendo, *surprehendido.*
Depromo, is, prompsi, promptum, ĕre, *tirar de...*
Deprompsi, *perf. de* Deprōmo.
Derelictus, a, um, *part. passado de* Derelinquo, *abandonado.*
Derelinquo, as, liqui, lictum, linquĕre, *abandonar.*
Derīdeo, es, rīsi, rīsum, dēre, *escarnecer de, zombar de.*
Derīsus, a, um, *part. passado de* Derīdeo, *de quem se escarnece.*
Desævio, is, vii, vītum, īre, *n. exercer seu furor.*
Descendo, is, di, sum, dĕre, *n. descer.*
Descisco, desciscis, descīvi, desciscĕre, *n. afastar-se.* Desciscĕre a morībus paternis, *afastar-se do procedimento de seu pai.*
Descīvi, *perf. de* Descisco.
Desĕro, is, desĕrui, desertum, deserĕre, *abandonar, deixar.*
Designātus, a, um, *part. passado de* Desīgno, *designado.*
Desīgno, as, āvi, ātum, āre, *designar.*
Desīlio, is, desīlui, desultum, desilīre, *n. descer, saltar para baixo.*
Desilui, *perf. de* Desīlio.
Desisto, is, destĭti, destĭtum, desistĕre, *n. cessar.*
Despērans, antis, *m. f. n. perdendo a esperança de, desesperando de, part. do presente de* Despēro.
Despēro, as, āvi, ātum, āre, *desesperar, perder a esperança de.* Despērare veniam, *perder a esperança do seu perdão.*
Despondeo, es, spondi, sponsum, spondēre, *prometter em casamento.*
Destīno, as, āvi, ātum, āre, *destinar.*
Destĭti *perf. de* Desisto.
Destituo, is, destitui, destitūtum, ĕre, *privar; abandonar.*
Destitūtus, a, um, *part. passado de* Destituo, *privado.*

Desum, dees, defui, deesse, *n. faltar a.*

Deterreo, es, deterrui, deterrĭtum, ēre, *desviar*, Deterrēre ab Hierosolymâ adeundâ, *desviar de ir a Jerusalem.*

Deterrui, *perf. de* Deterreo.

Detrăho, is, xi, ctum, trăhěre, *tirar de; tirar.*

Detraxi, *perf. de* Detrăho.

Detrimentum, i, *n. pena, perda* Esse detrimento, *ser nocivo.*

Detrūdo, is, trūsi, trūsum, trūdere, *empurrar, impellir.*

Detrūsi, *perf. de* Detrūdo.

Deus, i, *m. Deos.*

Devěnio, is, vēni, ventum, nīre, *n. chegar a, vir,*

Devīci, *perf. de* Devinco.

Devictus, a, um, *part. passado de* Devinco, *vencido.*

Devinco, is, devīci, devictum, vincěre, *vencer.*

Devorāvi, *perf. de* Devŏro.

Devŏro, as, āvi, ātum, āre, *devorar.*

Devōveo, es, vōvi, vōtum, vēre, *votar.*

Devovēre neci, *votar á morte.*

Dexter, dextra, dextrum, *direito.*

Dextra (*subentende-se* manus, *f.*), *mão direita*, ou simplesmente *mão.* Dextra (*subentende-se* pars. *f.*) *lado direito.*

Diadēma, ătis, *n. diadema.* Imponěre capiti diadema, *pôr na cabeça o diadema.*

Dic, e dicito, *imperativo de* Dīco.

Dīco, is, dixi, dictum, dicěre, *dizer.*

Dīcěre mendacium, *mentir.* Dīcěre testimonium, *attestar, dar testemunho.*

Dictīto, as, āvi, ātum, āre, *dizer muitas vezes.*

Dictum, i, *n. ordem.* Dicto parēre *ou* dicto audientem esse, *obedecer á ordem.*

Dictus, a, um, *part. passado de* Dico, *dito, convencionado.*

Dies, ēi, *m. f. dia.* In dies, *de dia em dia.*

Difficĭlis, m. *f.* le, *n. difficil.*

Diffīdo, is, fīsus sum, děre, *n. desconfiar de, não ter grande esperança de.*

Digĭtus, i, *m. dedo.*

Dignĭtas, ātis, *f, dignidade.*

Dignĭtas corpŏris convĕnit

majestati regiæ, *o garbo do corpo corresponde á magestade real.*
Dignus, a, um, *digno.*
Digrĕdior, ĕris, gressus sum, grĕdi, *dep. afastar-se.*
Digressus, a, um, *part. passado de* Digrĕdior.
Dii, *plural de* Deus.
Dilābor, ĕris, dilapsus sum, dilābi, *dep. dispersar-se.*
Dilapsus, a, um, *part. passado de* Dilābor, *dispersado.* Alii dilapsi sunt aliò, *elles se dispersárão; uns para um lado, outros para outro.*
Dilectus, a, um, *part. passado de* Dilĭgo, *amado, querido.*
Dilĭgo, is, lexi, lectum, diligĕre, *amar, prezar.*
Diligenter (*adv,*), *com cuidado.*
Diluvium, ii, *n. diluvio.*
Dimĭco, ās, āvi, ātum, āre, *n. combater.*
Dimidius, a, um, *meio.* Pars dimidia, *a metade.*
Dimissus, a, um, *part. passado de* Dimitto.
Dimitto, is, mīsi, missum, ĕre, *deixar partir, despedir, atirar: descer.*
Dimŏveo, es, mōvi, mōtum, ĕre, *desviar.*
Dimovēre a consilio, *desviar de uma empreza.*
Dinumĕro, as, āvi, ātum, āre, *contar (dinheiro, ou qualquer outro objecto).*
Direptus, a, um, *part. passado de* Dirĭpio, *roubado.*
Dirĭpio, is, ripui, reptum, rĭpĕre, *roubar.*
Diruo, is, rui, rŭtum, ruĕre, *destruir.*
Dīrus, a, um, *cruel.*
Discēdo, is, cessi, cessum, cedĕre, *afastar-se, separar-se.*
Discedĕre a lege, *afastar-se da lei.*
Disco, is, didĭci, discĕre, *aprender.*
Discumbo, is, cubui, cubĭtum, cumbĕre, *n. deitar-se, estar na cama.* Discumbĕre mensæ, *sentar-se á mesa.*
Dispensātor, ōris, *m. mordomo.*
Dispōno, is, posui, posĭtum, ponĕre, *arranjar, dispôr.*
Disposui, *perf. de* Dispōno.
Dissĭdium, ii, *n. dissensão.*
Dissĭmŭlo, as, āvi, ātum, āre, *dissimular, occultar.*

Dissĭpo, as, āvi, ātum, āre, *dissipar, derrotar.*
Dissuādeo, es, dissuāsi, dissuāsum, dissuādere, *dissuadir, desviar de.*
Dissuāsi, *perf. de* Dissuādeo.
Distrĭbuo, is, bui, būtum, buĕre, *distribuir, dividir.*
Ditio, ōnis, *f. imperio dominio.*
Diu (*adv.*), *por muito tempo, muito tempo.*
Diutiùs, *mais longo tempo, por mais tempo.*
Diuturnus, a, um, *de longa duração.*
Diversor, āris, ātus sum, āri, *dep. ir morar.*
Dives, ĭtis, *m. f. n. rico.*
Divĭdo, is, vīsi, vīsum, dĕre, *dividir, repartir.*
Divinĭtus (*adv.*), *pela vontade de Deos.*
Divīnus, a, um, *divino.*
Divĭtem, *accusativo de* Dives.
Divitiæ, arum, *f. pl. riquezas.*
Dixi, *perf. de* Dico.
Do, das, dĕdi, dătum, dăre, *dar.* Se dare in viam, *pôr-se a caminho.*
Dŏceo, es, docui, doctum, docēre, *ensinar.*
Docuit timēre Deum, *elle lhe ensinou a temer a Deos.*
Documentum, i, *n. lição, instrucção.* Capĕre documentum, *tomar uma lição, aprender.*
Dŏleo, es, dolui, dolĭtum, ēre, *sentir, affligir-se.*
Dolor, ōris, *m. dór.*
Domestĭcus, a, um, *de familia.* Virtus domestica, *virtude hereditaria.*
Domĭnus, i, *m. O Senhor; dono.*
Domo, as, dŏmui, domĭtum, domāre, *domar.*
Domus, ûs, *ou* mi, *f. casa.* Domi, *em casa.*
Donec (*conjunc.*), *até que.*
Dōno, as, āvi, ātum, āre, *gratificar, presentear.*
Dōnum, i, *n. dom, presente.* Mittere dono, *mandar de presente.*
Dormio, is, īvi, ītum, īre, *n. dormir.*
Dubĭto, as, āvi, ātum, āre, *duvidar, pôr difficuldade.*
Duce, *ablativo de* Dux.
Ducenti, æ, a (*adj. pl.*), *duzentos.*
Ducis, *genitivo de* Dux.
Ducis, 2.ª *pessoa de* Duco.
Dūco, is, xi, ctum, cĕre, *levar, conduzir.* Ducĕre pro nihĭlo, *não ter em conta alguma.*

Dulcis, *m. f.* ce, *n. doce, brando.*
Dum (*conj.*), *emquanto.*
Duntaxat (*adv.*), *sómente.*
Duo, duæ, duo (*adj. pl.*), *dous.*
Duodĕcim (*indecl.*), *doze.*
Duplex, duplĭcis, *m. f. n. duplo.* Duplex somnium, *um duplo sonho, dous sonhos.*
Duplus, a, um, *duplo.* Duplum pretium, *preço dobrado.*
Dūro, as, āvi, ātum, āre, *n. durar.*
Durus, a, um, *duro, penoso.*
Dux, *genitivo* dŭcis, *m. conductor, guia, general.*
Duxi, *perf. de* Dūco.

E

E, *ou* ex (*prepos.*), *de, segundo, conforme.*
Ecbatāna, ōrum, *n. plur. Ecbatana, capital da Media.*
Ecce (*adv.*), *eis aqui.*
Edīco, is, xi, ctum, ĕre, *ordenar.*
Edictum, i, *n. ordem.*
Edĭdi, *perf. de* Edo.
Edĭtus, a, um, *part. passado de* Edo, is, dĭdi, ĭtum, ĕre, *dado á luz: alto, elevado.* Locus edĭtus, *lugar elevado.*
Edo, is, edĭdi, edĭtum, edĕre, *dar á luz.* Edĕre clamōrem, *soltar um grito.*
Edo, edis, *ou* es, edit, *ou* est, essum, *ou* estum, edĕre *ou* esse, *comer.*
Edoctus, a, um, *part. passado de* Edoceo, *instruido.* Edoctus calamitate, *instruido pela desgraça.*
Edŭco, as, āvi, ātum, āre, *criar.*
Edŭco, is, xi, ctum cĕre, *tirar, fazer sahir.*
Eduxi, *perf. de* Edūco.
Effectus, a, um, *part. passado de* Efficio.
Effĕro, fers, extŭli, elātum, efferre, *elevar.*
Efferre, laudĭbus, *encher de louvores.*
Effĭcio, is, fēci, fectum, fĭcĕre, *formar : tornar.*
Effluo, is, fluxi, fluxum, fluĕre, *n. correr.*
Effluxi, *perf. de* Effluo.
Effosus, a, um, *part. passado de* Effŏdio.
Effossis oculis. *com os olhos vasados.*
Effŏdio, is, fōdi, fossum, effodĕre, *vasar, cavar.*
Effŭgio, is, effūgi, effugĭ-

tum, effugĕre, *escapar, evitar.*
Effundo, is, fūdi, fusum, fundĕre, *espalhar.*
Egens, tis, *m. f. n. indigente.*
Egēnus, a, um, *pobre.*
Egestas, ātis, *f. indigencia.*
Egi, *perf. de* Ago.
Ego, mei, mihi, me (*pronome*), *eu.*
Egrĕdior, ĕris, gressus sum, grĕdi, *dep. sahir.*
Egregiè (*adv.*), *de uma maneira distincta.*
Egregius, a, um, *escolhido no rebanho; distincto.*
Egressus, a, um, *part. passado de* Egrĕdior, *sahido.*
Ejēci, *perf. de* Ejĭcio.
Ejĭcio, is, jēci, jectum, jicĕre, *expellir.*
Ejus, *genitivo de* Is, ea, id.
Elābor, ĕris, lapsus sum, lābi, *decorrer, passar.*
Elapsus, a, um, *part. passado de* Elābor, *tendo decorrido.*
Elātus, a, um, *part. passado de* Effĕro, *elevado.* Elātus victoria, *orgulhoso de sua victoria.*
Eleazārus, i, *m. Eleazar, n. pr.*
Electus, a, um, *part. passado de* Elĭgo, *escolhido.*
Elĕgans, *m. f. n.* antis, *lindo, bem feito.*
Elephantus, i, *m. elephante.*
Eliezer, ĕris, *m. Eliezer, n. pr.*
Elĭgo, is, lēgi, lēctum, ligĕre, *escolher.*
Eluo, is, lui, lūtum, luĕre, *lavar.* Eluĕre maculam, *lavar uma mancha.*
Emergo, is, mersi, mersum, gĕre, *n. sahir da agua.*
Emi, *perf. de* Emo.
Emĭneo, es, eminui, eminēre, *n. distinguir-se.*
Emissus, a, um, *part. passado de* Emitto, *affrouxado.*
Emitto, is, mīsi, missum, ĕre, *deixar ir, affrouxar.*
Emo, is, emi, emptum, emĕre, *comprar.*
En, (*adv.*), *eis, eis-aqui.*
Enarro, as, āvi, ātum, āre, *contar, referir.*
Enascor, ĕris, nātus sum, nasci, *dep. nascer, brotar, sahir.*
Enātus, a, um, *part. passado de* Enascor.
Enim (*conj.*), *porque.*

Enītor, ĕris, nixus sum, nīti, *dep. dar á luz.*
Enixus, a, um, *part. passado de* Enītor, *tendo dado á luz.*
Eò (*conj.*), *por isso.*
Eo, is, īvi, ĭtum, īre, *ir.* Eamus, *vamos.* Itum est obviam, *foi-se ao encontro.*
Ephraīmus. i, *m. Ephraim n. pr.*
Epŭlor, āris, ātus sum, āri, *dep. comer, banquetear-se.*
Eques, ĭtis, *m. cavalleiro.*
Equus, i, *m. cavallo.*
Erectus, a, um, *part. passado de* Erĭgo, *levantado.*
Ereptus, a, um, *part. passado de* Erĭpio, *roubado.*
Erexi, *perf. de* Erĭgo.
Erga (*prep.*), *para com, a respeito de.*
Ergo (*conjunc.*), *portanto.*
Erĭgo. is, erexi, erectum, erĭgĕre, *levantar, elevar, erigir.*
Erĭpio, is, ripui, reptum, rĭpĕre, *arrancar, tirar.* Eripĕre e periculo, *arrancar do perigo.*
Erro, as, āvi, ātum, āre, *enganar-se.* Noli ĕrrāre, *não te enganes.*
Error, oris, *m. falta, erro.*
Erumpo, is, rūpi, ruptum, rumpere, *n. sahir. sahir com impetuosidade.* Erūpit in has voces, *prorompeu nestas palavras.*
Erūpi, *perf. de* Erumpo.
Esaus, i, *m. Esau, n. pr.*
Esca, æ, *f. manjar, comida.*
Esther, ēris, *f. Esther, n. pr.*
Esto, *e* Estōte, *imperativo do verbo* Sum, *sé, séde.*
Et (*conjunc.*), *e : tambem.* Et verò, *com effeito.*
Etiam (*conj.*), *tambem.*
Etiam si (*conj.*), *posto que, ainda que*
Euntĭbus. *dat. do plur. de* Iens, euntis. *Vede* Iens.
Eurōpa, æ, *f. Europa, uma das partes do mundo.*
Eva, æ, *f, Eva, n. pr.*
Evādo, is, vāsi, vāsum, dĕre, *n. escarpar-se ; tornar-se.*
Evenio, is, vēni, ventum, nīre, *n. chegar ; acontecer.*
Eventus, ûs, *m. acontecimento, fim, exito.*
Everto, is, ti, sum, tĕre, *destruir.*
Ex (*prep.*), *de.* Ex quo (*subentende.se* tempore) *desde que.*
Exactus, a, um, *part. pas-*

sado de Exigo, *passado, decorrido.*
Exanĭmātus, a, um, *desanimado.* Exanimātus lassitudine, *extenuado de cansaço.*
Exardeo, es, arsi, dēre, *n. estar inflammado.* Exarsitirâ, *esteve inflammado de furor.*
Exaudio, is, dĭvi, dĭtum, dĭre, *ouvir; attender.*
Excēdo, is, cessi, cessum, cedĕre, *n. sahir de.*
Excellens, *m. f. n.* entis, *distincto, excellente.*
Excēpi, *perf. de* Excĭpio.
Excessi, *perf. de* Excedo.
Excĭdium, ii, *n. Vede* Exscidium.
Excĭpio, is, excēpi, excēptum, excĭpĕre, *receber.*
Excĭto, as, āvi, ātum, āre, *excitar, despertar.*
Excĭtātus, a, um, *part passado de* Excĭto. Excitātus e somno gravi, *despertado de um profundo somno.*
Exclāmo, as, āvi, ātum, āre, *n. exclamar.*
Excusātio, ōnis, *f. desculpa.*
Execrātus, *e* Exécror. *Vede* Exsecrātus, *e* Exsĕcror.
Exēgi, *perf. de* Exĭgo.
Exemplum, i, *n. exemplo.*
Exeo, is, ĭvi, ĭtum, ĭre, *n. sahir.*
Exĕquor, *vede* Exsĕquor.
Exercĭtus, ûs, *m. exercito.* Exercitus justus, *exercito completo.*
Exhālo, as, āvi, ātum, āre, *espalhar.*
Exhĭbeo, es, bui, bitum, bēre, *mostrar.*
Exi, *imperativo do verbo* Exeo.
Exii, *perf. de* Exeo.
Exigo, is, ēgi, exactum, gĕre, *passar; acabar.*
Exĭguus, a, um, *pequeno.*
Exiguâ manû, *com uma pequena tropa.*
Exĭlis, *m. f.* le, *n. delgado, pequeno.*
Exilium, ii, *n. Vede* Exsilium.
Eximius, a, um, *raro, exquisito.*
Exĭmo, is, exēmi, exemptum, exĭmĕre, *isentar, livrar.*
Existĭmo, as, āvi ātum, āre, *pensar, crer.*
Exŏrior, rĭris, ortus sum, orĭri, *dep. apparecer, originar-se.* Bellum exortum est, *originou-se uma guerra.*
Exorno, as, āvi, ātum, āre, *ornar.*
Exortus, a, um, *part passado de* Exŏrior.

Expello, is, expŭli, expulsum, expellĕre, *expellir.*

Expergĕfacio, is, feci, factum, făcĕre, *despertar, acordar.*

Expergefactus, a, um, *part. passado de* Expergefăcio.

Expĕrior, rīris, expertus sum, rīri, *dep. experimentar, sondar.*

Experrectus, a, um, *part. passado de* Expergo, *despertado.*

Expio, as, āvi, ātum, āre, *purificar.*

Exploro, as, āvi, ātum, āre, *espiar, examinar, descobrir.*

Expōno, is, pŏsui, posĭtum, pōnĕre, *expôr, declarar.*

Exposui, *perf. de* Expōno.

Exprĭmo, is, pressi, pressum, prĭmĕre, *espremer, exprimir.*

Exprŏbro, as, āvi, ātum, āre, *exprobrar.*

Expugno, as, āvi, ātum, āre, *tomar á força.*

Expŭli, *perf. de* Expello.

Exquīro, is, sīvi, sītum, quīrĕre, *procurar.*

Exquisītus, a, um, *raro.*

Exquisitum supplicium, *supplicio extraordinario.*

Exscĭdium, ii, *n. ruina, destruição.*

Exsecrātus, a, um, *part. passado de* Exsĕcror, *detestado, maldito.*

Exsĕcror, āris, ātus sum, āri, *dep. maldizer, amaldiçoar.*

Exsĕquor, ĕris, cutus sum, exsequi, *dep. executar.*

Exsicco, as, āvi, ātum, āre, *pôr em secco, fazer seccar.*

Exsĭlio, is, silui, sultum. silīre, *n. saltar fóra de.*

Exsilium, ii, *n. exilio, banimento.*

Exsolvo, is, solvi, solūtum, solvĕre, *pagar.*

Exsolvĕre pœnam, *soffrer o castigo.*

Exspecto, as, āvi, ātum, āre, *esperar.*

Exspīro, as, āvi, ātum, āre, *n. expirar.*

Exstinctus, a, tum, *part. passado de* Exstinguo, *extincto; morto.*

Exstruxi, *perf. de* Exstruo.

Exstruo, is, exstruxi, exstructum, exstruĕre, *construir, edificar.*

Extendo, is, di, sum, dĕre, *extender.*

Extensus, a, um, *part. passado de* Extendo, *extenso, extendido.*

Extĕrus, a, um, *estrangeiro.*
Extimesco, is, extĭmui, extimescere, *n. temer muito.*
Extinctus, *vede* Exstinctus.
Extorqueo, es, torsi, tortum, torquēre, *arrancar, extorquir.*
Extrăho, is, traxi, tractum, trăhĕre. *tirar fóra.*
Extraxi, *perf. de* Extrăho.
Extrēmus, a, um, *extremo, ultimo.* Agĕre spiritum extremum, *exhalar o extremo alento.*
Exuo, is, exui, exūtum, exuĕre, *despojar, deixar.*
Exūro. is, exussi, exustum, exūrĕre, *queimar.*
Exustus, a, um, *part. passado de* Exūro, *queimado.*
Ezechīas, æ, *m. Ezechias n. pr.*

F

Fac, *imperativo de* Facio.
Facies, ēi, *f. semblante, face.*
Facĭle (*adv.*), *facilmente. Comp.* Faciliùs, *superl.* Facillimè.
Facĭlis, *m. f.* le, *n. facil.*
Făcio, is, fēci, factum, făcĕre, *fazer, obrar.*
Facito, *imperativo de* Făcio.
Factum, i, *n. feito, acção.*
Factus, a, um, *part. passado de* Facio.
Facultas, ātis, *f. poder, permissão; no plur, bens;* Facultātes evenient tibi, *sobrevir-te-hão bens.*
Fallo, is, fefelli, falsum, fallĕre, *enganar.*
Falsus, a, um, *falso.*
Fāma. æ, *f. boato, fama, reputação.*
Fāmes, is, *f. fome, falta.*
Familia, æ, *f. familia.*
Familiāris, *m. f.* re. *n. da familia.* Res familiāris, *o bem de familia, o patrimonio.*
Famŭla, æ, *f. aia.*
Fas (*indecl.*), *o que é permittido, licito.*
Fateor, ēris, fassus sum, fatēri, *dep. confessar.*
Faustus, a, um, *feliz.*. Precari fausta (*subentende-se* bona) *desejar felicidades.*
Faux, faucis, *f. garganta, guéla.*
Faveo, es, fāvi, fautum, favēre, *n. favorecer.*

Favi, *perf.* de Faveo.
Favor, ōris, *m. favor; enthusiasmo.*
Feci, *perf. de* Facio.
Fefelli, *perf. de* Fallo.
Fel, *genitivo* fellis, *n. fel.*
Feliciter (*adv.*) *felizmente.*
Felix, *m. f. n.* īcis, *feliz.*
Fenestra, æ, *f. janella.*
Fenum, i, *n. feno.*
Fera, æ, *f. féra, Animal feroz.*
Fere (*adv.*), *quasi, pouco mais ou menos. n.*
Feretrum, i, *féretro, esquife.*
Ferio, is, ferīre, *ferir.*
Ferme (*adv.*), *quasi.*
Fero, fers, tŭli, lātum, ferre, *levar, supportar, soffrer.*
Ferrum, i, *n. ferro.*
Fert, 3ª, *pessoa do verbo* Fero.
Fessus, a, um, *cansado.*
Fessus de viâ. *cansado da viagem.*
Festinans, *m. f. n.* antis, *apressando-se, correndo com muita pressa.* Reversi sunt festinantes, *voltárão apressadamente.*
Festīno, as, āvi, ātum, āre, *apressar-se.*
Festus, a, um, *de festa.* Agĕre dies festos, *celebrar os dias de festa.*

Fetor, ōris, *m. mau cheiro.*
Fidelis, *m. f.* le. *n. fiel.*
Fidenter (*adv.*), *com confiança.*
Fides, ĕi, *f. fé, fidelidade.* Manēre in fide, *conservar-se fiel.* Recipĕre in fidem, *tomar sob sua protecção.* Facĕre fidem alĭcui, *persuadir a alguem.*
Fidūcia, æ, *f. confiança, segurança.*
Fili, *vocativo de* Filius.
Filia, æ, *f. filha.*
Filius, ii, *m. filho.*
Filum, i, *n. fio.*
Fingo, is, finxi, fictum, fingĕre, *formar, modelar.*
Finis, is, *m. fim.* Fines, ium, *limites.* Fines regni, *limites do reino.*
Finxi, *perf. de* Fingo.
Fio, is, factus sum, fiĕri, *passiva de* Facio, *tornar-se, ser feito.*
Firmamentum, i, *n. firmamento.*
Firmo, as, āvi, ātum, āre, *firmar, segurar, consolidar.*
Fiscella, æ, *f. cesta.*
Flagitium, ii, *n. acção criminosa.*
Flamma, æ, *f. chamma.*
Flavi, *perf. de* Flo.
Flecto, is, flexi, flexum,

flectĕre, *dobrar*, *aplacar*.
Flens, *m. f. n.* entis, *chorando*, *que chora*.
Fleo, es, flēvi, flētum, flēre, *chorar*, *affligir-se*.
Flexi, *perf. de* Flecto.
Flo, as, flāvi, flātum, flāre, *soprar*.
Florens, *m. f. n.* entis, *florescente*, *que floresce*.
Floreo, es, floruì, florēre, *n. florescer; brilhar*.
Flos, *genitivo* flōris, *m. flôr*.
Fluctus, ûs, *m. onda*.
Fluĭto, as, āvi, ātum, āre, *n. fluctuar*, *sobrenadar*.
Flumen, flumĭnis, *n. rio*.
Fluo, is, fluxi, fluxum, fluĕre, *n. correr*.
Fluvius, ii, *m. rio*.
Fœdus, a, um, *deforme*. Præbēre speciem fœdam, *apresentar uma apparencia deforme*.
Fœdus, fœdĕris, *n. alliança*, *tractado*.
Fons, fontis. *m. fonte*.
Foras (*adv.*), *fóra*. (*Emprega-se quando ha movimento.*)
Fore (*futuro do infinito do verbo* sum), *dever ser*. Fore ut, *dever acontecer que*.
Foris (*adv.*), *fóra*. (*Emprega-se quando não ha movimento*.
Forma, æ, *f. figura*, *fórma*.
Formo, as, āvi, ātum, āre, *formar*.
Fornax, ācis, *f. fornalha*.
Fornax ardens, *fornalha accesa*.
Forsĭtan (*adv.*), *talvez*.
Fortè (*adv.*), *por acaso*.
Fortis, *m. f.* te, *n. corajoso*, *bravo*.
Fortĭter (*adv.*), *corajosamente*.
Fortitūdo, fortitudĭnis, *f. coragem. bravura*.
Fortuna, æ, *f. fortuna*, *estado*.
Fortunātus, a, um, *feliz*.
Forum, i, *n. praça publica*.
Fovea, æ, *f. fosso*.
Fractus, a, um, *part. passado de* Frango, *quebrado*. Cervĭce fracta, *tendo quebrado a cabeça*.
Frango, is, fregi, fractum, frangĕre, *quebrar*.
Frater, fratris, *m. irmão*.
Fraternus, a, um, *fraternal*, *de irmão*.
Fraus, fraudis, *f. fraude*, *logro*.
Fregi, *perf. de* Frango.
Frequens, *m. f. n.* entis, *numeroso*.

Frequentia, æ, *f. concurso de gente.*
Fretus, a, um, *apoiado, seguro de, firme.*
Frons, frontis, *f. rosto.*
Fructus, ûs, *m. fructo.*
Frumentum, i, *n. trigo.*
Fruor, fruĕris, fruĭtus sum, frui, *dep. gozar.*
Fruges, frugum, *f. pl. bens da terra, fructos.*
Fudi, *perf. de* Fundo.
Fuga, æ, *f. fugida.*
Fŭgio, is, fūgi, fugĭtum, fugĕre, *fugir.*
Fui, fuisti, etc., *perf. de* Sum.
Fulgeo, es, fulsi, fulgere, *n. brilhar.*
Fulgur, fulgŭris, *n. relampago.*
Fulmen, fulmĭnis, *n. raio.*
Fumans, *m. f. n.* antis, *enfumaçado, coberto de fumo.*
Funda, æ, *f. funda.*
Fundamentum, i, *f. fundamento.* Jacĕre fundamenta, *lançar os fundamentos.*
Fundo, is, fūdi, fūsum, fundĕre, *derramar; derrotar; espalhar, produzir.*
Fundĕre exercĭtum, *derrotar o exercito.*
Fundĕre spinas, *produzir espinhos.*
Funestus, a, um, *funesto.*
Fungor, fungĕris, functus sum, fungi, *dep. desempenhar, cumprir.*
Funus, funĕris, *n. funeral.* Facĕre funus, *fazer o funeral.*
Furor, āris, furātus sum, furāri, *dep. roubar, subtrahir.*
Furor, ōris, *m. furor, loucura.* Incidĕre in furorem, *tornar-se furioso.*
Furtum, i, *n. furto, latrocinio.*
Fusus, a, um, *part. passado de* Fundo, *derrotado.*
Futūrus, a, um, *part. do futuro de* Sum, *devendo ser, para ser, que deve ser; futuro.* Futurum esse ut, *dever acontecer que.* Futurum fuisse ut, *dever acontecer que.*

G

Gabēlus, i, *m. Gabelo, n. pr.*
Galea, æ, *f, capacête.*
Galgăla, orum, *n. plur. Galgala, planicie da Judea.*
Gaudium, ii, *n, alegria.* Præ gaudio, *á força de alegria.*

Gedeon, onis, *m, Gedeão, n. pr.*
Gelboe (*indecl.*), *Gelboe, montanha ao sul da Galiléa.*
Gemĭtus, ûs, *m. gemido:*
Gémma, æ, *f. pedra preciosa; pimpolho da vinha.*
Gener, genĕri, *m. genro.*
Genĕre, *ablativo de* Genus.
Genĕrōsus, a, um, *illustre, que tem sentimentos nobres.*
Gens, *genitivo* gentis, *f. nação, povo.*
Gentīlis, *m. f.* le, *n. gentio, pagão.* Ritus gentiles, *ceremonias pagãas.*
Genui, *perf. de* Gigno.
Genus, genĕris, *n. raça, qualidade.* E genĕre, *da familia.* Genus hominum *ou* Genus humānum, *o genero humano, os homens.*
Gero, is, gessi, gestum, gerĕre, *trazer; fazer; conduzir; administrar.*
Gerĕre curam, *tomar cuidado.*
Gerĕre bene rem, *conduzir bem um negocio,* e melhor : *alcançar bom resultado.* Gerĕre morem alĭcui, *ter complacencia para com alguem.*
Gessi *perf. de* Gero.
Gesto, as, āvi, ātum, āre, *trazer.*
Gigno, is, gĕnui, genĭtum, gignĕre, *gerar.*
Gladius, ii, *m. espada.*
Gloria, æ, *f. gloria.*
Glorior, āris, ātus sum, āri, *dep. gloriar-se.*
Gnāvus, a, um, *activo applicado.*
Goliăthus, i, *m. Goliath, n. pr.*
Gradior, dĕris, gressus sum, grădi, *dep. caminhar, dirigir-se.*
Gradus, ûs, *m. posto, lugar.*
Græci, ōrum, *m. plur. os Gregos, povo da Grecia.*
Grando, grandinis, *f. saraiva.*
Grātes, *f. plur. acções de graças.* Agĕre grates, *agradecer.* Rependere grates debĭtas, *retribuir as acções de graças devidas.* (*O substantivo* grates *só tem nominativo e accusativo.*)
Gratia, æ, *f. favor, credito* Valēre gratiâ, *ter credito.*

Gratiōsus, a, um, *que goza do favor.*
Gratŭlor, āris, ātus sum, āri, *dep. felicitar.*
Grātus, a, um, *agradavel.*
Grăvis, *m. f.* ve, *n. pesado.* Culpa gravis, *grande falta.* Somnus gravis, *somno profundo.* Vectīgal grave, *tributo consideravel, pesado.*
Gravĭter (*adv.*), *fortemente.* Offendere graviter, *offender gravemente.*
Grex, *genitivo* gregis. *m. rebanho.*
Gustus, ûs, *m. gosto.* Suavis gustu, *suave ao paladar.*

H

Habeo, es, bui, bĭtum, habēre, *ter, possuir; tratar.* Habere in animo, *ter intenção.* Quomŏdo se habent, *em que estado estão*
Habeor, ēris, bĭtus sum, bēri, *passivo de* Habeo, *ser reputado, ser crido, passar por; ser tratado.*
Habĭto, as, āvi, ātum, āre, *morar, habitar.*
Hactĕnus (*adv.*), *até o presente.*
Hædus, i, *m. cabrito.*
Hæreditarius, a, um, *hereditario.* Jure hæreditario, *per direito de herança.*.
Hæreo, es, hæsi, hæsum, rēre, *n estar parado.*
Hæres, ēdis. *m. f. herdeiro, herdeira.*
Hanc, *accusativo de* Hic.
Haran, (*indecl.*), *Haran, cidade da Mesopotamia.*
Hasta, æ, *f. dardo, lança.*
Haurio, is, hausi, haustum, rire, *tirar.*
Hebræus, a, um, *Hebreu.* Hebræi, ōrum, *m. pl. os Hebreus.*
Heli (*indecl.*), *n. pr. Heli.*
Herus, i, *m. senhor.*
Hic, hæc, hoc (*pronome*) *este, esta, isto, tal,*
Hierosolyma, æ, *f. Jesalem, capital da Judéa.*
Hierosolymitānus, a, um, *de Jérusalem.*
Hilăris *m. f.* re, *n. alegre, de bom humor.*
Hinc (*adv.*), *daqui.* Hinc et
Hircanus, a, um, *hircano,* inde, *de ambos os lados.*

Hirundo, ĭnis, *f. andorinha.*
Historia, æ, *f. historia.*
Homicīda æ, *m. homicida, assassino.*
Homicidum, ii, *n. homicidio, assassinato.*
Homo, ĭnis, *m. homem.*
Honor, ōris, *m. honra.*
Hora, æ, *f. hora.* In horas, *de hora em hora.*
Horologium, ii, *n. relogio.*
Horrendus, a, um, *horrivel, espantoso.*
Horreum, i, *n. celleiro.*
Hortor, āris, ātus sum, āri, *dep. exhortar.*
Hortus, i, *m. jardim.*
Hospes, pĭtis, *m. hospede.*
Hospitium, ii, *n. alojamento, pousada, habitação.* Excipere aliquem hospitio, *dar hospitalidade a alguem.*
Hostia, æ, *f. victima.*
Hostilis, *m. f.* le, *n. de inimigo, de inimiga.* Anĭmo hostĭli, *com má intenção, com intenções hostis.*
Hostis, is, *m. inimigo.*
Huc (*adv.*), *aqui.*
Humānus, a, um, *humano, de homem.*
Humĕrus, i, *m. humbro, espadua.*
Humus, i, *f. terra.* Humi, *em terra, por terra.*
Hunc, *accusativo masc. de* Hic.

I

Ibi (*adv.*), *ahi, nesse lugar.*
Ictus, ûs, *m. golpe.*
Id. *nominat. e accusat. neutro do pronome* IS. Id est, *isto é.*
Idcirco (*adv.*), *por isso.*
Idem, eadem, idem (*pronome*), *o mesmo, a mesma.*
Identĭdem (*adv.*), *de tempos em tempos.*
Ideo (*adv.*), *por isso.*
Idoneus, a, um, *proprio a.*
Idumæa, æ, *f. Iduméa, paiz ao sul da Palestina.*
Iens, *genitivo* euntis, *part. do presente de* Eo, *indo.*
Igitur (*conj.*), *portanto.*
Ignavia, æ, *f. frouxidão.*
Igneus, a, um, *de fogo, flammejante.*
Ignis, is, *m. fogo.*
Ignominia, æ, *f. deshonra.*
Ignōro, as, āvi, ātum, āre, *ignorar, não saber.*
Ignosco, is, gnovi, nōtum, noscere, *perdoar.*
Illæsus, a, um, *que não está ferido, sem estar ferido, prejudicado.*

Ille, illa, illud (*pronome*), *elle, ella, aquelle, aquella.*
Illĭcio, is, illexi, illectum, illĭcere, *induzir, empenhar, obrigar.*
Illĭco (*adv.*), *immediatamente, de repente.*
Illuc (*adv.*), *ali, nesse lugar.*
Illucesco, is, luxi, illuscescĕre, *amanhecer.*
Illustris, *m. f.* tre, *n. illustre, brilhante.*
Illuxi. *perf. de* Illucesco.
Imitātus, a, um, *part. passado de* Imĭtor, *tendo imitado.*
Imĭtor, āris. ātus sum, āri, *dep. imitar.*
Immemor, *m. f.* immĕmŏris, *esquecendo, que não se lembra, esquecido.*
Immensus, a, um, *immenso.*
Immĭneo, es, nui, nere, *n. approximar-se, ameaçar.* Mors imminet, *a morte se approxima.*
Imminuo, is, nui, nūtum, nuĕre, *diminuir, enfraquecer.*
Imminūtus, a, um, *part. passado de* Imminuo, *enfraquecido, diminuido, abrandado.*
Immisi, *perf. de* Immitto.
Immissus, a, um, *part. passado de* Immitto, *enviado.*
Immitto, is, misi, missum, ĕre, *enviar, affrouxar.*
Immŏlo, as, āvi, ātum, āre, *immolar, sacrificar.*
Immortālitas, ātis, *f. immortalidade.*
Imò (*adv.*), *muito mais, ainda mais.* Imo et (*em lugar de* etiam), *ainda mais, tambem.*
Impătiens, *m. f. n.* entis, *que não póde soffrer, impaciente.*
Impedio, is, dĭvi, dĭtum, dĭre, *impedir.*
Impedĭtus, a, um, *part. passado de* Impedio, *embaraçado em.*
Impello, is, impŭli, impulsum, pellĕre, *empurrar, constranger, impellir.*
Imperātor, ōris, *m. general do exercito.*
Imperātus, a, um, *part. passado de* Impĕro, *que foi ordenado.* Facĕre imperāta, *fazer o que se ordenou, executar as ordens.*
Imperĭtus, a, um, *sem experiencia.*
Impĕrium, ii, *n. ordem; imperio, soberano poder.*

Impĕro, as, āvi, ātum, āre, *ordenar*.
Impertii, *perf. de*
Impertio, tis, tii *ou* īvi, ītum, īre, *conceder, dar*.
Impetro, as, āvi, ātum, āre, *obter*.
Impetus, ûs, *m. attaque, choque*. Sustinēre impetum, *sustentar o choque*.
Impietas, ātis, *f. impiedade*.
Impius, a, um. *impio*.
Implacābilis, *m. f.* le, *n. implacavel, que não se pode aplacar*.
Impleo, es, ēvi, ētum, ēre, *encher*.
Implevi, *perf. de* Impleo.
Implicātus, a, um. *part. passado de* Implĭco. *embaraçado em*.
Implĭco, as, āvi, ātum, āre, *embaraçar, entrelaçar*.
Implōro, as, āvi, ātum, āre, *implorar*.
Implorāre opem, *pedir soccorro*.
Impono, is, posui, posĭtum, nĕre, *pôr sobre*.
Imposui, *perf. de* Impōno.
Imprīmis, *vede* Inprīmis.
Improbe (*adv.*), *mal*.
Improbĭtas, ātis, *f. maldade, injustiça*.
Imprŏbus, a, um, *máu, injusto*.
Impulsus, a, um, *part passado de Impello, impellido á*.
Impūne (*adv.*), *impunemente*.
In (*prep.*) *em, para, para com, contra, sobre*. In potestate, *debaixo do poder*.
Inambŭlo, as, āvi, ātum, āre, *n. passear em*.
Inaudītus, a, um, *inaudito, não ouvido*.
Inauris, is, *f. brinco de orelha*.
Incēdo, is, cessi, cessum, dĕre, *n. caminhar*.
Incendium, ii, *n. incendio*.
Incendo, is, di, sum, dĕre, *queimar*.
Incensus, a, um, *part. passado de* Incendo. Incensus irâ, *transportado de colera*.
Incido, is cĭdi, dĕre, *n. cahir*. Incidĕre in morbum, *cahir doente*.
Inclāmo, as, avi, ātum, āre, *gritar, chamar em alta voz*.
Inclīno, as, āvi, ātum, āre, *pender, abaixar*. Inclināre in vespĕrum, *inclinar para a tarde*, e simplesmente : *bai-*

xar (fallando do dia).
Inclūdo, is, clūsi, clūsum, dĕre, *encerrar.*
Inclūsus, a, um, *part. passado de* Inclūdo, *encerrado.*
Incŏlo, is, cŏlui, cultum, cŏlere, *habitar.*
Incŏlŭmis, *m. f.* me, *n. são e salvo.*
Incommŏdum, i, *damno, perda, prejuizo.*
Incommŏdus, a, um, *incommodo.*
Inconsiderātus, a, um, *inconsiderado, temerario.*
Incredibĭlis, *m. f.* le, *n. incrivel.*
Incrĕpo, as, āvi, ātum, āre, *ralhar, exprobrar, reprehender.*
Incŭbo, as, cubui, cubĭtum, bāre, *n. estar deitado.* Incubāre terræ, *estar deitado sobre a terra, no chão.* Incubāre parieti, *estar deitado junto da parede.*
Incŭtio, tis, cussi, cussum, tere, *inspirar.*
Incŭtere metum, *incutir, inspirar medo.*
Inde (*adv.*), *dahi por isso.*
Indicium, ii, *n. signal.*
Indico, as, āvi, atum, āre, *fazer conhecer.*
Indignans, *m. f. n.* antis, *indignado, que tem indignação.*
Indignātio, ōnis. *f. indignação, despeito, ira.*
Indigne (*adv.*), *com indignação.*
Indignĭtas, ātis, *f. indignidade, infamia; acção vergonhosa.* Indignĭtas rei, *a infamia de uma acção.*
Indo, is, dĭdi, dĭtum, dĕre, *dar.*
Indĕre nomen, *dar um nome.*
Indŏles, is, *f. genio, caracter.*
Indūco, is, duxi, ductum, ducĕre, *fazer entrar.*
Indulgens *m. f. n.* tis, *indulgente, facil.*
Indui, *perf. de* Induo.
Induo, is, dui, dūtum, duere, *revestir.*
Industrius, a, um, *industrioso, intelligente.*
Indūtus a, um, *part. passado de* Induo, *revestido.*
Induxi. *perf. de* Indūco.
Ineo, is, ĭvi, *ou* inii, ĭtum, nīre, *começar,* Inire convivium. *começar o jantar, sentar-se á mesa.*
Infans, antis. *m. f. creança.*
Infantŭlus, i, *m. creancinha.*

Infensus, a, um, *irritado contra, inimigo de.*
Infero, fers, intŭli, illatum, inferre, *trazer em.* Inferre bellum, *declarar guerra.*
Infestus, a, um, *inimigo. contrario.*
Infinitus, a, um, *infinito.* Multitudo infinita, *multidão numerosa.*
Infirmus, a, um, *fraco.* Valetūdo infirma, *má saúde.*
Infixus, a, um, *part. passado de* Infīgo, *gravado profundamente.*
Infra (*prep.*), *debaixo, abaixo.*
Ingĕnium, ii, *n. engenho, espirito, penetração.*
Ingens, *m. f. n.* entis, *grande, consideravel.*
Ingravesco, is, ingravescĕre, *tornar-se pesado, augmentar-se.*
Ingredĕre, *imperativo* (2.ª *pessoa*) *do verbo*
Ingrĕdior, dĕris, ingressus sum, grĕdi, *dep. entrar.*
Ingressus, a, um, *part. passado de* Ingrĕdior.
Iniens, *m. f. n.* ineuntis, *que começa.* Ab ætate ineunte, *desde os primeiros annos.*
Inii *ou* **Inīvi**, *perf. de* Ineo.
Inimicitia, æ, *f. inimizade.*
Inimīcus, a, um, *inimigo, contrario, opposto.*
Inique (*adv.*), *injustamente.* Fecit inīque, *fez uma acção injusta.*
Inīquus, a, um, *que não é igual; iniquo.* Locus iniquus, *posição desvantajosa.* Animo iniquo, *de má vontade.*
Injuria. æ, *f. injuria, injustiça.*
Injustus, a, um, *injusto.*
Innixus, a, um, *part. passado de* Innītor, *apoiado sobre.*
Innoxius, a, um, *innocente, que não é culpado*
Innumĕrus, a, um, *innumeravel.*
Inopia, æ, *f. falta.*
Inprīmis (*adv.*), *sobretudo, principalmente.*
Inquio, is, it (*verbo defectivo*), *digo eu, dizes tu, diz elle.* Inquiunt, *dizem elles.*
Insecūtus, a um, *part. passado de* Insequor, *tendo seguido.*
Insequor, eris, cūtus sum, sĕqui. *dep. seguir, perseguir.*
Insĕro, is, serui, sertum, sĕrere, *metter em.*
Insīdeo, es, sēdi, sessum, dēre, *n. estar sentado sobre*

Insidiæ, ārum, *f. pl. emboscadas.* Parāre insidias, *armar ciladas.*

Insignia, ium, *n. pl. insignias, ornamentos, signaes de dignidade.*

Insignis, *m. f.* gne, *n. notavel, famoso, conhecido.*

Insilii *ou* Insilui, *perf. de* Insilio.

Insĭlio, is, insilui *ou* insilii, insultum, līre, *saltar a ou sobre.*

Insons, *m. f. n.* sontis, *innocente.*

Instans, *m. f. n.* tantis, *proximo, approximando-se.*

Instar (*adv.*), *á maneira de, em fórma de.*

Instĭti, *perf. de* Insto.

Instĭtuo, is, tui, tūtum, tuĕre, *instituir, estabelecer.* Instituere vitam, *regular sua vida.*

Institūtum, i, *n, instituição, costume.*

Insto, as, instĭti, instare, *n. insistir, instar, continuar.*

Insulto, as, āvi, ātum, āre, *insultar.*

Insum, ines, inest, inesse, *estar em, estar inherente a.*

Insŭper (*adv.*), *de mais, além disso.*

Intellĭgo, is, lexi, lectum, ligere, *comprehender.*

Intendo, is, di, tum, dĕre, *applicar.*

Intendĕre animum, *applicar-se.*

Inter (*prep.*), *entre, pelo meio de.*

Inter pugnandum, *no combate,*

Interclūdo, is, clūsi, clūsum, dĕre, *encerrar.*

Interclūsus, a, um, *part. passado de* Interclūdo *encerrado.*

Interdīco, is, xi, ctum, dicere, *prohibir.*

Interdiu (*adv.*), *durante o dia.*

Interdum (*adv.*), *algumas vezes.*

Interea (*adv.*), *durante este tempo, entretanto.*

Intereădum (*conj.*), *entretanto que.*

Interemi, *perf. de* Interĭmo.

Interemptus, a, um, *part. passado de* Interĭmo.

Intereo, is, interii *ou* interīvi, interĭtum, interīre, *n. morrer.*

Interfĭcio, is, fēci, fectum, fĭcere, *matar, fazer morrer.*

Intĕrim (*adv.*), *entretanto.*

Interĭmo, is, ēmi, emptum, intĕrimĕre, *matar.*

Intĕrior, *m. f.* interius, *n.* *genitivo* interiōris, *interior, de dentro.*

Intermissus a, um, *part. passado de* Intermitto, *interrompido.*

Internecio, onis, *f. carnificina, matança.* Ad internecionem, *até uma completa destruição.*

Interpello, as, āvi, ātum, āre, *interromper.*

Interpres, ĕtis, *m. f. interprete.*

Interprĕtātio, ōnis, *f. explicação.*

Interprĕtor, āris, ātus sum, interpretāri, *dep. explicar.*

Interrogātum, i, *n. interrogação, pergunta.*

Interrogāvi, *perf. de* Interrŏgo.

Interrŏgo, as, āvi, ātum, āre, *interrogar, perguntar.*

Intersum, interes, interfui, interesse, *n. estar presente.*

Intinctus, a, um, *part. passado de* Intingo, *tinto em, molhado em.*

Itinĕre, *ablat de* Iter.

Intingo, is, intinxi, intinctum, intingĕre, *molhar em.*

Intolerābĭlis, *m. f.* le. *n. insupportavel.*

Intonsus, a, um, *que não foi raspado.* Coma intonsa, *cabello que não foi cortado.*

Intrà (*prep.*), *no espaço de.*

Introdūco, is, duxi, ductum, ducĕre, *introduxir, fazer entrar.*

Intueor, intuēris, intuitus sum, intueri, *dep. olhar.*

Intŭli, *perf. de* Infĕro.

Intumesco, is, intumui, intumescĕre, *n. intumescer, inchar.*

Intus (*adv.*), *dentro.*

Inultus, a, um, *que não foi vingado, sem ser vingado, inulto.* Non inultus, *depois de se ter vingado.*

Inūro, is, inussi, inustum, inūrĕre, *imprimir.* Inūrĕre notam turpitudinis, *imprimir uma marca de deshonra.*

Invādo, is, vāsi, vāsum, invadĕre, *apoderar-se de, invadir.*

Invalesco, invalescis, invalui, invalescĕre, *n. fortificar-se.*

Invalui, *perf. de* Invalesco.

Invĕnio, is, vēni, ventum, invenīre, *achar, encontrar.*

Invicem (*adv.*), *mutuamente, reciprocamente.*
Invĭdeo, invĭdes, invīdi, invīsum, invidēre, *ter inveja.*
Invidia, æ, *f. inveja, ciume.*
Invĭdus, a, um, *invejoso, cioso.*
Invīso, is, invīsi, invīsum, invisĕre, *visitar, ir ver.*
Invīsus, a, um, *odioso a, aborrecido de.*
Invīto, as, āvi, ātum, āre, *convidar.*
Invocātus, a, um, *part. passado de*
Invŏco, as, āvi, ātum, āre, *invocar, implorar.*
Ipse, ipsa, ipsum (*pronome*), *genit*, ipsius, *mesmo.* Ego ipse, *eu mesmo.*
Ira, æ, *f. colera.* Ardens ira, *inflammado de colera.*
Irascor, irasceris, irātus sum, irasci, *dep. irar-se, irritar-se.*
Irātus, a, um, *que está colerico, irado.*
Irrīdeo, irrīdes, irrīsi, irrīsum, irrīdere, *zombar de, escarnecer.*
Irrĭgo, as, āvi, ātum, āre, *banhar, regar.*
Irrīsus, us, *m. irrisão, mófa, insulto.*
Irruo, is, irrui, irruĕre, *n. lançar-se sobre.*
Irruptio, onis, *f. irrupção.* Facĕre irruptionem, *fazer uma irrupção, cahir violentamente sobre.*
Is, ea, id (*pronome*), *este, esta, isto, disto, o.*
Isaacus, i, *m. Isaac, n. pr.*
Isaīas, æ, *m. Isaias, n. pr.*
Israel, Israēlis, *m. Israel, n. pr.*
Israelītæ, ārum, *m. pl. os Israelitas, os Hebreus.*
Israelitĭcus, a, um, *de Israel.*
Iste, ista, istud (*pronome*), *genitivo* istīus, *este, esta, isto; esse, essa, isso.*
Ita (*adv.*), *tanto, de tal modo, assim.* Ita ut, *de sorte que.*
Ităque (*conj.*), *por isso, portanto.*
Item (*adv.*), *da mesma maneira.* Non item est, *não é do mesmo modo.*
Iter, *genitivo* itinĕris, *n. caminho. viagem.* Facĕre iter, *viajar.*
Itĕrum (*adv.*), *segunda vez.*
Itinĕre, *ablat. de* iter.
Itum, *supino de* Eo.

J

Jabes (*indecl.*). *Jabes, nome de cidade.*
Jăceo, jăces, jăcui, jăcēre, *n. estar deitado, repousar.* Ubi jacebant, *onde elles repousavão.*
Jăcio, jăcis, jeci, jactum, jacere, *lançar, arremessar.*
Jacobus, i, *m. Jacob, n. pr.*
Jactĭcto, as, āvi, ātum, āre, *gabar.*
Jacui, *perf. de* Jaceo.
Jam (*adv.*), *já.* Jam prīdem, *ha muito tempo.*
Japhetus, i, *m. Japheto, n. pr.*
Jechonīas, æ, *m. Jechonias, n. pr.*
Jēci. *perf. de* Jacio.
Jejūnus, a, um, *em jejum.*
Jericho (*indecl.*), *Jerichó, cidade da Palestina.*
Jeroboāmus, i, *m. Jeroboão, n. pr.*
Jerosolyma, *vede* Hierosolyma.
Joabus, i, *m. Joab, n. pr.*
Joăchas, æ, *m. Joachas n. pr.*
Joannes, is, *m. João, n. pr.*
Joas, æ, *m. Joas, n. pr.*
Joidas, æ, *m. Joidas n. pr.*
Jonăthas, æ, *m. Jonathas, n. pr.*
Jorāmus, i, *m. Jorão, n. pr.*
Jordānis, is, *m. Jordão, rio da Palestina.*
Josaphātus, i, *m. Josaphat, n. pr.*
Josephus, i, *m. José, n. pr.*
Josias, æ, *m. Josias, n. pr.*
Josue, es, *m. Josué, n pr.*
Jubens, *m. f. n.* entis, *part. do presente de* Jubeo, *ordenando.* Jubente Deo, *por ordem de Deos.*
Jubeo, es, jussi, jussum, jubere, *ordenar, mandar.*
Jubēri, *passiva de* Jubeo; traduz-se, não por *ser ordenado,* mas *receber ordem.*
Jucundus, a um, *agradavel.*
Judæa, æ, *f. Judéa, região da Asia.*
Judæus, a, um, *Judeu, que é da Judéa.*
Judaicus, a, um. *Judeu, Judaico.*
Judas, æ, *m. Judas, n. pr.*
Judex, judĭcis, *m. juiz.*

Judicium, ii, *n. julgamento.*
Judĭco, as, āvi, ātum, āre, *julgar.*
Jungĭto, *imperat. de* Jungo.
Jungo, jungis, junxi, junctum, jungĕre, *junctar.* Jungĕre amicitiam cum, *fazer amizade com.*
Junxi, *perf. de* Jungo.
Juramentum, i, *n. juramento.*
Jūro, as, āvi, ātum, āre, *jurar.*
Jurāre in verba patris, *jurar conforme as ordens de seu pai.*
Jus, *genitivo* juris, *n. direito.*
Jus primogenĭti, *direito de primogenitura.*
Jussi, *perf. de* Jubeo.
Jussus, ûs, *m. ordem.*
Jussus, a, um, *part. passado de* Jubeo, *que recebeu ordem. Vede* Jubeo.
Justus, a, um, *justo.* Exercitus justus, *exercito completo.* Ultio justa, *justa vingança.*
Juvans, *m. f. n.* antis, *ajudando, que ajuda.*
Juvĕnis, is, *m. joven, mancebo.*
Jŭvo, as, jūvi, jūtum, jŭvāre, *ajudar, soccorrer.*

L

Labānus, i, *m. Labão, n. pr.*
Labens, *m. f. n.* entis, *cahindo, que cahe. Part. do presente de* Labor.
Lābor, labĕris, lapsus sum, lābi, *dep. cahir.*
Lăbor, ōris, *m. trabalho, pena, fadiga.*
Lac, *genitivo* lactis, *n. leite.*
Lacesso, is, lacessīvi, lacessitum, lacessĕre, *attacar, insultar.*
Lacrĭma, æ, *f. lagrima.* Fundĕre lacrĭmas, *derramar lagrimas, chorar.*
Lætor, lætāris, lætātus sum, lætāri, *dep. regozijar-se.*
Lætus, a, um, *cheio d alegria; com alegria.*
Lævus, a, um, *esquerdo.*
Lagēna, æ *f. garrafa.*
Lamenta, ōrum, *n. pl. gemidos, lamentos, queixumes.*
Lamentor, āris, ātus sum, lamentāri, *dep. lamentar-se, soltar gemidos.*

Lampas, lampădis, *f. lampada.*
Lancea, æ, *f. lança, dardo.*
Lapis, lapĭdis, *m. pedra.*
Lapĭdeus, a, um, *de pedra.*
Lassitūdo, lassitūdĭnis, *f. fadiga, cansaço.*
Latè (*adv.*), *ao longe.*
Latens, *m. f. n.* entis, *part. do presente de* Lateo, *que esta occulto.*
Lateo, es, latui, latēre, *n. estar occulto.*
Later, lateris, *m. tijolo.*
Latus, latĕris, *n. lado.*
Laudo, as, laudāvi, ātum, dāre, *louvar.*
Laus, laudis, *louvor, gloria.*
Lautus, a, um, *magnifico, raro, exquisito.* Convivium lautum, *grande jantar.*
Lāvi, *perf. de* Lavo.
Lavo, is, lāvi, lautum *ou* lotum, lavĕre; *e* lavo, as, lavāvi, lavātum, lavāre, *lavar, banhar, enxugar.*
Lectŭlus, i, *m. pequeno leito, leito.*
Lege, *ablativo de* Lex.
Legitĭmus, a, um, *legitimo, conforme a lei.*
Legūmen, legūmĭnis, *n. legume.*
Lenio, lenis, lenīvi *ou* lenii, lenitum, lenīre, *abrandar, adoçar.*
Lenis *m. f.* lene, *n. brando.*
Lenĭter (*adv.*), *brandamente.*
Lenīvi, *perf. de* Lenio.
Lens, *genitivo* lentis, *f. lentilha,*
Lentĭbus, *ablativo do pl. de* Lens.
Leo, leonis, *m. leão.*
Lepra, æ, *f. lepra.*
Lethalis, *m. f.* lethāle, *n. mortal.* Ictus lethālis, *golpe mortal.*
Lethum, i, *n. morte.* Dare letho, *fazer morrer.*
Lĕvo, levas, levāvi, levātum, levāre, *alliviar, abrandar.*
Lex, *genitivo* lēgis, *f. lei, condição.* Eâ lege ut, *com a condição que.*
Libens, *m. f. n.* entis, *part. do presente de* Libet. *Vede* Libet.
Libenter (*adv.*), *de boamente, de muito boa vontade.*
Liber, *genitivo* libri, *m. livro.*
Liber, libera, libĕrum, *livre.*
Liberalis, *m. f.* liberāle, *n. liberal, que dá de boa vontade.*
Liberi, liberōrum, *m. pl. os filhos.*

Libĕro, libĕras, āvi, ātum, āre, *livrar*.
Libertas, libertātis, *f. liberdade.*
Libet, libuit *ou* libĭtum est, libēre, *verbo impessoal, agradar.* Anĭmo libenti, *de boa mente.*
Licet, licuit *ou* licitum est, licēre (*impessoal*), *ser licito, ser permittido.*
Ligneus, a, um, *de páu, feito de páu.*
Lignum, i, *n. páu.*
Ligo, as, āvi, ātum, āre, *ligar.*
Limus, i, *m., lama, limo.*
Linea, æ, *f. linha.*
Lingua, æ, *f. lingua.* Proferre linguam, *apresentar a lingua.*
Linio, is, linīvi, linītum, linīre, *untar, esfregar.*
Littus, littŏris, *n. borda, praia.*
Linīvi, *perf. de* Linio.
Locus, i, *m. lugar. No plural* Loca, ōrum, *n.*
Locūtus, a, um, *part. passado de* Loquor, *tendo fallado, tendo dito.*
Longè (*adv.*), *muito.* Longe alius, *muito differente.*
Longinquus, a, um, *afastado.* In longinquum (*subentende-se* locum), *ao longe.*
Longus, a, um, *longo, comprido.*
Loquor, loquĕris, locūtus sum, lŏqui, *dep. fallar.* Loqui cum aliquo, *fallar a alguem.*
Lorīca, æ, *f. courassa.*
Lotus, a, um, *part. passado de* Lavo, *lavado, enxugado.* Facie lota, *tendo enxugado o rosto.*
Luctus, ûs, *m. luto, afflicção.*
Lucem, *accusativo de* Lux.
Ludibrium, ii, *n. ludibrio, mofa, escarneo.* Habere sibi aliquem ludibrio, *zombar de alguem.*
Lugeo, luges, luxi, luctum, lugēre, *chorar, prantear.*
Luna, æ, *f. lua.*
Luo, is, lui, luĕre, *pagar.* Luĕre pœnas, *soffrer o castigo, ser castigado.*
Lux, *genitivo* lūcis, *f. luz.*
Luxi, *perf. de* Lugeo.
Lysias, æ, *m. Lysias, n. pr.*

M

Machabæi, æōrum, *os Machabeus, n. pr.*

Macilentus, a, um, *magro.*
Macte, *vocat. do sing. coragem!* Macte anĭmo, *tende coragem.* Macti, *no plural.*
Macŭla, æ, *f. mácula, mancha.*
Madianitæ, ārum, *m. pl. os Madianitas, povo de Madian, região da Asia.*
Magis (*adv.*), *mais.*
Magnifĭce (*adv.*), *magnificamente.*
Magnifĭcus, a, um, *magnifico.*
Magnitūdo, magnitūdĭnis, *f. grandeza.*
Magnus, a, um, *grande.*
Majestas, majestātis, *f. magestade.*
Major, *m. f.* majus, *n. genitivo* Majōris (*comparat. de* Magnus), *maior.*
Majōres, um, *m. pl. os antepassados.*
Male (*adv.*), *mal.* Precāri male alĭcui, *amaldiçoar a alguem.*
Maledīco, maledīcis, dixi, dictum, maledicĕre, *n. maldizer.*
Maledictum, i, *n. injuria, ultraje.*
Maledĭcus, a, um, *maldizente.*
Malevŏlus, a, um, *malevolo, que quer mal a.*
Malo, mavis, mavult, malui, malle, *querer antes.*
Malum, i, *n. mal, desgraça.*
Malus, a, um, *máu.* Anĭmo malo, *com má intenção.*
Manasses, is, *Manassés, n. pr.*
Mandātum, i, *n. commissão, ordem.*
Mando, as, dāvi, dātum, dāre, *dar ordem.*
Mane (*indecl.*), *manhãa.*
Mane (*adv.*), *manhãa, de manhãa.*
Maneo, es, mansi, mansum, manēre, *n. ficar.*
Manifestus, a, um, *manifesto, evidente.*
Manipŭlus, i, *m. feixe, mólho.*
Manna (*indecl.*), *n. maná.*
Manus, ūs, *f. mão; punho.* Inferre manus violentas alĭcui, *levar mãos violentas contra alguem, maltratar alguem.* Conserĕre manum *ou* manus cum alĭquo, *travar lucta com alguem.*
Mardochæus, i, *m. Mardocheu, n. pr.*
Mare, is, *n. mar.*
Maritus, i, *m. marido.*
Mathathias, æ, *Mathathias, n. pr.*

Mater, matris, *f. mãe.*
Matrimŏnium, ii, *n. casamento.* Accipĕre in matrimonium, *desposar.*
Maturesco, maturescis, maturui, maturescĕre, *n. amadurecer.*
Matūrus, a, um, *maduro; prompto.* Deditio matura, *prompta submissão.*
Maxilla, æ, *f. queixo, queixada.*
Maxĭme (*adv.*), *muito, muitissimo.*
Maxĭmus, a, um (*superl. de* Magnus), muito grande. Maximus natu, *o mais velho.*
Medi, ōrum, *m. pl. os Médos, povo da Media.*
Media, æ, *f. Media, região da Asia.*
Medicamentum, i, *n. remedio.*
Medĭtor, meditāris, tātus sum, tāri, *dep. pensar em, meditar.*
Medius, a, um, *que está no meio.* Habentes Judam medium, *tendo Judas no meio delles.*
Mel, genitivo mellis, *n. mel.* Mel silvestre, *mel selvagem.*
Melior, *m. f.* melius, *n. genitivo* meliōris (*comparat. de* bonus), *melhor.* Revocāre ad mentem meliorem, *chamar a melhores sentimentos.*
Melius (*adv. comparat. de* bene), *melhor.*
Membrāna, æ, *f. pelle desligada.*
Membrāna, ovi, *pellicula do ovo.*
Membrum, i, *n. membro.*
Memĭni, memĭnisti, meminisse, *verbo defectivo, lembrar-se.*
Mĕmor, memŏris, *m. f. que se lembra.*
Memorabĭlis, *m. f.* memorābĭle, *n. memoravel.* Nulla re memorabili gestâ, *não tendo feito cousa alguma memoravel.*
Memoria, æ, *f. memoria, lembrança.*
Mendācium, ii, *n. mentira.*
Mens, *genitivo* mentis, *f. espirito, sentimento.* Venit illis in mentem, *veio-lhes á lembrança.* Revocāre ad mentem meliorem, *chamar a melhores sentimentos.* Redīre ad mentem sanam, *arrepender-se, corrigir-se.*
Mensa, æ, *f. mesa.*
Mensis, is, *m. mez.*
Mentio, ōnis, *f. menção.*

Facĕre mentiōnem, *fallar de.*
Mercātor, ōris, *m. mercador.*
Merces, cēdis, *f. recompensa, salario.*
Merĭto (*adv.*), *com razão, justamente.*
Merĭtum, i, *n. serviço.*
Mesopotāmia, æ, *f. Mesopotamia, região da Asia.*
Messis, is, *f. colheita.*
Met (*particula que se junta aos pronomes* ego, tu, sui).
Metor, āris, tātus sum, tāri, *dep. traçar.*
Metāri castra, *estabelecer o acampamento.*
Metuo, is, tui, tuĕre, *temer, receiar.* Non est quod metuas, *não tens ô que temer.*
Metus, ûs, *m. medo, receio, espanto, temor.*
Meus, a, um, *meu, minha.*
Mi, *vocat de* Meus, a, um.
Mico, as, micui, micāre, *n. brilhar.*
Miles, milĭtis, *m. soldado.*
Milĭto, as, āvi, ātum, āre, *estar na guerra, militar.*
Mille (*indecl.*), *mil.* Millia, ium, *pl. n. mil, milhares.*
Minæ, ārum, *f. pl. ameaças.*
Minĭme (*adv.*), *nada absolutamente, de nenhuma sorte; de modo nenhum.*
Minĭmus, a, um (*superlat. de* Parvus), *o mais pequeno.* Minĭmus natu, *o mais moço.*
Minister, minis'ri, *m. official, empregado, criado.*
Ministro, as, āvi, ātum, āre, *servir.*
Ministrāre alĭcui, *ser o ministro de alguem.*
Minĭtans, *m. f. n.* antis, *ameaçando, que ameaça.*
Minor, *m. f.* minus, *n.* oris, (*comp. de* Parvus), *mais pequeno, menor.*
Minor, āris, ātus sum, āri, *dep. ameaçar.*
Minus (*adv.*), *menos.*
Mirācŭlum, i, *n. prodigio, maravilha.*
Mirans, *m. f. n.* antis, *que admira, admirado.*
Mire (*adv.*), *admiravelmente, maravilhosamente.*
Miror, mirāris, mirātussum, mirāri, *dep. admirar, ficar surprehendido.*
Mirus, a, um, *maravilhoso, prodigioso, admi-*

ravel. Mirum in modum, *de uma maneira prodigiosa*.
Misael, ēlis, *Misaél*, *n. pr.*
Misceo, es, miscui, mixtum, miscēre, *misturar*.
Miser, misĕra, misĕrum, *miseravel*, *desgraçado*.
Misĕre (*adv.*), *miseravelmente*.
Misĕreor, miserēris, misertus sum, miserēri, *dep. ter piedade*.
Miseria, æ, *f. afflicção, desgraça*.
Misericordia, æ, *f. compaixão, piedade*.
Misertus *ou* Miserĭtus, a, um, *part. passado de* Misereor, *que tem compaixão* ou *piedade*.
Misi, *perf. de* Mitto.
Missus, a, um, *part. passado de* Mitto. Lapĭde misso funda, *com uma pedra lançada pela funda*.
Mitigātus, a, um, *part. passado de* Mitĭgo, *abrandado, acalmado*.
Mitis, *m. f.* te, *n. brando*. Consilium mitius, *resolução mais branda*.
Mitto, is, misi, missum, tĕre, *metter, collocar, enviar, deputar, mandar, atirar, lançar*.
Mixtus, a, um, *part. passado de* Misceo, *misturado*.
Modo (*adv.*), *bem depressa, logo, ha pouco*. Non modo, sed etiam, *não só, mas tambem*.
Modus, i, *m. modo, maneira*. In modum, *em fórma*.
Mœrens, *m. f. n.* rentis, *part. do presente de* Mœreo, *triste, afflicto*.
Mœror, ōris, *m. afflição, pezar*.
Mœstitia, æ, *f. tristeza*.
Mōles, is, *f. massa, peso*. Mole corpŏris vasti, *de uma grossura enorme*.
Moneo, es, nui, nĭtum, nēre, *advertir*.
Monitum, i. *n. advertencia, aviso*.
Monĭtus, a, um, *part. passado de* Moneo, *advertido, informado*.
Mons, *genitivo* montis, *m montanha*.
Monumentum, i, *n. monumento*.
Mora, æ, *f. demora, tardança*.
Morbus, i, *m. molestia*.
Mōre, *ablat. de* Mos.
Mōres, um, *m. pl. cos mes, caracter*.
Moriens, *m, f. n.* entis, *part. de* Morior, *morrendo*.

Morior, morĕris, mortuus sum, mŏri, *dep. morrer.*
Moror, moràris, morātus sum, morāri, *dep. retardar, demorar-se, ficar.*
Mors, *genitivo* mortis, *f. morte.*
Morte instante, *approximando-se a morte, nos paroxismos da morte.*
Mortālis, *m. f.* le, *n. mortal.*
Mortuus, a, um, *part. passado de* Morior, *morto.*
Mos, *genitivo* mōris, *m. uso, costume.* More leōnum, *como leões.*
Mosem, *accus. de* Moses.
Moses, is, *Moisés, n. pr.*
Motus, a, um, *part. passado de* Moveo, *tocado, movido, abalado.*
Moveo, es, mōvi, mōtum, vēre, *excitar, abalar, mover.* Bellum motum est, *suscitou-se uma guerra.*
Mox (*adv.*), *dahi a pouco, logo.*
Mulcto, as, āvi, ātum, āre, *punir.*
Mulier, muliĕris, *f. mulher.*
Multitūdo, multitūdĭnis, *f. multidão, grande numero.*
Multo (*adv.*), *muito.*
Multum (*adv.*) *muito.*
Multus, a, um, *numeroso.*
Multi, æ, a, *muitos.*
Mulus, i, *m. macho (animal).*
Munia, munium, *n. pl. funcções, cargos.*
Munĕris, *genit. de* Munus.
Munio, is, īvi, ītum, īre, *fortificar, garantir, proteger.*
Munītus, a, um, *part. passado de* Munio, *fortificado.* Loca parum munīta, *lugares pouco fortificados.*
Munus, munĕris, *n. cargo, funcção, dever, presente.*
Murus, i, *m. muro, muralha.*
Mussĭto, as, āvi, ātum, āre, *fallar baixo.*
Mutilātus, a, um, *part. passado de* Mutĭlo, *mutilado, truncado.*
Muto, as, āvi, ātum, āre, *mudar.*
Mutuus, a, um, *mutuo, reciproco.*

N

Nabuchodonosor, ŏris, *Nabuchodonosor, n. pr.*
Nactus, a, um, *part. pas-*

sado de Nanciscor, *tendo achado.*
Nam *ou* Namque (*conj.*), *porque, com effeito.*
Nanciscor, nanciscĕris, nactus sum, nancisci, *dep. achar.*
Narrandus, a, um, *part. do futuro passivo de* Narro. Res venit narranda nunc, *a cousa se apresenta agora para ser contada.*
Narrāvi, *perf. de* Narro.
Narro, as, āvi, ātum, āre, *contar.*
Nascitūrus, a, um (*em lugar de* natūrus, a, um, *que não se emprega*), *part. do futuro de* Nascor, *devendo nascer, que deve nascer.*
Nascor, nascĕris, natus sum, nasci, *dep. nascer.* Nasci ex aliquo, *nascer de alguem.*
Natālis, *m. f.* le, *n. de nascimento.* Dies natālis, *dia do nascimento.*
Nātio, ōnis, *f. nação, povo.*
Nato, as, āvi, ātum, āre, *nadar.*
Natu, *ablat. de* Natus, ûs, *que se usa só em ablativo.* Natu maxĭmus, *o mais velho;* Natu minĭmus, *o mais moço.*
Natus, a, um, *part. passado de* Nascor, *nascido, de idade de.*
Natus triginta annos, *tendo de idade trinta annos.*
Navis, is, *f. navio.* In modum navis, *em fórma de navio.*
Navo, as, āvi, ātum, āre, *empregar com cuidado.* Navāre opĕram alĭcui, *fazer serviço a alguem.*
Ne (*adv. interrogat. em vez de* an), *por ventura?* Tune es? *es tu?* Valetne? *está elle bom? passa elle bem?*
Ne (*conj.*), *não, que não, para que não, afim de que não.* Ne occīdātur, *que não seja morto.* Ne quis exĭret, *afim de que ninguem sahisse.*
Nec *ou* Neque (*conj.*), *nem, não.*
Necātus, a, um, *part. passado de* Neco, *morto.*
Necdum (*adv.*), *ainda não, nem ainda.*
Necessarius, a, um, *necessario.*
Necessè (*indecl.*), *necessario.*
Necessĭtas, ātis, *f. necessidade, precisão*
Neci, *dat de* Nex.
Neco, as, necāvi *ou* necui,

necātum, necāre, *matar*. Necāre per insidias, *matar por traição*.
Nefarius, a, um, *culpavel, criminoso*.
Nefas (*indecl.*), *que não é permittido*.
Neglectus, a, um, *part. passado de* Neglĭgo, *que foi desprezado*.
Néglĭgo, neglĭgis, neglexi, neglectum, neglĭgĕre, *despresar, omittir*.
Nego, as, āvi, ātum, āre, *dizer que não, recusar, negar*.
Negotium, ii, *n. cousa, negocio*. Dare negotium, *dar commissão*.
Nemo, nemĭnis, *m. ninguem*.
Nempe (*adv.*), *a saber*.
Nepos, nepotis, *m. neto*.
Nequāquam (*adv.*), *de nenhuma sorte, de modo nenhum*.
Neque, *vede* Nec.
Nequeo, nequis, nequīvi, nequire, *não poder*.
Nescio, is, nescivi, nescitum, nescīre, *não saber, ignorar*.
Nescius, a, um, *que não sabe*.
Neve (*conj.* vel ne) *ou que... não*.
Nex, *genitivo* nĕcis, *f. morte violenta*. Dare neci, *fazer morrer*.
Nicānor, oris, *Nicanor, n. pr.*
Nidus, i, *m. ninho*.
Nihil, *n.* (*indecl.*), *nada*.
Nihilomĭnus (*adv.*), *todavia*.
Nihilum, nihĭli, *n. um nada, o nada*. Ducĕre pro nihĭlo, *não terem conta alguma, desprezar*.
Nilus, i, *m. Nilo, rio do Egypto*.
Nimio (*adv.*), *muito*.
Nimium (*adv.*), *muito, com excesso*.
Nimius, a, um, *muito grande, excessivo*.
Ninĭve, es, *f. Ninive, cidade da Assyria*.
Nisi, (*conj.*), *a menos que, se não...*
Nitens, *m. f. n.* tentis, *luzidio, polido; gordo*.
Nitĭdus, a, um, *brilhante, fresco*.
Nobiscum (*em lugar de* cum nobis), *comnosco*.
Noceo, noces, nocui, nocĭtum, nocēre; *n. fazer mal a, prejudicar, ser nocivo*.
Noctu, *ablàt. antigo, durante a noite*.
Nocui, *perf. de* Noceo.
Noēmus, i, *m. Noé, n. pr.*

Noli, *no plur.* Nolīte, *imperativo do verbo* Nolo.
Nolo, nonvis, nolui, nolle, *não querer.*
Nomen, nomĭnis, *n. nome.*
Nomine patris, *em nome de seu pai.*
Nomĭno, as, āvi, ātum, āre, *chamar.*
Non (*adv.*), *não.*
Nonaginta (*indecl.*), *noventa.*
Nondum (*adv.*), *ainda não.*
Nonne (*adv.*), *pois não é? por ventura não é?* Nonne est? *não é?*
Nosco, noscis, nōvi, nōtum, noscĕre, *conhecer.*
Nota, æ, *f. signal, marca, mancha.* Inūrĕre notam, turpitudĭnis, *imprimir uma mancha de deshonra.*
Novem (*indecl.*), *nove.*
Novi, novisti (*ou* nosti), *perf. de* Nosco. Nostīne, *em lugar de* an nosti (*ou* novisti)? *conheces tu?*
Novĭtas, tātis, *f. novidade.*
Novus, a, um, *novo.*
Nox, *genitivo* noctis, *f. noite.*
Nubes, is, *f. nuvem.*
Nubo, nubis, nupsi, nuptum, nubĕre, *casar-se (fallando de uma mulher).*
Nudus, a, um, *nu.* Pedibus nudis, *descalço, com os pés descalços.*
Nullus, a, um, *nenhum.*
Num (*adv.*), *por ventura? si.* Num ego sum? *pois sou eu? sou eu?*
Numen, numĭnis, *n. divindade.*
Numĭna falsa, *divindades fabulosas.*
Numĕro, as, āvi, ātum, āre, *contar.*
Numerōsus, a, um, *numeroso.*
Numĕrus, numĕri, *m. numero.*
Nummus, i, *m. moeda, dinheiro.*
Nunc (*adv.*), *agora, presentemente.*
Nuntio, ās, āvi, ātum, āre, *annunciar.*
Nuntius, ii *m. mensageiro; noticia.*
Nupsi, *perf. de* Nubo.
Nuptiæ, ārum, *f. pl. nupcias, casamento.*
Nuptūrus, a, um, *part. do futuro de* Nubo, *que deve desposar, para desposar.*
Nurus, us, *f. nora.*
Nutans, *m. f. n.* tantis, *part. do presente de* Nuto, *que vacilla.*

Nuto, as, āvi, ātum, are, *vacillar.*
Nutrio, is, īvi, ītum, īre, *criar, nutrir, sustentar.*
Nutrix, nutrīcis, *f. ama.*
Nutus, ûs, *m. vontade.*

O

O! (*interjeição*), *oh!*
Ob (*prep.*), *por causa de.*
Obdormisco, is, obdormīvi, obdormiscĕre, *n. adormecer.*
Obdūco, is, duxi, ductum, dūcĕre, *levar em roda.* Obducĕre nubes cælo, *cobrir o céo de nuvens.*
Obduxĕro, *futuro de* Obdūco.
Obeo, is, obīvi, *ou* obii, obĭtum, obīre, *percorrer.*
Objĭcio, is, objeci, objectum, objicĕre, *expôr.*
Oblātus, a, um, *part. passado de* Offero, *apresentado.*
Oblītus, a, um, *part. passado de* Obliviscor, *tendo esquecido.*
Obliviscor, obliviscĕris, oblītus sum, oblivisci, *dep. esquecer.*
Obrepo, is, obrepsi, obrēptum, obrepĕre, *n. insinuar-se em, introduzir-se em.*
Obruo, is, obrui, obrŭtum, obruĕre, *engulir, esmagar.*
Obrŭtus, a, um, *part. passado de* Obruo.
Obsĕcro, as, āvi, ātum, āre, *supplicar.*
Obsĕquor, obsĕquĕris, obsecūtus sum, obsĕqui, *dep. obedecer.*
Obsĕro, as, āvi, ātum, āre, *fechar com a chave.*
Observans, *m. f. n.* observantis, *que observa.* Observans cultus divini, *que se entrega ao culto divino.*
Observo, as, āvi, ātum, āre, *observar.*
Obses, obsĭdis, *m. refem.*
Obsĭdeo, obsĭdes, obsēdi, obsessum, obsidēre, *sitiar, cercar.*
Obsidio, ōnis, *f. assedio, cerco.*
Obsisto, is, obstĭti, obsistĕre, *resistir, oppôr-se a.*
Obstĭti, *perf. de* Obsisto.
Obstupesco, obstupescis, obstŭpui, obstupescĕre, *n. ser tomado de espanto.*
Obtempĕro, as, āvi, ātum, āre, *entregar-se a, obedecer.*

Obtestor, tāris, obtestātus sum, obtestāri, *dep. conjurar, pedir por Deos.*
Obtŭli, *perf. de* Offĕro.
Obvĕnio, is, obvēni, obventum, obvenīre, *n. chegar.* Somnium obvēnit, *veio um sonho.*
Obviam (*adv.*), *ao encontro.* Ire obviam alĭcui, *ir ao encontro de alguem.*
Obvius, a, um, *que se acha ao encontro de, obvio.*
Occāsio, ōnis, *f. occasião.*
Occīdo, is, occīdi, occīsum, occīdere, *matar.*
Occīsus, a, um, *part. passado de* Occīdo, *morto.*
Occubui, *perf. de* Occumbo.
Occulto, as, āvi, ātum, āre, *occultar.*
Occultātus, a, um, *part. passado de* Occulto, *occultado.*
Occultè (*adv.*), *occultamente, secretamente.*
Occumbo, occumbis, occubui, occubĭtum, occumbĕre, *n. cahir, morrer.*
Occupātus, a, um, *part. passado de* Occŭpo.
Occŭpo, as, āvi, ātum, āre, *apoderar-se de.*
Occurro, is, occurri, occursum, occurrĕre, *n. ir ao encontro.*

Ochosīas, æ, *f. Ochosias, n. pr.*
Ocrea, æ, *f. botta.*
Octo (*indecl.*), *oito.*
Octoginta (*indecl.*), *oitenta.*
Ocŭlus, i, *m. olho.* Conjĭcĕre ocŭlos in, *lançar os olhos sobre.*
Odi, odisti (*defectivo*), odisse, *odiar, aborrecer.*
Odiōsus, a, um, *odioso a, aborrecido de.*
Odium, ii, *n. odio.*
Offendo, is, di, sum, dĕre, *offender, encontrar.* Offendĕre pedĭbus, *tropeçar.*
Offensus, a, um, *part. passado de* Offendo, *offendido, irritado.*
Offĕro, offers, obtŭli, oblātum, offerre, *apresentar, offerecer.*
Officium, ii, *n. dever : attenções.* Colĕre alĭquem omni officio, *honrar alguem com toda a sorte de attenções;* isto é, *ter para com alguem toda a sorte de attenções.* (*Vede* Præstāre). Manēre in officio, *perseverar no dever.*
Olea, æ, *f. oliveira (arvore).*
Olim (*adv.*), *algum dia.*

Oliva, æ, *f. oliveira (arvore).*
Olla, æ, *f. caldeira.*
Omissus, a, um, *part. passado de* Omitto, *omittido.*
Omitto, is, misi, missum, omittĕre, *omittir, desprezar.*
Omnīno (*adv.*), *totalmente.*
Omnĭpŏtens, omnĭpotentis, *m. f. n. todo poderoso, omnipotente.*
Omnis, *m. f.* omne, *n. todo.*
Onus, onĕris, *n. carga, peso, incommodo.*
Ope, *ablativo de* Ops.
Opĕra, æ, *f. serviço.* Opera egregia, *serviço distincto.*
Opĕrio, opĕris, operui, opertum, opĕrīre, *cobrir.*
Opĕris, *genitivo de* Opus.
Opertus, a, um, *part. passado de* Operio. Caput opertum, *cabeça coberta.*
Operui, *perf. de* Operio.
Opes, *genitivo* opum, *f. pl. riquezas; forças.*
Opīmus, a, um, *gordo.*
Oportet, oportuit, oportēre, *impessoal, convir; ser necessario.*
Opperior, opperīris, oppertus sum, opperīri, *dep. esperar.*
Oppetītus, a, um, *part. passado de* Oppĕto.
Oppĕto, oppĕtis, oppetīvi, oppetītum, oppetĕre, *ir ao encontro.* Oppetĕre mortem, *offerecer-se à morte, affronta-la.*
Oppĭdum, i, *n. cidade.*
Opportūnus, a um, *favoravel.*
Oppositus, a, um, *opposto, collocado de fronte.*
Oppressus, a, um, *part. passado de* Opprĭmo, *opprimido, cheio.*
Oppressus somno, *cheio de somno.*
Oppressus mœrōre, *cheio de pezar.*
Opprĭmo, opprĭmis, oppressi, oppressum, opprĭmĕre, *opprimir, encher.*
Ops, *genitivo* opis, *f. soccorro.*
Optābĭlis, *m. f.* optābĭle, *n. desejavel, vantajoso.*
Optĭmus, a, um (*superlat. de* Bonus), *optimo, muito bom, o melhor.*
Optio, ōnis, *f. escolha.* Dare optionem eligendi, *dar a liberdade de escolher.*
Opus, opĕris, *n. obra, trabalho.*

Opus est, *é necessario*. Opus est tibi, *tu necessitas, tu precisas de*.
Ora, æ, *borda, margem*.
Orans, orantis, *m. f. n. part. do presente de* Oro, *rogando, que roga*.
Orāvi, *perf. de* Oro.
Orbasti, *em lugar de* Orbavisti.
Orbis, is, *m. universo*. Orbis terrarum, *o mundo inteiro*.
Orbo, as, āvi, orbātum, āre, *privar*.
Orbus, a, um, *privado*. Orbus libĕris, *que perdeu seus filhos*. Orbus utroque parente, *que perdeu pai e mãi*.
Ordo, ordĭnis, *m. ordem, disposição, fileira*. Servāre ordĭnem, *guardar as fileiras*.
Orior, ŏrĭris, ortus sum, orīri, *dep. sahir de, tirar sua origem; suscitar-se*.
Ornamentum, i, *n. ornamento*.
Orno, as, āvi, ātum, āre, *ornar*.
Oro, oras, āvi, ātum, orare, *pedir, rogar*.
Ortus, a, um, *part. passado de* Orior, *tendo-se suscitado*. Altercatione orta, *tendo-se suscitado uma disputa*.
Os, *genitivo* ōris, *n. bocca; bico de passaro*. Os putei, *bocca do poço*.
Os, *genitivo* ossis, *n. osso, ossada*.
Oscŭlor, osculāris, osculātus sum, osculāri, *dep. abraçar, beijar*.
Osīas, æ, *Osias, n. pr.*
Ostendo, ostendis, ostendi, ostensum, ostendĕre, *mostrar*.
Ostium, ii, *n. porta*.
Ovicŭla, æ, *f. ovelhinha*.
Ovis, is, *f. ovelha*.
Ovum, i, *n. ovo*.

P

Pace, *ablat.* de Pax.
Pæne (*adv.*) *quasi*.
Palæstina, æ, *Palestina, região da Asia*.
Palam (*adv.*), *abertamente*.
Palātum, i, *n. paladar*.
Palea, æ, *f. palha*.
Pallium, ii, *n. manto, capa*.
Palmes, palmĭtis, *m. ramo de vinha*.
Palpĭto, as, āvi, ātum, āre, *palpitar*.
Palus, palūdis, *f. lagôa*.
Palus, i, *m. estaca, páu agudo, cêpo*.

Panis, panis, *m. pão.*
Par, *genitivo* paris, *n. um par.*
Par, *m. f. n.* paris, *igual, semelhante.*
Paradīsus, i, *m. paraiso.*
Parātus, a, um, *part. passado de* Paro, *preparado, prompto a.*
Parāvi, *perf. de* Paro.
Parco, is, peperci, parcĭtum parcĕre, *n. poupar.*
Parentes, rentum, *m. pl. paes, avós, maiores.*
Pareo, es, parui, parĭtum, parēre, *n. obedecer.*
Pari, *dat. de* Par.
Paries, parietis, *m. parede.*
Paries, 2ª. *pessoa do futuro de* Pario.
Pario, paris, pepĕri, partum, *e* parĭtum, parĕre, *dar á luz.*
Parĭter (*adv.*), *igualmente.*
Parĭtūrus, a, um, *part. do futuro de* Pario.
Paro, as, āvi, ātum, āre, *preparar, apromptar.*
Pars, *genitivo* partis. *f. parte.* Dimidia pars, *metade.*
Partus, ûs, *m. parto.* Uno partu (*abl.*), *de um só parto.*
Parui, *perf. de* Pareo.
Parum (*adv.*), *pouco, um pouco.*
Parumper (*adv.*), *um pouco.*
Parvi (*subentende-se pretii*), *pouco.*
Parvŭlus, a, um, *muito pequeno.*
Parvus, a, um, *pequeno.*
Pasco, pascis, pavi, pastum, ĕre, *pastar, apascentar.*
Pascor, pasceris, pastus sum, pasci, *dep. pastar.*
Passim (*adv.*), *a cada passo, aqui e ali.*
Passus, a, um, *part. passado de* Patior, *que soffreu.*
Pastor, toris, *m. pastor.*
Pastorālis, *m. f.* pastorāle, *n. de pastor.* Pedum pastorāle, *cajado de pastor.*
Patens, *m. f. n.* tentis, *part. do presente de* Pateo, *aberto.* Patens recessu vasto, *cuja profundeza era vasta.*
Pateo, es, patui, patēre, *n. estar aberto.*
Pater, patris, *m. pai.*
Paternus, a, um, *paternal, de pai.*
Pātienter (*adv.*), *pacientemente, com paciencia.*
Patientia, æ, *f. paciencia.*

Patior, patĕris, passus sum, pati, *dep. soffrer.*
Patre, *ablat. de* Pater.
Patria, æ, *f. patria, paiz natal.*
Pauci, paucæ, pauca (*adj. plur.*), *pouco; em pequeno numero.*
Paulātim (*adv.*), *pouco a pouco.*
Paulo (*adv.*), *um pouco.*
Pauper, paupĕris, *m. f. n. pobre.*
Pax, *genitivo* pācis, *f. paz.*
Peccātum, i, *n. peccado, falta.*
Pecco, as, āvi, ātum, āre, *peccar, commetter falta.*
Pecŏre, *ablat. de* Pecus.
Pectus, pectŏris, *n, peito, ventre.*
Pecunia, æ, *f. dinheiro.*
Pecus, pecŏris, *n. animal; ovelha, rebanho; gado.*
Pede, *ablat. de* Pes.
Pedes, pedĭtis, *m. soldado de infantaria.*
Pedĭtes, pedĭtum, *m. pl. infantaria.*
Pedum, i, *n. cajado.*
Perfēci, *perf. de* Perficio.
Pejor, *m. f.* pejus, *n. genit.* pejōris (*comparativo de* Malus), *peior.*
Pellĭcio, pellĭcis, pellexi, pellectum, pellĭcĕre, *attrahir, solicitar a.*
Pellis, is, *f. pelle.*
Pello, is, pepŭli, pulsum, pellĕre, *expulsar.*
Pendens, entis, *m. f. n. part do presente de* Pendo, *suspenso, que pende.*
Pendeo, es, pependi, pensum, pendere, *n. estar suspenso.*
Pendo, is, pependi, pensum, pendĕre, *pagar.* Pendĕre tribūtum, *pagar tributo.*
Penes (*prepos.*), *em poder de.* Victoria fuit penes Davĭdem, *a victoria esteve em poder de David.*
Penĭtus (*adv.*), *profundamente, inteiramente.*
Pensĭto, as, āvi, ātum, āre, *pagar.*
Peperci, *perf. de* Parco.
Pepĕri, *perf. de* Pario.
Per (*preposição*), *por, durante, á travez.* Per te, *por intermedio de ti.*
Peractus, a, um, *part. passado de* Perăgo, *acabado.*
Perăgo, perăgis, pērēgi, peractum, peragĕre, *acabar.*
Perăgro, perăgras, peragrāvi, peragrātum, āre, *percorrer.*

Percello, is, percŭli, perculsum, percellĕre, *ferir*. Perculsus terrōre, *ou* metu, *ferido de espanto*.
Percĭtus, a, um, *part. passado de* Percieo. Percĭtus furōre, *transportado de furor*.
Perconctor, perconctāris, tātus sum, perconctāri, *dep. informar-se, perguntar*.
Percŭli, *perf. de* Percello.
Perculsus, a, um, *part. passado de* Percello, *ferido, tomado*.
Percussus, a, um, *part. passado de* Percutio, *ferido*.
Percŭtio, percŭtis, percussi, percussum, percŭtĕre, *ferir*.
Perdĭdi, *perf. de* Perdo.
Perdĭtus, a, um, *part. passado de* Perdo, *perdido*. Moribus perdĭtis, *de costumes dissolutos*.
Perdo, is, perdĭdi, perdĭtum, perdĕre, *destruir, perder*.
Perennis, *m. f.* perenne, *n. perpetuo*.
Pereo, peris, perii, perĭtum, perīre, *n. perecer*.
Perfeci, *perf. de* Perficio.
Perferendus, a, um, *part. do futuro da voz passiva de* Perfero, *devendo ser levado*, ou *supportado, para ser levado*, ou *supportado*.
Perfero, perfers, pertŭli, perlātum, perferre, *levar, supportar*.
Perficio, perfĭcis, fēci, fectum, perficĕre, *executar, acabar*.
Pergo, is, perrexi, perrectum, pergĕre, *dirigir-se, ir, continuar*.
Perhumānĭter (*adv.*), *com muita bondade*.
Periculosus, a, um, *perigoso*.
Pericŭlum, i, *n. perigo*.
Perĭmo, perĭmis, perēmi, peremptum, perĭmĕre, *entregar á morte*.
Perĭtus, a, um, *habil*. Perĭtus artis *habil em uma arte*.
Perlustro, as, āvi, ātum, āre, *percorrer, visitar*.
Permotus, a, um, *part. passado de* Permoveo, *tocado, movido*.
Permŏveo, permŏves, mōvi, mōtum. permovēre, *tocar, mover, abalar*.
Perniciosus, a, um, *pernicioso*.
Pernoctāvi, *perf. de* Pernocto.
Pernocto, as, āvi, ātum, āre, *n. passar a noite, pernoitar*.

Perobscūrus, a, um, *muito escuro.*
Perpetuus, a, um, *eterno.*
Perrexi, *perf. de* Pergo.
Persæ, ārum, *m. pl. os Persas, povo da Asia.*
Persecūtus, a, um, *part. passado de* Persequor.
Persequor, persequeris, persecutus sum, persequi, *dep. seguir, continuar, perseguir.*
Persevero, as, āvi, ātum, āre, *perseverar, insistir.*
Persolvo, is, persolvi, persolūtum, persolvere, *pagar.*
Perspectus, a, um, *part. passado de* Perspicio, *conhecido.*
Perspicio, perspĭcis, persspexi, perspectum, perspicere, *ver, conhecer.*
Persto, as, perstĭti, perstĭtum, perstāre, *n. persistir, ficar.*
Perstrĕpo, perstrĕpi, perstrĕpui, perstrepĭtum, perstrepĕre, *n. resoar.*
Persuādeo, persuādes, persuāsi, persuāsum, persuadēre, *persuadir.*
Pertæsus, a, um, *part. passado do verbo impessoal* Pertædet, *aborrecido.*
Perterreo, es, perterrui, perterrĭtum, perterrere, *atterrar, espantar.*
Perterrĭtus, a, um, *part. passado de* Perterreo, *atterrado, espantado.*
Pertinācia, æ, *f. insistencia, resistencia.*
Pertineo, pertĭnes, pertinui, pertinere, *estender-se, ir até a.* Pertinere ad cœlum, *ir até o ceo.*
Pertraho, pertrăhis, traxi tractum, trahĕre, *arrastar.*
Pertraxi, *perf. de* Pertrăho.
Pertŭli, *perf. de* Perfĕro.
Perturbātus, a, um, *part. passado de* Perturbo, *perturbado.*
Perveni, *perf. de* Pervenio.
Pervenio, is, pervēni, perventum, pervenīre, *n. chegar.*
Pervius, a, um, *aberto.* Iter pervium, *caminho livre.*
Pes, *genitivo* pedis, *m. pé.*
Pessĭmus, a, um (*superlat. de* Malus), *pessimo, muito máu.*
Petii, *ou* petīvi, *perf. de* Peto.
Peto, petis, petīvi, petītum, petĕre, *pedir; ir.* Petĕre regionem, *ir a um paiz.*
Phalĕræ, ārum, *f. pl. jae-*

zes, arreios de cavallos.
Pharao, ōnis, *Pharaó, n. pr.*
Pharĕtra, æ, *f. aljava.*
Philistæi, orum, *os Philisteus, povo.*
Pice, *ablat. de* Pix.
Pie (*adv.*), *com piedade.*
Pietas, ātis, *f. piedade.*
Pilosus, a, um, *coberto de pellos.*
Pincerna, æ, *m. copeiro.* Præfectus pincernārum, *copeiro-mór.*
Pinguis, *m. f.* pingue, *n. gordo.*
Piscis, is, *m. peixe.*
Pistor, pistoris, *m. padeiro.* Præfectus pistōrum, *padeiro mór.*
Pix, *genitivo* picis, *f. péz.*
Placātus, a, um, *part. passado de* Placo, *apaziguado, aplacado.*
Placeo, es, placui, placĭtum, placēre, *n. agradar, ser agradavel.*
Placĭde (*adv.*), *tranquillamente.*
Placĭdus, a, um, *tranquillo, pacifico.*
Placui, *perf. de* Placeo.
Plaga, æ, *f. praga, flagello, ferida.*
Planctus. ûs, *m. gemido, pranto.*
Planctu magno, *com grandes gemidos.*
Plane (*adv.*), *inteiramente.*
Planta, æ, *f. planta.*
Plaustrum, i, *n. carro.*
Plebecŭla, æ, *f. povo miudo, plebe.*
Plebs, *genit.* plebis, *f. povo.*
Plecto, plectis, plexi, plexum, plectĕre, *punir.* Plectĕre morte, *punir com a morte.*
Plenus, a, um, *cheio.*
Plures, *m. f.* plura, *n.* (*adj. plur.*), *muitos, grande numero.*
Plurĭmum (*adv.*), *muito.*
Plurĭmus, a, um, *muito.* Plurĭma verba, *muitas palavras.*
Pluris (*subentende-se* pretii), *mais.*
Plus (*adv.*), *mais.* Plus æquo, *muito.*
Pluvia, æ, *f. chuva.*
Pœna, æ, *f. pena, castigo.* Dare *ou* luere pœnam, *soffrer o castigo, ser castigado.*
Pœnitentia, æ, *f. arrependimento.*
Pœnĭtet, pœnituit, pœnitēre (*verbo impessoal*), *arrepender-se.*
Pollĭcens, centis, *m. f n. part. do presente de* Polliceor.
Polliceor, cēris, pollicĭtus

sum, ceri, *dep. prometter.*
Polluo, is. pollui, pollūtum, luĕre, *manchar, nodoar.*
Pompa, æ, *f. pompa, triumpho.*
Pompeius, ii, *Pompeu, n. pr.*
Pondus, dĕris, *n. peso.*
Ponīto, *imperat. de* Pono.
Pono, īs, pŏsui, posītum, ponĕre, *collocar, pôr.*
Pontīfex, pontifīcis, *m. Pontifice, grande sacerdote.*
Poposci, *perf. de* Posco.
Popŭlus, i, *m. povo.*
Porrexi, *perf. de* Porrīgo.
Porrīgo, porrīgis, porrexi, porrectum, rrigĕre, *apresentar.*
Porro (*adv.*), *ora; certamente.*
Porta, æ *f. porta.*
Portendo, is, di, tentum, dĕre, *apresentar, annunciar.*
Porto, as, āvi, ātum, āre, *levar.*
Posco, poscis, poposci, poscĕre, *pedir.*
Posītus, a, um, *part. passado de* Pono, *collocado, posto.*
Posse, *infinito de* Possum.
Possum, potes, potui, posse, *poder.* Posse plurīmum apud aliquem, *gozar do favor de alguem, ter muito prestigio sobre alguem.*
Post (*prep.*), *depois, atraz.*
Postea (*adv.*), *depois disto, ao depois.*
Postĕri, ōrum, *m. pl. os descendentes.*
Postis, is, *m. umbreira.*
Postquam (*conj.*), *depois que.*
Postrēmo (*adv.*), *emfim, em ultimo lugar.*
Postremus, a, um, *ultimo.*
Postridie (*adv.*), *no dia seguinte.*
Postulātio, ōnis, *f. pedido.*
Postulātum, i, *n. pedido.*
Postŭlo, as, āvi, ātum, āre, *pedir.*
Posui, *perf. de* Pono.
Potentia, æ, *f. poder.*
Potes, 2.ª *pessoa de* Possum.
Potestas, tātis, *f. poder.* Tradĕre in potestātem alicūjus, *entregar ao poder de alguem.* Facere potestātem alīcui, *conceder permissão a alguem.*
Potior, potīris, potītus sum, potīri, *dep. apoderar-se de.* Potīri solio, *subir ao throno, ou (segundo o sentido), gozar do*

throno. Potīri victoria, *ganhar a victoria.*

Potītus, a, um, *part. passado de* Potior, *tendo-se apoderado de.*

Potius (*adv.*) *antes.* Potius quam *antes que.*

Potui, *perf. de* Possum.

Potus, ûs, *m. bebida.* Dare potum, *dar a beber.*

Præ (*prep.*), *em comparação de; acima de, mais que.*

Præbeo, es, bui, bĭtum, bere, *fornecer, dar.*

Præbitūrus, a, um, *part. de futuro de* Præbeo.

Præbui, *perf. de* Præbeo.

Præceps, præcipĭtis, *m. f. n. que se precipita.* Cursus præceps, *carreira precipitada.*

Preceptum, i, *n. lição, instrucção, preceito.*

Præcīdo, is, di, cīsum, dĕre, *cortar.*

Præcĭpio, is, cepi, ceptum, cipĕre, *ordenar.*

Præcipue (*adv.*) *principalmente, sobre tudo.*

Præcīsus, a, um, *part. passado de* Præcīdo, *cortado.*

Præclārus, a, um, *bello, brilhante.*

Præcucurri, *perf. de*

Præcurro, is, præcucurri, præcursum, præcurrere, *n. correr adiante.*

Præda, æ, *f. despojo.*

Prædīco, is, xi, ctum, prædīcere, *predizer.*

Prædĭtus, a, um, *dotado.*

Prædixi, *perf. de* Prædīco.

Præeo, is, īvi, itum, īre, *n. preceder, ir adiante*

Præfectus, i, *m. o que está á testa, ou á frente de algum encargo.*

Præfero, præfers, prætŭli, prælātum, præferre, *levar diante de si.*

Præfĭcio, præfĭcis, præfēci, præfectum, præficere, *pôr á frente de...*

Prælium, ii, *n. batalha.* Committĕre prælium, *travar combate.*

Præmīsi, *perf. de* Præmitto.

Præmitto, is, mīsi, missum, ttere, *mandar adiante.*

Præmium, ii, *n. recompensa.*

Præmonĭtus, a, um, *part. passado de* Præmoneo, *advertido antes.*

Prœnosco, is, novi, scĕre, *conhecer antes.*

Præscio, is, scīvi, scitum, scīre, *prever.*

Præsens, entis, *m. f. n. presente.* Me presente,

em minha presença.

Præsertim (*adv.*), *sobretudo, principalmente.*

Præsidium, ii, *n. soccorro, protecção.* Esse præsidio alicui, *soccorrer, proteger alguem.*

Præsto, as, stiti, stitum, stāre, *fazer, executar.* Præstāre officium, *cumprir um dever; fazer um serviço.*

Præsum, præes, præfui, præesse, *estar á frente.*

Præter (*adv.*), *além, excepto.*

Prætereo, præterĭs, præterii, præterĭtum, præterīre *passar além.*

Prandium, ii, *n. jantar.*

Pravus, a, um, *máu, criminoso.*

Preces, cum, *f. plur. preces.* Fundere preces, *fazer preces, supplicas.*

Precor, precāris, cātus sum, āri, *dep. pedir.* Precari fausta, *desejar felicidades a.* Precāri alicui omnia prospĕra, *desejar a alguem toda a sorte de felicidades.* Precāri bene alicui, *bemdizer a alguem.*

Premo, is, pressi, pressum, premĕre, *instar, apertar, opprimir.*

Pretiosus, a, um, *precioso.*

Pretium, ii, *n. preço; salario.*

Primo (*adv.*), *primeiramente, ao principio.*

Primogenĭtus, i, *m. o mais velho.* Jus primogenĭti, *o direito de primogenitura.*

Primus, a, um, *primeiro, o primeiro que.*

Princeps, princĭpis, *m. f. o primeiro, o chefe.*

Prior, *m. f.* prius, *n. o primeiro* (*fallando de dous*).

Pristĭnus, a, um, *antigo*

Prius (*adv.*), *antes.* Prius quam, *antes que.*

Pro (*prep.*), *por, a favor de, em lugar de; segundo.*

Probrum, i, *n. injuria, vergonha.*

Procēdo, is, cessi, cessum, dĕre, *n. dirigir-se.*

Processi, *perf. de* Procēdo.

Procul (*adv.*), *longe de, longe, ao longe.*

Procurātio, ōnis, *f. cuidado, administração.*

Prodeo, is, ii, *ou* īvi, ĭtum, dīre, *n. sahir, ir.*

Prodigium, ii, *n. prodigio.* Edĕre prodigium, *fazer um prodigio*

Prodii, *perf. de* Prodeo.
Prodo, is, dĭdi, dĭtum, dĕre, *trahir*; *entregar*.
Prodūco, is, duxi, ductum, ducĕre, *fazer apparecer; produzir; prolongar*.
Profānus, a, um, *profano*.
Profecto (*adv.*), *certamente*.
Profectus, a, um, *part. passado de* Proficiscor, *partido*.
Profĕro, profers, tŭli, lātum, ferre, *produzir*, *tirar*. Proferre verba, *pronunciar palavras*.
Proficiscor, proficiscĕris, profectus sum, proficisci, *dep. partir*.
Proflīgo, as, āvi, ātum, āre, *derrotar*, *bater*.
Profundo, is, fūdi, fūsum, profundĕre, *derramar*. Profundĕre lacrimas, *derramar lagrimas*. Profundĕre vitam, *sacrificar a vida*.
Progenies, ei, *f. raça*.
Progrĕdior, progrĕdĕris, progressus sum, progrĕdi, *dep. dirigir-se para, marchar contra*.
Prohĭbeo, prohĭbes, bui, bĭtum, prohibere, *prohibir*.
Prohibui, *perf. de* Prohibeo.
Projicio, projĭcis, jeci, jectum, jicĕre, *lançar*, *arremessar*.
Proles, is, *f. posteridade*.
Promiscuus, a, um, *confuso*. Vulgus promiscuum, *populaça*. Cædes promiscua, *matança feita sem distincção alguma*.
Promīsi, *perf. de* Promitto.
Promissum, i, *n. promessa*. Stāre promissis, *ser fiel ás suas promessas*.
Promissus, a, um, *part passado de* Promitto.
Promitto, is, mīsi, missum, tĕre, *deixar crescer*; *prometter*, *assegurar*.
Pronus, a, um, *curvado para diante*.
Propāgo, as, āvi, ātum, āre, *estender*, *multiplicar*.
Prope (*prep.*), *perto*, *proximo*, *ao pé de*. Propius, *mais perto*.
Properāvi, *perf. de*
Propĕro, as, āvi, ātum, āre, *n. apressar-se*, *correr precipitadamente*.
Prophēta, æ, *m. Propheta*.

Propinquus, a, um, *proximo, vizinho.*
Propitius, a, um, *favoravel.*
Propono, is, proposui, propositum, proponĕre, *pôr adiante, propôr.*
Propositus, a, um, *part. passado de* Propono, *posto adiante, proposto, annunciado.* Pœna mortis proposita, *tendo-lhe sido declarada a pena de morte*; e melhor : *tendo ameaçado com a pena de morte.*
Proposui, *perf. de* Propōno.
Proprius, a, um, *proprio, peculiar a.*
Propter (*prep.*), *por causa de; ao pé de* Propter puteum, *ao pé do peço.*
Prōpterea quod (*conj.*), *por isso que.*
Prosĕquor, sequĕris, secūtus sum, sĕqui, *dep. continuar, proseguir.*
Prosper, prospĕra, prospĕrum, *feliz.*
Prospĕre (*adv.*), *felizmente.*
Prospexi, *perf. de*
Prospĭcio, prospĭcis, spexi, spectum, spicĕre, *olhar, ver de longe.*
Prosterno, nis, stravi, strātum, prosternĕre, *lançar por terra, derrubar.*
Prostrāvi, *perf. de* Prosterno.
Prosum, prōdes, profui, prodesse, *n. servir, ser util.*
Protendens, dentis, *m. f. n. part. do pres. de* Protendo, *estendendo.*
Protendo, is, di, sum, *ou* tum, dĕre, *estender para diante.*
Protŭli, *perf. de* Profĕro.
Providentia, æ, *f. providencia.*
Provĭdeo, provĭdes, vĭdi, vĭsum, dere, *provêr, fornecer.* Providere sibi, *fornecer-se.*
Provincia, æ, f. *provincia.*
Provŏcans, cantis, *m. f. n. part. do pres. de* Provŏco, *provocado, provocador.*
Provŏco, provŏcas, āvi, ātum, āre, *provocar, desafiar.*
Proxĭmus, a, um, *proximo.*
Proxĭmus morti, *quasi a morrer.*
Prudens, dentis, *m. f. n. prudente, avisado.* Feci prudens, *obrei com reflexão.*
Prudentia, æ, *f. prudencia.*
Publĭcus, a, um, *publico.*
Pudet, puduit, pudĕre (*ver-*

bo impessoal), *ter vergonha.*
Puella, æ, *f. rapariga.*
Puer, puĕri, *m. creança.* A puero, *desde a infancia.*
Puerīlis, *m. f.* puerīle, *n. pueril, que se resente da infancia.*
Puerŭlus, i, *m. creancinha.*
Pugna, æ, *f. combate.* Pugna commissa, *combate travado.*
Pugno, as, āvi, ātum, āre, *combater, luctar.* Pugnarunt, *em lugar de* pugnavērunt. Pugnātum est acrīter, *combateu-se vivamente.*
Pulcher, pulchra, pulchrum, *lindo, bello.*
Pulchritūdo, pulchritudĭnis, *f. belleza.*
Pulmentum, i, *n. guizado.*
Pulso, as, āvi, ātum, āre, *empurrar, bater.* Pulsāre citharam, *tocar harpa.*
Pulsus, a, um, *part. passado de* Pello, *expulso.*
Purgo, as, āvi, ātum, āre, *limpar.*
Purgāre se, *justificar-se.*
Purpureus, a, um, *de purpura.* Vestis purpurea, *vestido de purpura.*
Purus, a um, *puro.* Auro puro (*ablat.*), *de ouro puro.*
Putans, tantis, *m. f. n. part. do presente de* Puto, *pensando, que pensa.*
Puteus, putei, *m. poço.*
Putĭphar, phāris, *Putiphar, n. pr.*
Puto, as, āvi, ātum, āre *pensar, crer.*

Q

Qua (*adv.*), *por onde.*
Quadraginta (*indecl.*), *quarenta.*
Quæro, is, sīvi, sītum, rĕre, *procurar; perguntar; tirar.*
Quæso (*verbo defectivo*), *eu te rogo.*
Quæstio, ōnis, *f. questão, pergunta.*
Quam, *accusat. de* Qui.
Quàm (*conj.*), *que, do que, quanto.*
Quam ob causam, *ou* Quam ob rem, *pelo que por isso.*
Quamprīmum (*adv.*), *o mais cedo.*
Quandiu (*adv.*), *emquanto.*
Quando (*conj.*), *quando. Vede* Si.
Quanquam (*conj.*), *posto que, ainda que.*

Quantum (*adv.*), *que, quanto....*
Quantus, a, um, *quão grande.*
Quapropter (*conj.*), *pelo que.*
Quare (*adv.*), *porque; pelo que.*
Quartus, a, um, *quarto.*
Quasi (*adv.*), *como, como se.*
Quem, *accusat. de* Qui.
Quercus, cûs, *f. carvalho (arvore).*
Quĕror, querĕris, questus sum, quĕri, *dep. queixar-se.*
Questus, ûs, *m. queixa.*
Qui, quæ, quod, *que, qual.*
Quia (*conj.*), *por que.*
Quibuscum, *em lugar de* Cumquibus, *com quem, com os quaes.*
Quid, *neutr. de* Quis, *que.*
Quidam, quædam, quoddam, *certo, um, algum.*
Quidem (*adv.*), *na verdade.*
Quidquam, *vede* Quisquam.
Quies, quietis, *f. repouso, somno.*
Quiesco, escis, quiēvi, quiētum, quiescĕre, *n. repousar, adormecer.* Quiēvit morte placidâ, *morreu tranquillamente.*
Quievi, *perf. de* Quiesco.
Quin (*conj.*), *que não; porque não?*
Quindecim (*indecl.*), *quinze.*
Quinque (*indecl.*), *cinco.*
Quintŭplum (*adv.*), *cinco vezes tanto.*
Quintus, a, um, *quinto.*
Quis, quæ, quod, *ou* quid, *quem?*
Quisnam, quænam, quodnam, *ou* quidnam, *quem?*
Quisquam, quæquam, quodquam, *ou* quidquam, *algum.* Nec quisquam est, *não ha pessoa alguma.* Nec nocuit quidquam, *não fez mal algum.*
Quisque, quæque, quodque, *cada um.*
Quisquis, quidquid, *quem quer que.* Quisquis ille est, *quem quer que elle seja.*
Quò (*adv.*), *para onde.*
Quo *em lugar de* Ut (*conj.*) *afim de que.*
Quocumque, *em qualquer lugar que.*
Quod, *neutr. de* Qui.
Quod (*conj.*), *que, porque.*
Quomŏdo (*adv.*), *como?* Quomŏdo se habent, *como passão.*
Quonam, *ablat. de* Quisnam.

Quoniam (*conj.*), *pois que, já que.*
Quoque (*conj.*), *tambem.*
Quorsum (*adv.*), *a que.* Quorsum respectāt, *a que tende a cousa*, ou *a que se dirige a cousa.*
Quos, *accusat. plur. de* Qui.
Quotannis (*adv.*), *todos os annos.*
Quotidiānus, a, um, *quotidiano, diario, de cada dia.*
Quotidie (*adv.*), *todos os dias.*
Quoties (*adv.*), *todas as vezes que.*
Quum (*conj.*), *pois que, logo que, como, no tempo em que; ainda que, posto que.* Quadam die quum, *um dia em que..*, Tempus erit quum, *tempo virá em que* (*).

R

Rachel, ēlis, *Rachel, n. pr.*
Radix, dīcis, *f. raiz.* Ad radīces montis, *ao pé da montanha, na falda do monte.*

(*) *Escreve-se tambem* cum, *em lugar de* quum.

Rages, gis, *f. vede* Rhages.
Raguel, ēlis, *Raguel, n. pr.*
Ramus, i, *m. ramo.*
Raphael, ēlis, *Raphael, n. pr*
Rapio, is, rapui, raptum, rapĕre, *roubar, tirar.*
Raptum, i, *n. roubo.* Vivĕre ex rapto, *viver de roubo.*
Rapui, *perf. de* Rapio.
Ratus, a, um, *part. passado de* Reor, *crendo, julgando, persuadido.*
Rea, æ, *f. ré, culpada.*
Rebecca, æ, *Rebecca, n. pr.*
Rebello, as, āvi, ātum, āre, *n. revoltar-se.*
Rebus, *ablat. do pl. de* Res.
Recēdo, is, cessi, cessum, dĕre, *n. retirar-se.*
Recens, *m. f. n.* centis, *novo, recente.*
Recens (*adv.*), *novamente* Recens natus, *recem-nascido.*
Recēpi, *perf. de* Recipio.
Receptus, a, um, *part. passado de* Recipio. Robur receptum, *força recobrada.*
Recessus, ûs, *m. profundidade.*
Recessus vastus, *vasta profundidade.*

Recĭdo, is, cĭdi, casum, cĭdĕre, *n. recahir.*
Recĭpio, recĭpis, cēpi, ceptum, cipĕre, *receber; recobrar.* Recipĕre visum, *recobrar a vista;* recipĕre anĭmum, *voltar a si;* recĭpĕre se, *retirar-se.*
Reconcĭlio, as, āvi, ātum, āre, *reconciliar.* Reconciliāri (*passivo*) alĭcui, *reconciliar-se com alguem.*
Recondo, is, dĭdi, dĭtum, dĕre, *encerrar, apertar.*
Recordor, dāris, dātus, sum, dāri, *dep. recordar-se.*
Rectè (*adv.*), *bem.*
Rectus, a, um, *direito, justo.*
Recupĕro, recupĕras, āvi, ātum, āre, *recuperar.*
Reddo, is, dĭdi, dĭtum, dĕre, *restituir, remetter.*
Redeo, redis, ĭvi, ĭtum, īre, *n. voltar, regressar.* Redīre in gratiam, *reconciliar-se.*
Rediens, *m. f. n.* redeuntis, *part. do pres. de* Redeo, *voltando, que volta.*
Redūco, redūcis, reduxi, reductum, redūcĕre, *conduzir,*
Refēci, *perf. de* Reficio.
Refero, refers, retŭli, relātum, referre, *referir, ganhar.* Referre gratiam, *recompensar.* Referre victoriam, *ganhar a victoria.*
Refĭcio, refĭcis, refēci, refectum, reficĕre, *restabelecer.*
Refluo, is, refluxi, refluxum, refluĕre, *retomar a sua carreira, o seu curso.*
Rege, *ablat. de* Rex.
Regia, æ. *f. palacio.*
Regīna, æ, *f. rainha.*
Regio, ōnis, *f. paiz, região.*
Regis, *genit. de* Rex.
Regius, a, um, *real.* Majestas regia, *a magestade real.*
Regno, as, āvi, ātum, āre, *n. reinar.*
Regnum, i, *n. reino, realeza, throno.*
Rego, regis, rexi, rectum, regĕre, *governar.*
Regrĕdior, regredĕris, regressus sum, regrĕdi, *regressar, tornar a entrar.*
Regressus, a, um, *part. passado de* Regredior, *tendo tornado a entrar.*
Regum, *genit. do pl. de* Rex.

Reipsa (*adv.*), *effectivamente*, *com effeito*, *na realidade*.
Rejeci, *perf. de* Rejicio.
Rejectus, a, um, *part. passado de* Rejicio, rejicis, rejeci, rejectum, rejicĕre, *rejeitar*.
Relictus, a, um, *part. passado de* Relinquo.
Religio, ōnis, *f. religião*.
Religiosus, a, um, *religioso*, *que tem religião*.
Relinquo, relinquis, relīqui, relictum, relinquĕre, *deixar*, *desamparar*.
Relīquus, a, um, *o resto*. Relīqua vita, *o resto da vida*.
Reluctans, tantis, *m. f. n. part. do presente de* Reluctor, *que resiste*.
Remăneo, remănes, remansi, remansum, remanēre, *n. ficar*, *restar*. Remanēre domi, *ficar em casa*.
Remīgro, remīgras, āvi, ātum, āre, *regressar*.
Remitto, is, mīsi, missum, ttĕre, *reenviar*.
Remunĕro, remunĕras, āvi, ātum, āre, *recompensar*.
Renui, *perf. de* Renuo.
Renuntio, as, āvi, ātum, āre, *referir*.
Renuo, is, renui, renūtum, renuĕre, *recusar*.
Reor, rēris, ratus sum, rēri, *dep. crer*, *julgar*.
Rependo, is, pendi, pensum, dĕre, *dar*. Rependĕre grates, *vede* Grates.
Repĕrio, repĕris, repĕri, repertum, reperīre, *achar*.
Repertus, a, um, *part. passado de* Repĕrio, *achado*.
Repetītus, a, um, *part. passado de* Repeto, *repetido*. Ictibus repetītis, *a golpes redobrados*, *repetidos*.
Repōno, repōnis, posui, posĭtum, ponĕre, *tornar a pôr*, *remetter*.
Reporto, as, āvi, ātum, āre, *tornar a levar*, *ganhar*.
Reposui, *perf.* de Repono.
Reprehendo, is, di, sum, dĕre, *censurar*, *tornar a tomar*.
Repto, as, āvi, ātum, āre, *arrastar-se*.
Res, *genit.* rei, *f. cousa*, *negocio*, *bem*, *acção*, *acontecimento*. Augere rem, *augmentar seus bens*. De ea re, *a este respeito*.
Rescio, is, scīvi, scītum,

scīre, *saber, descobrir.*
Reservo, as, āvi, ātum, āre, *reservar, guardar.*
Resīdeo, resīdes, resēdi, ressessum, residēre, *n. ficar.* Culpa residebit in me, *a falta ficará por minha conta; eu responderei pela culpa,* ou *pela falta.*
Resisto, is, restĭti, restĭtum, resistĕre, *n. resistir, oppôr-se a.*
Respexi, *perf. de* Respicio.
Respĭcio, respĭcis, spexi, spectum, spicĕre, *olhar para traz.*
Respondi, *perf. de*
Respondeo, respondes, respondi, responsum, respondēre, *responder.*
Respuo, is, respui, respūtum, respuere, *rejeitar.*
Restĭti, *perf. de* Resisto.
Restituo, is, tui, tūtum, tuĕre, *restabelecer, restituir.*
Retentus, a, um, *part. passado de*
Retĭneo, retĭnes, retĭnui, retentum, retinere, *reter, guardar.*
Retĭnui, *perf. de* Retĭneo.
Retŭli, *perf. de* Refĕro.
Revera (*adv.*), *com effeito.*
Reversus, a, um, *part. passado de* Revertor, *de volta, tendo voltado.*
Revertor, revertĕris, reversus sum, reverti, *dep. regressar, voltar.*
Revŏco, revŏcas, āvi, ātum, āre, *chamar.* Revocāre, ad vitam, *chamar á vida.*
Rex, *genit.* regis, *m. rei.*
Rexi, *perf. de* Rego.
Rhages, gis, *f. Rhages cidade da Media.*
Rīdeo, rides, rīsi, rīsum, ridere, *rir.*
Ripa, æ, *f. margem, borda do rio.*
Risi, *perf. de* Rideo.
Ritus, ûs, *m. rito, ceremonias.*
Ritu gentilium, *á maneira dos pagãos.*
Roboāmus, i, *Roboão, n. pr.*
Robur, robŏris, *n. força.*
Robūstus, a um, *robusto.*
Rogāvi, *perf. de* Rogo.
Rogo, as, āvi, ātum, āre, *pedir, rogar.*
Romānus, a, um, *Romano.*
Ruben, enis, *Ruben, n. pr.*
Ruber, rubra, rubrum, *vermelho.*
Ruens, entis, *m. f. n. part. do pres. de* Ruo, *que cahe.*

Ruina, æ, *f. quéda, ruina, destruição.*
Rumor, oris, *m. boato, rumor, noticia.*
Rumpo, is, rupi, ruptum, rumpĕre, *romper, quebrar.*
Ruo, is, rui, rutum, *ou* rutum, ruĕre, *n. cahir.*
Rupes, is, *f. rochedo.*
Rupi, *perf. de* Rumpo.
Rure, *ablat. de* Rus.
Rursum, *e* rursus (*adv*), *de novo, segunda vez.* Dicĕre rursus, *replicar, recomeçar.*
Rus, *genit.* ruris, *n. campo.*
Rure (abl.), *no campo.*

S

Saba, æ, *Saba, n. pr.*
Sabbătum i, *n. sabbado, dia de descanso.*
Saccŭlus, i, *m. pequeno sacco.*
Saccus, i, *m. sacco.*
Sacer, sacra, sacrum, *sagrado.*
Sacerdos, dōtis, *m. sacerdote.*
Sacrificium, ii, *n. sacrificio.*
Sæpe (*adv.*), *muitas vezes.*
Sagitta, æ, *f. flecha, setta.*
Salŏmon, monis, *Salomão, n. pr.*
Saltus, ûs, *m. bosque.*
Salus, lūtis, *f. conservação.* Consulĕre salūti, *prover á conservação.*
Salutāris, *m. f,* lutāre, *n. salutar.* Præcepta salutaria, *instrucções salutares.*
Salūto, as, āvi, ātum, āre, *saudar.*
Salvus, a, um, *salvo, de boa saúde.*
Samaria, æ, *f. Samaria, cidade da Palestina.*
Samson, sonis, *Sansão, n, pr.*
Samuel, ēlis, *Samuel, n. pr.*
Sanātus, a, um, *part. passado de* Sano, *curado.*
Sanctus, a, um, *santo.*
Sane (*adv.*), *certamente.*
Sanguis, sanguĭnis, *m. sangue.*
Sano, as, āvi, ātum, āre, *curar.*
Sānus, a, um, *são.* Redīre ad sanam mentem, *arrepender-se.*
Sapiens, entis, *m. f. n. sabio, prudente, avisado.*
Sapienter (*adv.*), *sabiamente, com sabedoria.*
Sara, æ, *Sára, n. pr.*

Satelles, satellĭtis, *m. guarda.*
Satis (*adv.*), *bastante.* Satius (*comp.*), *melhor.* Est satius, *é melhor.*
Satisfăcio, satisfăcis, satisfeci, satisfactum, satisfacĕre, *n. contentar.*
Sauciătus, a, um, *part. passado de* Saucio, *ferido.*
Saul, ŭlis, *Saul, n. pr.*
Scala, æ, *f. escada.*
Scăteo, scătes, scătui, scătēre, *n. formigar : esguichar.* Scătere vermĭbus, *formigar de vermes.*
Scelestus, a, um, *máu, scelerado.*
Scelus, ĕris, *n. crime.*
Scĭdi, *perf. de* Scindo.
Scientes, *nominat. do pl. de* Sciens. *Vede* Scio.
Scientia, æ, *f. sciencia.*
Scilĭcet (*adv.*), *a saber, isto é.*
Scindo, is, scĭdi, scissum, scindĕre, *rasgar, dilacerar.* Scindere vestem, *rasgar, dilacerar a vestimenta, a roupa.*
Scio, is, scīvi, scītum, scīre, *saber.*
Scirpeus, a, um, *de junco.*
Sciscĭtor, āris, ātus sum, āri, *dep. perguntar, interrogar, informar-se.*
Scrutātus, a, um, *part. passado de* Scrūtor.
Scrūtor, āris, ātus sum, āri, *dep. visitar, perscrutar.*
Scyphus, i, *m. taça, cópo.*
Se, *se, accusat. de* Sui.
Secedo, is, cessi, cessum, cedere, *n. retirar-se.*
Seco, as, secui, sectum, secāre, *cortar.*
Secum, *em lugar de* cum se, *comsigo* ou *com elle.*
Secundo (*adv.*), *em segundo lugar, pela segunda vez.*
Secundum (*prep.*), *segundo, conforme.*
Secundus, a, um, *segundo ; favoravel.*
Secūris, secūris, *f. machadinha.* Percutere secūri, *ferir com a machadinha.*
Secutūrus, a, um, *part. do futuro de* Sequor, *que deve,* ou *que devia seguir.*
Secūtus, a, um, *part. passado de* Sequor.
Sed (*conj.*), *mas.*
Sedātus, a, um, *part. passado de* Sedo, *aplacado, acalmado.*
Sedecīas, æ, *Sedecias, n. pr.*

Sedeo, sedes, sedi, sessum, sedēre, *n. sentar-se, estar sentado.*
Sedes, is, *f. lugar, habitação.*
Seditio, ōnis, *f. movimento, sedição.*
Sedo, as, āvi, ātum, āre, *aplacar, abrandar, acalmar.*
Seges, segĕtis, *f. colheita; os cereaes.*
Sella, æ, *f. assento, cadeira.*
Semei (*indecl.*), *Semei, n. pr.*
Semel (*adv.*), *uma vez.*
Semper (*adv.*), *sempre.*
Sempiternus, a, um, *eterno.*
Semus, i, *Sem. n. pr.*
Senectus, senectūtis, *f. velhice.*
Senectus summa, *ou* extrema, *velhice extrema.*
Senesco, scis, senui, senescere, *envelhecer, tornar-se velho.*
Senex, senis, *m. velho.*
Sensi, *perf. de* Sentio.
Sensim (*adv.*), *pouco a pouco, insensivelmente.*
Sententia, æ, *f. parecer, opinião.*
Sentio, sentis, sensi, sensum, sentīre, *sentir, perceber.*
Senui, *perf. de* Senesco.
Sepelii, *ou* sepelīvi, *perf. de* Sepelio.
Sepelio, sepĕlis, sepelii, *o* sepelīvi, sepultum, sepelīre, *sepultar*
Sepōno, is, posui, posĭtum, ponĕre, *pôr de parte.*
Septem (*indecl.*), *séte.*
Septies (*adv.*), *sete vezes.*
Septĭmus, a, um, *setimo.*
Septuaginta (*indecl.*), *setenta.*
Sepulchrum, i, *n. sepulchro, tumulo.*
Sepultūra, æ, *f. sepultura.*
Sequens, *m. f. n.* entis, *part. do presente de* Sequor, *seguinte, seguido, que segue.*
Sĕquor, eris, cūtus sum, equi (*dep.*), *seguir.*
Sera, æ, *f. fechadura:* Sera lignea, *fechadura de páu.*
Servasti, *em lugar de* servavisti.
Servĭtus, servitūtis, *f. escravidão.*
Servo, as, āvi, ātum, āre, *guardar, salvar, conservar.*
Servus, i, *m. escravo, servo.*
Sese, *si mesmo.*
Sex (*indecl.*), *seis.*

Sexaginta (*indecl.*), *sessenta*.
Sexcenti, æ, a, *seiscentos*.
Sextus, a, um, *sexto*.
Si (*conj*,), *se*. Sin autem, *mas se*. Si quando (*em lugar de* si aliquando), *se algum dia*.
Sibi, *a si, dat. de* Sui.
Sic (*adv.*), *de tal modo; assim, da mesma maneira*.
Siccus, a, um, *secco*.
Sicĕra. æ, *f. cerveja*.
Signifĭco, signifĭcas, āvi, ātum, āre, *assignalar, marcar; annunciar*.
Signum, i, *n. signal, marca*.
Sileo, es, lui, lere, *n. guardar silencio*.
Silva, æ, *f. floresta, bosque*.
Silvestris, *m. f.* tre, *n. de floresta, selvagem*.
Simeon, ōnis, *Simeão, n. pr.*
Simĭla, æ, *f. flôr de farinha*.
Simĭlis, *m. f.* le, *n. semelhante*.
Similĭter (*adv.*), *igualmente, do mesmo modo*.
Similitūdo, similitūdinis, *f. semelhança*.
Simon, onis, *Simão, n. pr.*
Simplex, simplĭcis, *m. f. n. simples*. Simplex morĭbus, *de caracter simples*.
Simul (*adv.*), *juntamente, ao mesmo tempo*. Simul ac, *ou* atque, *assim que, logo que*.
Simulātio, ōnis, *f. disfarce, fingimento*.
Simŭlo, as, āvi, ātum, āre, *fingir*.
Sin (*conj.*), *si não...* Sin autem, *mas si*.
Sina, æ, *f. Sinái* (*monte*).
Sincērus, a, um, *sincero, puro*.
Sine (*prep.*), *sem*.
Singulāris, *m. f.* singulāre, *n. singular, raro*. Certāmen singulāre, *combate singular, combate de um para um, duello*.
Singŭli, æ, a (*adj. plur.*), *cada um de per si*.
Sinister, sinistra, um, *esquerda*.
Sinistra (subentende-se manus), a mão esquerda.
Sino, is, sivi, situm, sinĕre, *deixar fazer, permittir*.
Sit, *seja. Vede* Sum.
Situs, a, um, *situado, collocado*. Esse situm, *estar situado, residir, consistir*.
Sivi, *perf. de* Sino.
Socer, socĕri, *m. sogro*.
Socia, æ, *f. camvanheira*.

Societas, tātis, *f. sociedade.*
Socius, ii, *m. companheiro.*
Sol, *genit.* sōlis, *m. sol.*
Solātium, ii, *n, consolação.*
Solemnis, *m. f.* solemne, *n. solemne.*
Soleo, es, solĭtus sum, lēre, *n. ter costume, costumar.*
Solitūdo, solitudĭnis, *f. deserto, solidão.*
Solĭtus, a, um, *costumado.* Tristior solĭto, *mais triste que de ordinario.*
Solium, ii, *n. throno.*
Sollicĭtus, a, um, *inquieto, agitado.*
Solum, i, *n. sólo, chão, terra.* Æquāresolo, *igualar ao chão;* e melhor, *arrasar.*
Solus, a, um, *genit.* solius, *dat.* soli, *só.*
Solvi, *perf.* de
Solvo, is, solvi, solūtum, solvĕre, *desatar.* Solvĕre vincula, *romper os laços.* Solvĕre obsidionem, *levantar o cerco.*
Somniātor, ōris, *m. sonhador.*
Somnio, as, āvi, ātum, āre, *sonhar.*
Somnium, ii, *n, sonho.* In somniis, *em sonho.*
Somnus, i, *m. somno.* Somnus arctior, *somno mais profundo.*
Sonĭtus, ûs, *m. som.*
Sopor, sopōris, *m. somno.*
Soror, sorōris, *f. irmãa.*
Spatium, ii, *n. espaço.*
Species, ēi. *f. apparencia.* Ad speciem exercitûs justi, *para parecer um exercito completo.*
Specĭmen, specimĭnis, *n. prova, signal.* Edĕre specĭmen, *dar uma prova.*
Spectacŭlum, i, *n. espectaculo.*
Specto, as, āvi, ātum, āre, *n. olhar.* Quorsum istud spectat? *a que tende isto? que significa isto?*
Spelunca, speluncæ, *f. caverna.*
Sperno, is, sprevi, spretum, spernĕre, *desprezar.*
Spēro, as, āvi, ātum, āre, *esperar.*
Spes, spĕi, *f. esperança.*
Spīca, æ. *f. espiga.*
Spīna, æ, *f. espinho.*
Spirĭtus, ûs. *m. espirito.*
Splendĭde (*adv.*), *magnificamente.*
Splendĭdus, a, um, *brilhante, magnifico.*
Spolio, as, āvi, ātum, āre, *despojar.*
Spolium, ii. *n. despojo.*

Spondeo, es, spopondi, sponsum, spondēre, *prometter.*
Sponte (*abl.*), *de bom grado, espontaneamente.*
Spopondi, *perf. de* Spondeo.
Sprevi, *perf. de* Sperno.
Squamātus, a, um, *coberto de escamas.*
Stas, *vede* Sto.
Statim (*adv.*), *immediatamente.* Statim ac, *ou* statim atque, *logo que.*
Statua, æ, *f. estatua.*
Statuo, is, tui, tūtum, tuĕre, *resolver; collocar.*
Statūra, æ. *f. talhe, estatura.*
Stella, æ, *f. estrella.*
Stercus, stercŏris, *n. esterco, estrume.*
Sterĭlis, *m. f.* le, *n. esteril, infecundo.*
Steti, *perf. de* Sto.
Stimŭlo, as, āvi, ātum, āre, *excitar, animar.*
Stipendiārius, a, um, *tributario.*
Stirps, stirpis, *f. estirpe, raça.*
Sto, stas, steti, statum, stare, *n. estar em pé.*
Stultitia, æ, *f. loucura, imprudencia.*
Strenue (*adv.*), *corajosamente.*
Strenuus, a, um, *corajoso, ardente.*
Strĭdor, dōris, *m. bulha, grito.*
Strues, is, *f. montão.*
Stupendus, a, um, *espantoso.*
Suādeo, suādes, suāsi, suāsum, suādēre, *aconselhar, persuadir.*
Suāsi, *perf. de* Suādeo.
Suāvis, *m. f.* suāve, *n. suave, brando, delicioso.*
Subeo, is, subii, subĭtum, subĭre, *ir debaixo, introduzir-se; soffrer.* Subire mortem, *soffrer a morte, morrer.*
Subeundus, a, um, *part. do futuro passivo de* Subeo, *que deve ser soffrido.*
Subii, *perf. de* Subeo.
Subĭtus, a, um, *repentino, subito.*
Subjĭcio, subjĭcis, subjēci, subjectum, subjicĕre, *submetter.*
Sublātus, a, um, *part. passado do desusado* Sustollo, *tirado, subtrahido.*
Sublevātus, a, um, *part. passado de* Sublĕvo, *sublevado, levantado.*
Submissus, a, um, *abaixado.* Voce submissâ, *em voz baixa.*

Subnixus, a, um, *part. passado de* Subnitor, *apoiado sobre, sustentado por.*
Subrĭpio, subrĭpis, subripui, subreptum, subripĕre, *roubar.*
Subsidium, ii, *n. soccorro, recurso.* In subsidium famis, *em recurso contra a fome.*
Subter (*prep.*), *debaixo.*
Subverto, is, verti, versum, tĕre, *destruir.*
Succēdo, is, cessi, cessum, cedĕre, *n. succeder; aproveitar, ter bom exito.*
Succendo, is, di, sum, dĕre, *accender, queimar, aquentar.*
Succenseo, es, ui, ēre, *n. irritar-se contra.*
Successi, *perf. de* Succēdo.
Successor, ōris, *m. successor.*
Succresco, is, crēvi, crētum, crescĕre, *n. crescer.*
Suffectus, a, um, *part. passado de* Sufficio.
Sufficio, sufficis, suffēci, suffectum, sufficĕre, *pôr em lugar de.*
Sui sibi, se (*pronome pess.*), *de si, a si, se, a si, etc.*
Suillus, a, um, *de porco.* Caro suilla, *carne de porco.*
Sumĭto, *imper. de* Sumo.
Summa, æ; *f. capital, somma.*
Summa rerum, *o supremo poder.*
Summus, a, um, *soberano, o maior, o mais afastado.* Summus sacerdos, *o summo sacerdote.* Præcidĕre manus summas, *cortar a extremidade das mãos.*
Sumo, is, sumpsi, sumptum, sumĕre, *tomar.*
Sumpsi, *perf. de* Sumo.
Sumptus, a, um, *part. passado de* Sumo, *tomado.*
Sumptus, ûs, *m. gasto.* Magnis sumptibus, *com grandes despezas.*
Supellex, supellectĭlis, *f. móveis.* (*No plural* Supellectilia, *n.*)
Super (*prep.*), *sobre.*
Superbia, æ, *f. orgulho, soberba.*
Superbio, is, ivi, itum, ire, *n. ensoberbecer-se.*
Superbus, a, um, *orgulhoso, altivo.*
Superne (*adv.*), *da parte de cima.*
Supĕro, as, āvi, ātum, āre, *exceder, vencer.*

Superstes, superstĭtis, *m. f. n. sobrevivente, que sobrevive.*

Superstitio, ōnis, *f. superstição, falso culto.*

Supersum, supĕres, superfui, superesse, *n. restar.* Alius non superest, *o outro já não vive.*

Suppedĭto, suppedĭtas, āvi, ātum, āre, *fornecer.*

Suppĕto, suppĕtis, suppetĕre, *ser sufficiente.*

Supplex, supplĭcis, *m. f. n. supplicante.*

Supplicĭter (*adv.*), *supplicando.*

Supplicium, ii, *n. supplicio.*

Suppōno, suppōnis, supposui, suppositum, supponĕre, *pôr debaixo.* Supponĕre capiti, *pôr debaixo da cabeça.*

Supporto, as, āvi, ātum, āre, *transportar.*

Snpposui, *perf. de* Suppōno.

Suprēmus, a, um, *ultimo.* Obīre diem suprēmum, *morrer*, ou *terminar a sua carreira.*

Surgo, is, surrexi, surrectum, surgĕre, *n. levantar-se.*

Susceptus, a, um, *part. passado de* Suscipio, *emprehendido.*

Suscĭpio, suscĭpis, suscēpi, susceptum, suscĭpĕre, *emprehender.*

Suscĭpĕre onus, *carregar o peso, emprehender tarefa onerosa.*

Suspendo, is, di, sum, dĕre, *suspender; amarrar.* Suspendĕre ad palum, *amarrar a uma estaca.*

Suspensus, a, um, *part. passado de* Suspendo, *suspenso.*

Sustĭneo, sustĭnes, sustinui, sustentum, sustinēre, *suster, sustentar.*

Sustinēre impĕtum, *suster o choque.* Sustinēre pœnam, *soffrer o castigo.*

Sustŭli, *perf. de* Sustollo.

Suus, a, um, *seu, sua.*

Sylva,.... Sylvestris. *Vede* Silva,.. Silvestris.

Syria, æ, *f. Syria, vasta região da Asia.*

T

Tabernacŭlum, i, *n. tenda.*

Tabŭlæ, ārum, *f. plur. as Tabuas.*

Taceo, es, cui, tacĭtum, cēre, *calar, calar-se.*

Tacĭtus, a, um, *em silencio, sem dizer palavra.*

Tacui, *perf. de* Taceo.

Talentum, i, *n. talento(dinheiro).*
Tam (*adv.*), *de tal modo, tão, tanto.* Tam cito, *tão depressa.*
Tamdiu (*adv.*), *por tanto tempo.*
Tamen (*conj.*), *comtudo.*
Tandem (*adv.*), *emfim, finalmente.*
Tango, is, tetĭgi, tactum, tangĕre, *tocar.*
Tantopĕre (*adv.*), *de tal modo.*
Tanquam (*adv.*), *como.*
Tantum (*adv.*), *como.*
Tantum (*adv.*). *tanto; sómente.*
Tantummŏdo (*adv.*), *sómente.*
Tantus, a, um, *tão grande.*
Tarde (*adv.*), *lentamente.* Tardius, *mui lentamente.*
Tardus, a, um, *lento, tardio.*
Tecum, *em lugar* de cum te, *comtigo.*
Tego, is, texi, tectum, tegĕre, *cobrir.*
Tela, æ, *f. têa, fio.*
Telum, i, *n. dardo, arma.*
Temére (*adv.*), *sem razão, inconsideradamente.*
Templum, i, *n. templo.*
Tempus, tempŏris, *n. tempo, época.* Tempŏrĭbus certis, *em épocas fixas.*
Teneo, tenes, tenui, tentum, tenēre, *ter, conservar.*
Tento, as, āvi, ātum, āre, *experimentar, pôr em prova, ensaiar.*
Tenui, *perf. de* Teneo.
Tergum, i, *n, dorso, costas.* Vertĕre tergum, *ou* terga, *voltar as costas, fugir.*
Terra, æ, *f. terra.*
Terrestris, *m. f.* terrestre, *n. terrestre.*
Terribĭlis, *m. f.* terribĭle, *n. terrivel.*
Terrifĭcus, a, um, *aterrador.*
Terror, terrōris, *m. terror.*
Tertio (*adv.*), *pela terceira vez.*
Tertius, a, um, *terceiro.*
Testāceus, a, um, *de barro cozido.*
Testimonium, ii, *n. testemunho.*
Testis, is, *m. f. testemunha.*
Tetĭgi, *perf. de* Tango.
Texo, is, texui, textum, texĕre, *tecer.* Texĕre telam, *tecer fio.*
Textus, a, um, *part. passado de* Texo, *tecido.*
Tibi, *dat. de* Tu.

Tigris, is, *m. Tigre, rio da Asia.*

Timeo, es, mui, ēre, *temer.* Timēre aliquem, *temer a alguem.* Timēre alicui, *temer por alguem.* Timēre ne, *receiar que* (*não se traduz a negativa* ne).

Timor, ōris. *m. temor.*

Tingo, is, tinxi, tinctum, tingĕre, *molhar em, tingir.*

Tinxi, *perf. de* Tingo.

Tinnio, is, nii, ītum, īre, *n. tinnir.*

Tobīas, æ. *Tobias, n. pr.*

Toga, æ, *f. toga, vestido.*

Tolĕro, as, āvi, ātum, āre, *supportar.*

Tollo, is, sustŭli, sublātum, tollĕre (*primitivamente* Sustollo, is), *tomar.*

Tondeo, es, totondi, tonsum, dēre, *raspar, tosquiar.*

Tonītru (*indecl.*), *trovão. No plural* Tonitrua, *trovões.*

Tormentum, i, *n. tormento, tortura.*

Torqueo, es, torsi, tortum, torquēre, *atormentar.*

Torques, is, *m. collar.*

Torreo, es, torrui, tostum, torrēre, *torrar, assar.*

Tot (*indecl.*), *tantos.*

Totīdem (*indecl.*), *outros tantos.*

Totus, a, um, genit. Totius, *dat.* Toti, *todo, inteiro.*

Tradītus, a, um, *part. passado de* Trādo, *entregue.*

Trado, is, tradĭdi, tradĭtum, tradĕre, *entregar, dar, remetter.*

Traho, is, traxi, tractum, trahĕre, *arrastar.*

Trajectus, a, um, *part. passado de* Trajicio, *passado, atravessado.*

Trajĭcio, trajĭcis, trajēci, trajectum, trajicĕre, *passar, atravessar.*

Tranquillĭtas, tātis, *f. tranquillidade.*

Tranquillus, a, um, *tranquillo.*

Transfĕro, transfers, transtŭli, translātum, transferre. *transportar.*

Transfŏdio, transfŏdis transfōdi, transfossum transfodĕre, *traspassar*

Transtŭli, *perf. de* Transfĕro.

Trecenti, æ, a (*adj. plur.*), *trezentos.*

Trepĭdus, a, um, *tremulo, timido.*

Tres, *m. f.* tria, *n. tres.*

Tribŭlus, i, *m. cardo.*

Tribui, *perf. de*

Tribuo, is, bui, būtum, buĕre, *dar, conceder, attribuir.*
Tribus, us, *f. tribu (parte do povo.)*
Tribūtum, i, *n. tributo, imposto.*
Triginta (*indecl.*), *trinta.*
Tripho, ōnis, *Triphon, n. pr.*
Tritĭcum, i, *n. trigo.*
Trucīdo, as, āvī, ātum, àre, *matar cruelmente.*
Tu, tui, tibi, te (*pron. pess.*), *tu, de ti, a ti, etc.*
Tuba, æ, *f. trombeta.*
Tueor, tuēris, tuitus sum, tuēri, *dep. defender, sustentar.*
Tuli, *perf. de* Fero.
Tum (*conj.*), *então.*
Tunc (*conj.*), *então.*
Tunica, æ, *f. tunica, vestido.*
Turba, æ, *f. multidão.*
Turbātus, a, um, *part. passado de* Turbo, *perturbado.*
Turbo, as, āvi, ātum, āre, *perturbar.*
Turpis, *m. f.* turpe, *n. vergonhoso.*
Turpitūdo, turpitudĭnis, *f. vergonha. Vede* Inūro.
Turris, is, *f torre.*
Tute, *ou* tute ipse (*pronome*), *tu, tu mesmo.*
Tutus, a, um, *em segurança, ao abrigo de.*
Tuus, a, um, *teu, tua.*
Tympănum, i, *n, tambor.*
Tyrannus, i, *m. tyranno*

U

Ubertas, tātis, *f. fertilidade.*
Ubi (*adv.*), *onde.* Ubi est? *onde está elle?*
Ubi, *ou* Ubi primum (*conj.*), *desde que, logo que.*
Ubĭnam (*adv.*), *onde? em que lugar?*
Ulciscor, ulciscĕris, ultus sum, ulcisci, *dep. vingar-se.*
Ullīus, *genit. de* Ullus.
Ullus, a, um, *genit.* Ullīus, *algum.*
Ultio, tiōnis, *f. vingança.*
Ultor, tōris, *m. vingador, que vinga.*
Ultrà (*prep.*), *além.* Ultra biennium, *além de dous annos.*
Ultūrus, a, um, *part. do futuro de* Ulciscor, *para vingar, devendo se vingar, que deve se vingar.*
Ultus, a, um, *part. passado de* Ulciscor.
Umbra, æ, *f. sombra.*
Una (*adv.*), *juntamente.*

Unctus, a, um, *part. passado de* Ungo, *ungido, untado, esfregado.*
Unde (*adv.*), *d'onde.* Unde factum est ut, *pelo que aconteceu que...*
Undĕcim (*indecl.*), *onze.*
Undecĭmus, a, um, *undecimo.*
Ungo, is, unxi, unctum, ungĕre, *ungir, untar, esfregar.*
Unĭce (*adv.*), *unicamente.* Dilĭgit unice, *ama ternamente.*
Unicuique, *dat. de* Unusquisque.
Unĭcus, a, um, *unico.*
Universus, a, um, *todo, inteiro.* Orbis universus, *o universo.*
Unquam (*adv.*), *jámais.*
Unus, a, um, *um, só.*
Unusquisque, unaquæque, unumquodque, *cada um.*
Urbe, *ablat. de* Urbs.
Urbs, *genit.* urbis, *f. cidade.*
Urīas, æ, *Urias, marido de Bethsabé.*
Urna, æ, *f. cantaro, bilha.*
Ursus, i, *m. urso* (*animal*).
Usque (*prep.*), *até.*
Usūra, æ, *f. gozo.*
Usurpo, as, āvi, ātum, āre, *empregar.*
Usus, ûs, *m. uso.*
Usus, a, um, *part. passado de* Utor, *tendo usado, tendo aproveitado.*
Ut, *conj.* (*com o modo conjunctivo*), *para que, afim de que, que :* (*com o indicativo*) *desde que, logo que, tanto que.*
Uterque, utrăque, utrumque, *genit.* Utriusque, *um e outro, ambos.*
Utĕrus, i, *m. seio, ventre.*
Utĭlis, *m. f.* le, *n. util, vantajoso, aproveitavel.*
Uti (*adv.*), *como.*
Utĭnam (*adv.*), *praza,* ou *prouve a* Deos *que.*
Utor, utĕris, usus sum, uti, *dep. servir-se, usar. aproveitar.* Uti hospitio alicujus, *estar hospedado em casa de alguem.*
Utpŏte (*conj.*), *pois que, com effeito, como sendo.*
Utrinque (*adv.*), *de ambos os lados.*
Uva, æ, *f. uva.*
Uxor, uxōris, *f. esposa.* Ducĕre uxōrem, *casar-se, buscar esposa.*

V

Vacca, æ, *f. vacca, novilha.*

Vadum, i, *n. váu.* Præbēre vadum, *offerecer váu, ser vadeavel.*

Vagio, is, vagii, vāgitum, gīre, *n. gritar como creança, soltar vagidos.*

Vagus, a, um, *errante, vagabundo.*

Valde (*adv.*), *muito.*

Valedīco, valedīcis, dixi, dictum, dicĕre, *n. dizer adeus.*

Valens, entis, *m. f. n. vigoroso, com boa sáude.* (*Diz se* valentior, valentissĭmus.)

Valeo, es, valui, valĭtum, lēre, *n. passar bem, estar com saúde.*

Valetūdo, tudĭnis, *f. saúde.*

Valĭdus, a, um, *forte, robusto.*

Varius, a, um, *diverso, differente.* Coloris varii, *de differente côr.*

Vas, *genit.* vasis, *n. vaso.*

Vasto, as, āvi, ātum, āre, *devastar.*

Vastus, a, um, *vasto, enorme, immenso.* Mole corporis vasti, *de uma grandeza prodigiosa.*

Vates, is, *m. propheta.*

Vectīgal, gālis, *n. tributo.*

Vehĕmens, *m. f. n.* mentis, *violento, vehemente.*

Vehementer (*adv.*), *muito, com violencia.*

Veho, vehis, vexi, vectum, vehĕre, *levar, accarretar, conduzir.*

Velle, *infinito de* Volo.

Venātio, tionis, *f. caça.*

Venātor, tōris, *m. caçador.*

Vendo, is, dĭdi, dĭtum, vendĕre, *vender.*

Venĕror, rāris, rātus, sum, rāri, *dep. reverenciar, honrar.*

Vēni, *perf. de* Venio.

Venia, æ, *f. perdão.* Cum bona venia, *com vossa permissão.*

Venio, is, vēni, ventum, nīre, *n. vir.*

Venor, nāris, nātus sum, nāri, *dep. caçar.* Profectus venātum, *tendo partido para a caça.*

Venter, ventris, *m. ventre.* Subiit sub ventrem belluæ, *metteu-se por baixo do ventre da féra.*

Ventūrus, a, um, *part. do futuro de* Venio, *que deve vir.*

Ventus, i, *m. vento.*

Vepres, ium, *m. pl. espinhos, abrolhos, sarças.*

Verbĕra, um, *n. plur. golpes, pancadas.*

Verbum, i, *palavra, vocabulo. termo.* Uno verbo

em uma palavra. His verbis, *nestes termos.* Jurāre in verba alicūjus, *jurar segundo as palavras,* ou *nas palavras de alguem.*

Vere (*adv.*), *verdadeiramente.*

Vereor verēris, verĭtus sum, verēri, *dep. receiar, respeitar.*

Verĭtas, tātis, *f. verdade.*

Verĭtus, a, um, *part. passado de* Vereor, *receiando.*

Vermis, is, *m. verme.*

Vero (*conj.*), *mas.* Tu vero, *quanto a ti.*

Versus, a, um, *part. passado de* Verto.

Vertex, vertĭcis, *m. o alto, cume.*

Vertĭce. *ablat. de* Vertex.

Verto, is, ti, versum, vertĕre, *voltar.* Vertĕre in fugam, *pôr em fugida.*

Verum, i, *n.* o *verdadeiro, verdade.*

Verus, a, um, *verdadeiro.*

Vescor, vescĕris, vesci, *dep. comer. alimentar-se de.*

Vesper, i, *ou* Vesper, is, *m. tarde.* Ad vesperum, *á tarde.*

Vester, vestra, um, *vosso, vossa; o vosso, a vossa.*

Vestis, is, *f. vestimenta.*

Vestītus, a, um, *part. passado de* Vestio, *revestido.*

Vetĭtus, a, um, *part. passado de* Veto, *prohibido, vedado.*

Veto, as, vetui, vetĭtum, vetāre, *prohibir, vedar.*

Vexātus, a, um, *part. passado de* Vexo, *atormentado.*

Vexo, as, āvi, ātum, āre, *atormentar.*

Via, æ, *f. estrada, caminho.* Se dare in viam, *pôr-se a caminho.*

Vibro, as, āvi, ātum, āre, *abalar, agitar.*

Vici, *perf. de* Vinco.

Vicīnus, a, um, *vizinho.*

Victor, ctōris, *m. vencedor, victorioso.*

Victoria, æ, *f. victoria.* Reportāre victoriam, *ganhar a victoria.*

Victus, a, um, *part. passado de* Vinco, *vencido.* Victus dolōre, *vencido pela dor : não podendo supportar a dôr.*

Victus, ûs, *m. alimento.*

Video, vĭdes, vīdi, vīsum, vidēre, *ver.*

Videor, vidēris, visus sum, vidēri, *dep. parecer.*

Vidi, *perf. de* Video.

Viginti (*indecl.*), *vinte.*

Vilis, *m. f.* vile, *n. vil.*

Vim, *acc. de* Vis.
Vincio, vincis, vinxi, vinctum, vincīre, *ligar, atar.*
Vinco, vincis, vici, victum, vincĕre, *vencer.*
Vinctus, a, um, *part. passado de* Vincio, *ligado, encadeado.*
Vincŭlum, i, *n. cadêa, laço.*
Vindĭco, as, āvi, ātum, āre, *vingar; franquear.* Vindicāre in libertatem, *pôr em liberdade.*
Vinea, æ, *f. vinha, parreira.*
Vinum, i, *n. vinho.*
Violātus, a, um, *part. passado de* Viŏlo, *ferido; ultrajado.*
Violentus, a, um, *violento.* Inferre manus violentas in alĭquem, *lançar mão sacrilega sobre alguem.*
Viŏlo, viŏlas, āvi ātum, are, *ferir; ultrajar.*
Vir, *genit,* viri, *m. homem: marido.*
Vireo, es, virui, virēre, *n. estar verde, verdejar.*
Vires, virium, *f. pl. forças.* (*Vede* Vis.)
Virga, virgæ, *f. vara, varinha.* Cæsus virgis, *açoutado com varas.*
Virgo, virgĭnis. *f. virgem, donzella.*
Virgultum, i, *n. moulta de varas.*
Virĭbus, *dat. e ablat. do pl. de* Vires.
Virtus, tūtis, *f. virtude; coragem, valor.*
Vis, *genit.* vis, *f. força, violencia. — No plural,* Vires.
Vis, 2.ª *pessoa do presente do indicat. do verbo* Volo.
Viscĕra, viscĕrum, *n. plur. entranhas.*
Viso, is, visi, visum, visĕre, *ir ver.*
Visus, ûs, *m. vista.*
Visus, a, um, *part. passado de* Video.
Vita, æ, *f. vida; procedimento.*
Vitis, is, *f. vinha.*
Vitium, ii, *n. vicio.*
Vito, as, āvi, ātum, āre, *evitar.*
Vitŭlus, i, *m. bezerro, novilho.*
Vivens, viventis, *m. f. n. part. do pres. de* Vivo, *vivendo, vivente.*
Vivo, is, vixi, victum, vivĕre, *viver, estar vivo.*
Vivus, a, um, *vivo.*
Vix, *ou* vixdum (*adv.*), *apenas.*
Vixi, *perf. de* Vivo.
Vobiscum (*em lugar de* cum vobis), *comvosco.*

Vocasti, *em lugar de* Vocavisti.
Vocāvi, *perf. de* Voco.
Voce, *ablat. de* Vox.
Voco, vocas, cāvi, cātum, vocāre, *chamar*.
Volito, as, āvi, ātum, āre, *n. voltejar*.
Volo, vis, volui, velle, *querer*.
Voluntas, tatis, *f. vontade*. Voluntas Dei fert ita, *assim o permitte a vontade de Deos; tal é a vontade de Deos*.
Voluptas, voluptātis, *f. voluptuosidade, prazer*.
Vos, *vós, plural de* Tu.
Vox, *genit.* vōcis, *f. voz, palavra, termo*. His vocibus, *nestes termos*.
Vulgus, vulgi, *m. e. n. povo*.
Vulnus, vulnĕris, *n. ferida*.
Vulpes, is, *f. raposa*.
Vultis, *2.ª pessoa do pl. do pres. do indicat. de* Volo.
Vultus, ûs, *m. semblante, ar*. Quò (*em vez de* ut, *por causa do comparat.*), essent vultu meliōre, *afim de que tivessem melhor semblante*.

Z

Zorobabel, bēlis, *Zorobabel, n. pr.*

FINIS.

Paris. — Imp. Paul Dupont .—64-7-23